TEKST & TEGNING

30 – 31

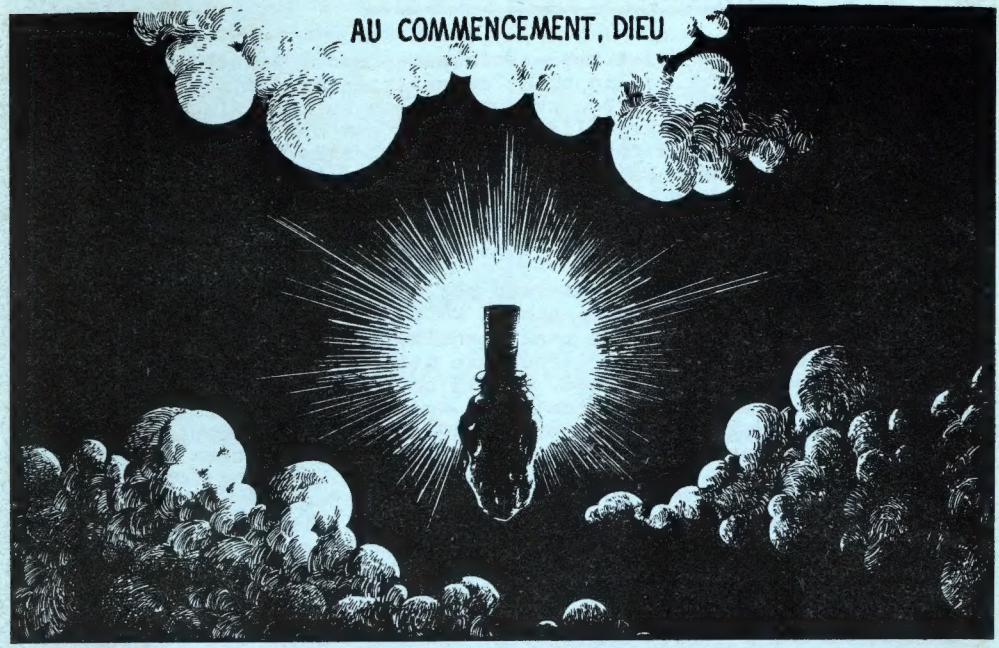

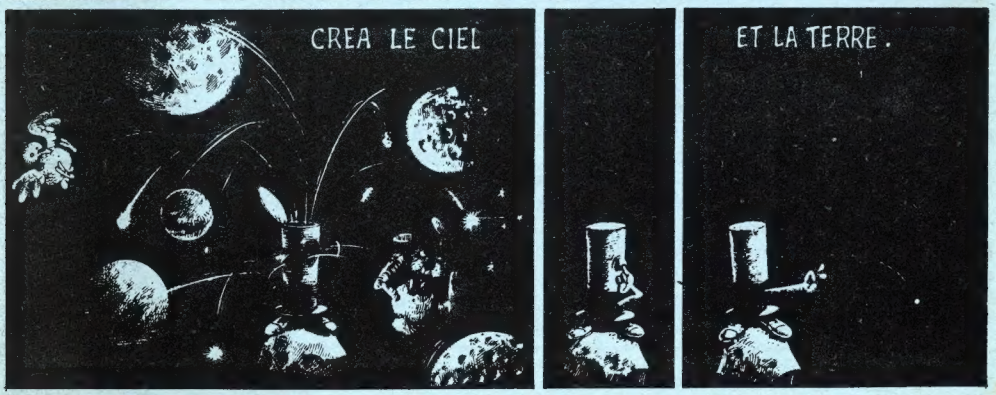

TEKST & TEGNING nr. 30/31. Redaksjon: Finn Bjørklid, Tore Feiring, Jon Gisle (ansv.) og Tor Ødemark. Layout: Finn Bjørklid, Tore Feiring.

TEKST & TEGNING utkommer med fire nummer i året. Abonnement på fire numre: Kr. 45 for medlemmer av Norsk Tegneserie-Forum og forumets lokalforeninger, kr. 60 for andre. Løssalgspris for dette nummer: kr. 31.

Annonsepriser: 1/1 side kr. 275, 1/2 side kr. 160, 1/3 side kr. 120, 1/4 side kr. 95. Rubrikkannonser: kr. 2,50 per linje, minimum kr. 15 per annonse.

Postgirokonto: 2 29 43 79. Bankkonto: 6022.10.01748.

REDAKSJONELT

I gamle dager (og det vil i tegneseriesammenheng si inntil 1980 og vel så det) var det vanlig blant tegneseriefans å klage over den manglende anseelse seriene nøt som seriøs kultur. Klagene var berettiget; tegneserier var allment sett på som noe annenrangs. Utover i 1980-årene fikk imidlertid pipen en annen lyd. Lederskribenter som undertegnede begynte å poengtere den nyvunne anseelse seriene plutselig hadde oppnådd. Også dette var med gud grunn. Det var særlig pressens nyvakte interesse for tegneserier som i første halvår av 80-årene ga seriene en slags posisjon i kulturbildet. En usikker posisjon, men likevel.

I dag er vi i stand til å se litt mer nøkternt på tegneserienes og seriekunstnernes plass ikke bare i kultur- og mediabildet. Vel er seriene blitt stuerene rent formelt, hadde jeg nær sagt. Men anerkjennelsen har i stor grad bare gitt seg utslag i ord. Særlig mye konkret har ikke skjedd. Donald og Disney-serier dominerer fremdeles det norske tegneseriemarked, og selv om kvalitetsserier og voksenserier dukker opp i større grad enn før, er det stadig vanskelig å etablere nye serier i konkurranse med matrosen fra Andeby. Tegneserier er stadig den eneste kulturelle ytringsform som ikke mottar noen form for offentlig støtte (utenom den årlige tegneserieprisen, som er en sossiss i kulturbudsjettets slaktetid). Fremdeles er serietegnerne blant de dårligst betalte kulturarbeidere i landet, og de har ikke ordnete arbeidsavtaler. Fremdeles har vi ikke noe stort tidsskrift om tegneserier i Norge.

Det siste skal vi rette på. Som dere vil kunne lese annetsteds i bladet, er det meningen å erstatte TEKST & TEGNING med et nytt, større, bedre og flottere tidsskrift i løpet av 1986. Det nye bladet, TEGN, vil bli langt mer aktuelt og nå iallfall fire ganger så mange mennesker som TEKST & TEGNING. Så følg med! No vert det spanande! Med TEGN håper vi å kunne bidra til at vilkårene for tegneserier i Norge blir konkret bedre. Derfor har også de som arbeider for en fagorganisasjon for tegneserier, vår fulle støtte. Vi synes også det er interessant at flere forlag nå satser på å utgi serier. Forlagenes vilje til å ta den risiko det er å utgit kvalitetsserier, synes å være økende. Mer om alt dette inne i bladet.

En praktisk opplysning til slutt: BOBBLA har nå gått ut av TEKST & TEGNING og blitt et eget blad igjen - som organ for Norsk Tegneserie-Forum. Den gamle BOBBLA-redaksjonen, med Finn Bjørklid og Tore Feiring, fortsetter sammen med Tor Ødemark og undertegnede som redaksjon av TEKST & TEGNING og TEGN.

Jon Gisle

Et LO for serietegnere?

Jon Gisle

Tegneseriekunstnere får ikke vederlag for at deres arbeider blir brukt i undervisning eller lånt ut fra bibliotekene. Det fins ingen stipendier for serietegnere. Praksis når det gjelder honorarer er vilkårlig, og seriekunstnere får ikke betaling for bruk av tegneserier i seriøse mediekanaler. Slik begrunnet Jón Sveinbjørn Jónsson ønsket om en fagorganisering av serieskapere på et møte Det rådgivende utvalg for tegneserier (DRUFT) arrangerte i juni.

Mette Newth var hovedinnleder på møtet. Det tegneseriekunstnerne savner, er ifølge henne:

- et faglig miløˆ hvor de kan utveksle rent faglige erfaringer. Norsk Tegneserie-Forum er for samler- og fan-preget til å ivareta denne funksjonen.
- en organisasjon som kan ivareta deres ideelle rettigheter. Slik det er nå, har seieskaperne ingen beskyttelse mot at seriene deres blir for eksempel omredigert og nedkuttet.
- en organisasjon som kan ivareta deres materielle rettigheter. Det trengs faste honoraravtaler med minimumssatser som det ikke skal være lov til å underskride.
- utdanningsmuligheter. En serietegner skal ikke være nødt til å reise utenlands for å gå på skole.
- kvalifisert behandling i massemedia.

Det lot til å være enighet blant de frammøtte serietegnere, forfattere og forlagsfolk om at fagorganisering er ønskelig. Debatten dreide seg derfor først og fremst om *hvor* man skulle organisere seg. En egen organisasjon for serieskapere var det få som trodde på, til tross for at man har et slikt forbund i Danmark. Man må derfor velge enten en forfatterforening eller en forening for bildende kunstnere, og dermed sto man ved et av tegneserieteoretikernes klassiske dilemmaer: Er tegneserier først og fremst litteratur eller først og fremst tegnekunst? Møtet klarte selvfølgelig ikke å løse dette problemet, men det var klart at man enten måtte finne en forfatterforening som kan tolerere tegnere, eller en forening for bildende kunstnere som synes at skrivende folk er spiselige. Ifølge Mette Newth ville Ungdomslitteraturens forfatterlag være det beste valget, siden laget allerede nå organiserer illustratører i tillegg til forfattere. Tor Bomann-Larsen nevnte Norsk illustratørforbund som et alternativ.

Møtet nedsatte et utvalg som skal arbeide videre med saken. Utvalget fikk som mandat å vurdere eksisterende avtaler mellom forlag og tegneserieskapere samt statlige avtaler med seriekunstnere. Videre skal det ta opp opphavsrettslige spørsmål, forslag om momsfritak og innkjøpsordning for tegneserier, samt stipendier til tegneserieskapere. Utvalget, som består av Jón Sveinbjørn Jónsson, Tor Bomann-Larsen, Eirik Ildahl og Knut Westad, skal være ferdig med arbeidet sitt innen midten av november inneværende år.

De siste årene har det vært mye snakk om at tegneseriene endelig er i ferd med å bli anerkjent som kunstform. Særlig har avisenes holdninger endret seg. Dette er det all grunn til å være fornøyd med, men DRUFT-møtet i juni viste klart at anerkjennelsen til nå ikke har gitt seg utslag i stort annet enn ord. Seriekunstnerne merker lite til serienes nye status i kulturlivet. Kanskje vil dette nå bli rettet på.

Tegneserier? Det er noe man ikke tenker over!

Bibliotekarer er sikkert verdens hyggeligste mennesker, – så lenge de ikke bryr seg om litteratur, men holder seg til bøker. Det har de dessverre aldri gjort, påstår FINN BJØRKLID, som her avslører nye fascinerende sider av en yrkesgruppe de fleste tar for gitt. Det er ingen hemmelighet, skriver Bjørklid, at tegneserieforbrukerne nærer en dyp mistenksomhet overfor nettopp bibliotekarer. Det kan vise seg at den er gjensidig.

Via interne kilder er det kommet oss for øre at undertegnedes leder for BOBBLA i forrige nummer av TEKST & TEGNING og visse uttalelser som kom fram i et intervju som også undertegnede hadde begått, vakte visse oppstandelser på visse biblioteker.

Reaksjonen på det ovenstående gikk på at denne herværende skribenten bevisst gikk inn for å hetse hele bibliotekstanden. Man kunne til og med mistenke ham for å gå myndighetenes ærend i nye usle forsøk i å nedlegge hele biblioteksystemet.

I lengre tid har således redaksjonen gått og ventet på skriftlige formuleringer som ville bekrefte vår anonyme kilde, men det har beklageligvis ikke skjedd. Det kan bety at denne skribenten – Finn Bjørklid – enten skal ties ihjel før han får gjort større skade ved at han får blod på tann og virkelig går inn for en systematisk anklage mot biblioteksystemet. Hvem vet *da* hvilke tiltak man må sette i gang mot ham? Inndragelse av hans bibliotekskort for livstid vil nok bare være den mildeste reaksjonen.

Spørsmålet er om Finn Bjørklid virkelig mener det han insinuerer ved sine påstander om hardnakket ikonoklasme (= billedforakt) hos bibliotekarer. Og om hans kritikk og anklager er bevisste og gjennomtenkte eller om de kun er vrøvlete steinkast fra en paranoid bajas som heller ikke leverer

bøkene sine tilbake i rett tid, er også et åpent spørsmål.

Slyngelen vil likevel svare på den uteblivende og ikke skriftlig formulerte kritikken, hvilket må sies å være enestående innenfor vanlig norsk presseetikk.

–Jeg hever meg over den slags smålige anklager, sier Finn Bjørklid i en kommentar. –Men når sant skal sies, var det ikke kun bibliotekarer som ble satt i gapestokken, men også to andre yrkesgrupper, nemlig formingslærere og norsklærere. Felles for dem alle tre er at de har et intenst ønske om å oppdra, belære og påvirke alle andre enn seg selv. For de to siste er det bare naturlig, det ligger jo i lærernes situasjon – de kan ikke annet. For bibliotekarene stiller saken seg helt annerledes, noe jeg vil komme tilbake til. Men at jeg skulle være *for* å nedlegge selve bibliotekene er selvsagt galt. Disse institusjonene er enestående på flere vis og trenger ingen begrunnelse. Jeg er ikke imot bibliotekene, men det betyr ikke at jeg er for bibliotekarer. De to fenomenene må ikke forveksles.

Så lenge bibliotekarer gjør det de mot formodning var forutbestemt til å gjøre, – nemlig stable og kategorisere og pusse støv av bøker – er de både nødvendige og sikkert verdens mest elskverdige mennesker. Når de derimot begynner å bry seg om bøkenes innhold – hvilket de beklageligvis alltid har gjort – er de brått en farlig yrkesgruppe med store politiske og kulturelle og ikke minst kulturpolitiske konsekvenser. Med lavt utviklet intellekt, inkonsekvent metodikk og et plagsomt vanlig autoritært menneskesyn bak en like generell humanitær kulturmaske dømmer jeg dem alle for en kollektiv synd. De enkeltstående unntak av velmenende mennesker som gjør så godt de kan for en sultelønn får heller gå med i dragsuget.

–Det er litt av en utblåsning, herr Bjørklid? En aldri så rimelig innvending ville kanskje være å be om en utdypelse . . .

–Det er den minste sak i verden. Tegneserier i Norge er et svakt utviklet område, men med store potensialer. De har med andre ord ikke vært så altfor problematiske hittil. Men vi trenger ikke gå lenger enn til Sverige og Danmark for å se hvilke absurde problemer vi kommer til å få eksportert over grensen av bibliotekarer som ingenting kan og aldri har lært seg noe og som heller ikke er større interessert i å bli klokere. Ta Sverige til dømes:

«Svenska bibliotek köper allt mer serier. Vilka serier? Ja, det beror på Bibliotekstjänst lektörer.»

Det er en lang og komplisert prosess som anskaffer visse serier og avviser visse andre. Den største mengden av bøker og serier får bibliotektjänst fra forlagene som sender dem to eksemplarer av alle sine nye utgivel-

ser. Bibliotektjänst lar to lektører lese boken elle seien som så gjør sin korte uttalelse eller bedømmelse av den. Disse sendes til de enkelte bibliotekene hvor disse anvender uttalelsene som en innkjøpsliste for enten ja eller nei. Bibliotekene sender deretter sine bestillinger tilbake til Bibliotekstjänst som sammenstiller dem. På den måten kan de gjøre store bestillinger av hver bok eller serie. Utifra dette vilkårlige, men kompliserte systemet får Bibliotektjänst en uhyre stor makt. Ikke bare over serieutgivelser spesielt – hvilket er det viktigste i denne sammenhengen – men over alle forlagsutgivelser generelt. I «Bild och Bubbla» nr. 5/81, hvor disse opplysningene er samlet fra, opplyser Magnus Knutsson at året før bestilte dette foretaket, som et typisk eksempel, hele 4 350 eksemplarer av den allerede masseproduserte suksessen «Asterix» og i kontrast seks (6!) eksemplarer av den atskillig mer marginale (voksen-)serien «Flickan från hederslegionen».

Magnus Knutsson framfører også den kritikken som dette foretaket hittil ikke har tatt seg større nær av: nemlig at de som bedømmer og de som utvelger (som de gjør *på vegne av* en temmelig stor brukergruppe – hvilket ikke gjør deres ansvar mindre!), ikke har mer peil på tegneserier enn en gjennomsnittsbonde har på atomfysikk! Hugo Pratt blir f.eks. bedømt og avvist som en dårlig tegner! Det er bare ett eksempel på hvor absurd og vanvittig dette systemet kan være.

Særlig annerledes er det ikke i Danmark heller. Selvfølgelig. Bibliotekarer i alle land er forente. De samme inkompetente lektörene i Sverige er like inkompetente lektører i Danmark. Med sine knappe 200 ord de har til rådighet herjer de fritt i sine uttalelser, slik det blir referert fra et debattmøte i «Kulørte sider» nr. 28/78. Der innrømmes det bl.a. at når man f.eks. har fått beskrevet innholdet sånn noenlunde er plassen for å beskrive de visuelle sidene allerede benyttet. Tegneserier består som bekjent av bilder, men bibliotekarer er vant til ord og alt annet ser de på med mistenksomhet. Hugo Pratt er en dårlig tegner. Gad vite hvordan de ville ha bedømt Edvard Munch, om ikke en almen uskolert kultursnobbisme som vi er så vant til i Skandinavia hadde fått dem til å holde seg innenfor samfunnets platte oppfattelse av det samme?

Men! Tegneseriene er kommet inn i bibliotekene og sannsynligvis for å bli. Skjønt, det er ikke lenge siden det var annerledes. Bibliotekar Sus Rostrup kommer med denne innrømmelsen i samme tidsskrift:

«Da jeg selv starde som børnebibliotekar i midten av 60erne, var tegne-

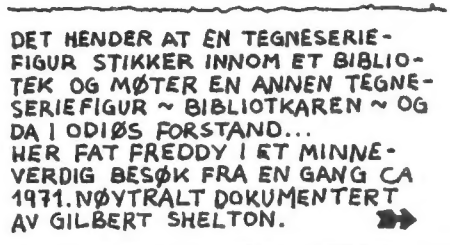
DET HENDER AT EN TEGNESERIE-FIGUR STIKKER INNOM ET BIBLIOTEK OG MØTER EN ANNEN TEGNESERIEFIGUR ~ BIBLIOTKAREN ~ OG DA I ODIØS FORSTAND...
HER FAT FREDDY I ET MINNEVERDIG BESØK FRA EN GANG CA 1971. NØYTRALT DOKUMENTERT AV GILBERT SHELTON.

ART
HI
RELIGIO
?
HEY! WHERE ARE THE FUCK BOOKS?
PHILOSOPH
PHYSICS
(SOME FUCKIN' LIBRARY!)
HM!?
HEAD LIBRARIAN
I HEREBY LIBERATE THE FUCK BOOKS IN THE NAME OF THE REVOLUTION!!
WHERE ARE THEY HIDDEN?
CRASH
WHAT DID YOU SAY, YOUNG MAN?
ER... WHERE ARE THE FUCK BOOKS HIDDEN, MA'M ?!?!
MY DEAR SIR, THE LIBRARY OF THE STATE UNIVERSITY DOES NOT CONTAIN ANY "FUCK BOOKS."
AND AS A MATTER OF FACT
...THE STATE UNIVERSITY WILL NEVER CONTAIN ANY "FUCK BOOKS."
NOW GET OUT.
AND TAKE YOUR COMMUNIST PERVERT FRIENDS WITH YOU!
?!
?!

serier totalt bandlyst i bibliotekerne. På det børnebibliotek, hvor jeg arbejdede, fikk vi en ny bibliotekar i 64–65, som omgående sagde, at vi skulle købe Tintin-bøgerne. Det vakte vild furore. Jeg tænkte: 'Hun er ikke rigtig klog!'»

Holdningen til tegneserier var altså ikke noe man tenkte over. De var pr. definisjon bannlyst, en reminisens fra det «kulørte utvalg»s arbeid og de tendenser som preget 50-årene, ifølge Anders Hjort Jørgensen i det samme «Kulørte sider». Biblioteksloven stiller krav om noe så omdiskutert som *kvalitet*. Det høres vakkert ut, hva nå kvalitet måtte bety, idet seriene blir bedømt på sin «litterære kvalitet» alene. Og på forhånd havnet de under denne svært så lett definerte kvalitetslinja. Like diskutabel som f.eks. litteraturforskningens poetikk(er) har vært opp gjennom årene, like diskutabel burde også bibliotekslovens innhold av «kvalitet» ha vært det. I praksis er den tvert om temmelig udiskutabel for enhver utenforstående ikke-bibliotekar, nemlig brukerne av de samme «kvalitetsvarene».

Saken er langt mer komplisert enn som så. I dag er det likevel utenkelig med et barnebibliotek uten tegneserier. Et fritt valgt sted i Danmark, Horsen børnebibliotek, viser at 20% av utlånet er serier. Det er et pent tall på alle måter. Det er stort nok til å peke på at serieutlånet er betydelig, men samtidig lite nok til at ikke tallets størrelse kan bli et argument for å totalforby de samme seriene for å redde vanlige folks lesekapasitet. Tallene viser også noe annet, nemlig at det ikke er bare barn som forbruker serier, men man plages samtidig av at voksne sniker seg inn i barneavdelin-

gen på jakt etter det de ikke finner i voksenhyllene. F.eks. «Fritz the Cat» av den amerikanske kunstneren Robert Crumb. De samme albumene har også skapt en annen plage, nemlig at

kristelige politikere har funnet dem i nettopp barnehyllene og dermed stormet ned massemedia (se f.eks. oppslag i danske «Komix» nr. 5/84) for å skrike ut sin avsky over det de har funnet som de karakteriserer som sex, vold, knark og en mengde annet. Dette er selvsagt en fast gjenganger fra autoritære, men kristne valgfleskpolitikere som lever i en to tusen år gammel tid av moralsk armagideon. De har også skutt med skarpt etter den sympatiske og utmerkede danske tegnerne Claus Deleuran. Og feige bibliotekarer er redde for nedskjæringer i bevilgningene og kryper til korset og svarer: «Yes, Sir! Disse skal vekk, de skal bort og de skal ut!»

Vanlig fornuft sier at det er noe rett i disse ulvehylene fra særlig Kristeligt Folkeparti. Også når kulturudvalgsformanden Benny Christensen uttaler i Sjællands Tidende med krigstyper: «Pornotegneserier der forherliger blodskam har ingen berettigelse på børnebiblioteket i Slagelse.»

Det naturlige hadde selvfølgelig vært å plassere dem der de burde ha vært: på voksenavdelingen. Men – hvilket er det skandaløse – dét skjer ikke! Voksenbibliotekarene har ikke forlatt sin ikonoklasme: Voksne leser, barn titter på bilder! Og Robert Crumb forsvinner. Hvor, opplyses ikke. De brennes kanskje. På bokbålet med dritten som en stakkars enslig bibliotekar bestilte i god tro. Kanskje. Herregud, mumles det rundt omkring, det er da bare tegneserier! Og igjen viser det seg at nest etter arbeidsplasser er barn det sterkeste argumentet i denne såkalte beste av alle verdener. Beskytt barna! Aller helst bør de ikke få lov til å vokse opp!

I samme forbindelse: Johan Borgen så seg en gang lei av at alle barnebøker på liv og død skulle plasseres i bestemte aldersgrupper av over-ivrige barnebibliotekarer som må gjøre seg selv berettiget, f.eks.: «Denne boken passer for barn mellom 10 og 12 år . . . » Selv leste Johan Borgen aldri litteratur som det var bestemt en gang for alle at hans såkalte alderstrinn skulle lese. «Jeg tok aldri skade av deg,» sa han, «eller kanskje jeg nettopp gjorde det?»

Jeg er fortsatt på jakt etter den bibliotekaren som måtte mene at Johan Borgen virkelig ble varig skadet av denne forsømmelsen i ung alder.

Rent konstruktivt: Om det skulle betviles, så har virkelig bibliotekene en misjon overfor tegneseriene og det lesende publikum. Seriene må inn i voksenavdelingene, ikke bare for å la voksne legalisere dem ved at de finnes der og fritt kan benyttes (og dermed oppvurderes), men også for at tegneseriene fortsatt er et rent massemedium uten rom for de smale utgivelsene. Bibliotekenes innkjøpspolitikk kunne skape rom for de marginale og ikke minst de nasjonale utgivelsene som forlagene ikke tør satse på uten garantier. Hittil har ikke bibliotekens innkjøpsordning følt dette ansvaret særlig påfallende påtrengende.

–Nå nå, herr Bjørklid, det er lett for enhver å komme i affekt, men i ettertidens bedagelige dagslys må det vel innrømmes at det kulturelle arbeidet og mange av de aktiviteter som bibliotekarer setter i gang er hevet over enhver tvil . . .

–Selvfølgelig er de det. Det er ikke deres eventuelle goder som behandles her, men deres mangler. Det har aldri vært noen hemmelighet at tegneserieforbrukerne nærer en dyp mistenksomhet overfor bibliotekarer. De er en yrkesgruppe som alltid har forsøkt å kriminalisere et medium som settes høyt av en betydelig gruppe. Bibliotekarer er ikke spesielt reaksjonære, men dypt konservative har de alltid vært. Til og med *i* tegneserier blir fenomenet bibliotekar utilslørt mistenkeliggjort og således latterliggjort. De blir forlengelsen av Big Brother. Er det rart at mistilliten er gjensidig?

De som har lest «Rosens navn» av Umberto Eco vil gjenkjenne problemstillingen som er oppstilt i denne artikkelen. Når hovedpersonen William fra Baskerville sier: «Jeg vil se den boken som du har oppbevart her (i biblioteket) etter at du hadde lest den, for du vil ikke at andre skal lese den, du har gjemt den her og du har gjemt den godt.»

Sakens anliggende, både i boken og i den mørkeste og mest intolerante middelalder, er spørsmålet om å beskytte folket fra den *farlige* litteraturen ved å isolere biblioteket fra omverdenen. Å finne den litteraturen som bibliotekarene definerer som farlig går gjennom mord og lange, mørke labyrinter i biblioteket. Williams kamp er kampen mot den klassiske sensuren. Og hvis «Rosens navn» er en allegori for vår egen tid, som bl.a. forordet gir et hint om, så gir det dystre perspektiver for dagens bibliotek. Hvis bibliotekarene, og særlig barnebibliotekarene, er en farlig – om enn underbetalt – yrkesgruppe, så bør de selvsagt bekjempes. Det må være en klar kampsak for alle humanister. Humaniora mot bibliotekarer – det er framtidens kampsak!

Den dagen da bibliotekarer er blitt erstattet av biblioteksroboter som ikke kan tenke, bare stable, kategorisere og pusse støv av bøker . . . Den dagen kan vi legge fra oss pennen, eventuelt skrivemaskinen, og holde opp å bekymre oss. Da kan skolerte og hyggelige mennesker som er utdannet i litteratur, og ikke bøker, f.eks. dagens arbeidsledige litteraturmagistere, ta seg av innholdet og la teknologien ta seg av bokstablingen. Visste dere at bøker kategoriseres bl.a. etter noe så banalt som *høyden* i mitt nærmeste bibliotek? Det er ikke rart at bibliotekarer tenker slik de gjør. ●

Intervju med
BJØRN OUSLAND
TEGNESERIER?
HERREGUD...NÅ IGJEN!
©BJØRN OUSLAND 85

●▶I løpet av de siste få årene er det kommet flere nye tegneserietegnere.De er omtrent like gamle og de kom omtrent samtidig.Det er således fristende å snakke om den nye generasjonen. Med friskt pågangsmot har de alle på uhyre kort tid etablert seg som skremmende profesjonelle. De gjør alle det som man knapt trodde var mulig i dette landet: - de produserer tegneserier på heltid så tusjen skvetter.Og verre enn at de faktisk lever av det,de lever også godt.

Ett av de siste skudd på denne stammen av unge tegnere som allerede er i ferd med å forlate betegnelsen "lovende",er den helnorske amerikaneren BJØRN OUSLAND.

Over en kaffekopp eller tre hadde FINN BJØRKLID en lengre samtale med denne spennende tegneren.●

●●Foreldrene til Bjørn så kanskje ikke ned på tegneserier i samme grad som andre mødre og fedre siden han tross alt har valgt dette yrket noe utenom det vanlige?

- Jeg har nok sluppet lettere fra det enn mange andre, smiler Bjørn avvæpnende. - Jeg husker godt kamerater av meg og deres foreldre hadde liten forståelse for hva de drev med.En ting er å bare å lese tegneserier,men jeg ble inspirert og støttet til å tegne helt siden jeg var ganske liten.Og da var det egentlig ikke snakk om tegneserier,men tegninger generelt.

●●Bjørn Ousland er en ung og beskjeden fyr.Hans humor er lun og han snakker langsomt og veloverveid.Og bryter ofte av seg selv med en latter for å ta snerten av en eventuell skarphet i sine egne ord.Man må nærmest trekke opplysningene ut av ham.Han er vitterlig ingen type som liker å skryte av seg selv.

●●Bjørn har ett år bak seg på en av de mest solide norske reklameskolene i landet,Westerdal i Oslo,men brøt av for å satse for fullt på tegneserier. Som,en av de første i Europa, kom inn på "The Joe Kubert School" i USA - som gir en streng treårig utdannelse i kunsten å beherske tegneseriemediet.Men han har solide røtter også.Hans mor er Ingrid Jangaard Ousland som jobber som bok- og omslagsillustratør i Cappelen og faren er Odd Ousland som også er tegner og arbeider innenfor reklame.At disse to har en datter gående på Kunst & Håndverkskolen er en ting,like selvsagt har det vært å lese om sønnen i dagsavisene etter at han for et år siden kom tilbake fra USA.Allerede har Bjørn fått et navn som strekker seg fra kommersielle til høyst humanitære tegneoppdrag og til norsk filmproduksjon.

●●"T & T" møtte Bjørn Ousland en stille ettermiddag på jazzstedet Hot House.Da var intervjuet allerede utsatt en hel uke.En gresk venninne av tegneren oppholdt seg i byen.En mer velbegrunnet utsettelse skal man lete lenge etter, selv om deadline hang stygt over hodet.De to,den norske og den greske,møtte hverandre da tegneren ferierte på de greske øyer en hel måned nå i sommer sammen med Eros, Poseidon og Dionysos,i fritt valgt rekkefølge.Jeg bladde i skisseboken hans.Den hadde fulgt med på ferden.Der var det raske og iøynefallende streker av landskaper,gater,gamle mursteinshus,bekjente,ukjente,kafeliv og piker,særlig ei ung og vakker jente som gikk igjen.

- Jeg måtte jo tegne litt, smiler Bjørn. - Selv om det var ferie.Istedenfor fotoapperat tok jeg med meg denne boken i år.Det var deilig å holde seg unna alt som hette tegneserier.På samme måte var det også litt vanskelig å komme tilbake,men nå synes jeg at inspirasjonen igjen titter rundt hjørnet og jeg kan sette i gang med nye og friske ting.

●●Han er uforskammet tilfreds denne tegneren,som nå synes å ha funnet sitt eget rom i tilværelsen.Men noen huller i harmonien

må det vel være.Enn hans greske venninne,hvordan tok hun det faktum at han var nødt til å presentere seg som tegneserietegner - av alle ting?

Bjørn trekker litt på det.

- Njaa...Hun synes ikke at dét var så rart,egentlig,men syntes det var artig å se hva jeg drev med og at jeg skapte noe...

- De fleste jenter pleier å være skeptiske til tegneserier?

- Jeg har iallefall ikke fått slike dårlige reaksjoner som jeg faktisk hadde ventet.De fleste synes det er morsomt med mitt yrke.I hvertfall er dét hva de sier.Hva de tenker vet man jo mindre om...

Latteren sitter løst hos ham. Bjørn forteller at Hot House var kontoret hans tidligere.Jeg skotter rundt meg i det halvmørke lokalet.Bare en enslig serveringsdame har dyttet litt kaffe og smørbrød i oss.Det var her Phil Newth og Bjørn satt og fabulerte og skisset på en bestillingstegneserie for den humanitære organisasjonen "Redd Barna".Den fikk god kritikk.La oss heller ta Bjørns historie fra begynnelsen.

- Jo,sier han, - jeg sluttet på Westerdal ettersom jeg ikke fikk anledning til å utfolde meg i tegning.Jeg tenkte at hvis jeg ble sittende i et reklamebyrå etter endt utdannelse,ville det ikke bli særlig tid til hverken tegning eller tegneserier.Hvis det var serier jeg tross alt ville drive med,da måtte jeg satse 100 % og mer.Da kunne jeg ikke drive **det** som hobby - da ville jeg aldri bli god nok.Selv om du sier til deg selv at du skal drive med dette etter arbeidstid,på kvelden,sier all erfaring at det aldri blir noe av.Ikke i seriøs grad.

- Men kostet ikke denne satsningen deg ganske mye?

- Jeg har vel ca 130 000 kr i studielån etter mine fire år i utdannelse,både de tre i USA som det ene på Westerdal.Det er akkurat det samme som noen kamerater av meg på HA,Handelsakademiet i Oslo,har.De begynte samtidig og ble ferdig samtidig. Det siste året mitt fikk jeg tilsammen 75 000 kr fra lånekassen.Halvparten var stripend.' Det dekket skolepengene og hjemreisen.Det var levekostnadene jeg måtte dekke selv.

- Det er vel likevel et skritt å ta,studier i USA...

- Det er mange som gjør det,om ikke akkurat min utdannelse.Jeg måtte jo få denne skolen godkjent.Det er slik at man må påvise at man kan få jobb etterpå. Jeg gikk til Semic og Hjemmet og fikk brev på at de var villig til å satse på norske tegneserier om de var av bra kvalitet.Jeg gikk også til Kunst & Håndverksskolen og selv om de var skeptiske,fikk jeg også brev derifra som iallefall ikke var negativt.Så kom jeg inn på skolen,jeg og en afrikaner var de eneste fremmedarbeiderne i klassen.

- Var det stor forskjell på The Joe Kubert School of Cartoon Art og Westerdal Reklameskole?

- Det første året var svært grunnleggende.De samme klassiske tingene som var velkjente for meg.Men det var et mye hardere kjør,mere lekser og slikt.Hva jeg opplevde i statene fikk Westerdal til å virke slapt. Måten å undervise på er ikke så ulik.Det fantes ikke bøker,ikke lekser du leser på,bare foredrag og hardt praktisk arbeid.På Kubert var det enda flere foredrag,arbeidet ble gjort hjemme og skolen ble ren undervisning. Det var det første året.Det andre året ble mer arbeid og det siste året mye jobbing med rettledning av instruktører.I begynnelsen var det slik at vi fikk lekser,gjorde dem hjemme og gikk igjennom dem på skolen. De fleste skoletimene gikk med til gruppeundervisning,gjennomgang og rettelse av feil,vise fram til andre hva man hadde gjort.Og foredrag igjen.På

Westerdal hadde vi oppgaver som kunne strekke seg i over en måned, mens derover var det fra uke til uke og en mye hardere dead-line. Det var det Kubert sa vi måtte.Når vi kom ut fra skolen ville dead-line bli enda hardere og hvis vi trodde det motsatte,gjorde vi oss selv en bjørnetjeneste.Og det har vist seg å stemme.På skolen overlevde vi så vidt og likevel sa lærerne at dette bare var barnemat mot det som ventet oss. Det har virkelig stemt.Det har vært skikkelig slemt dette året, selv om det har vært et etablerings-år.Vi jobbet fra ni om morgenen til tre om ettermiddagen på Kubert.Vi gikk hjem og etter middagsmaten var det på med oppgavene som man satt med til klokken ett eller noe slikt.

– Hva med dagliglivet i New Jersey? Det var jo i Bruce Springsteen-land du oppholdt deg.Lignet omgivelsene slik vi »»»

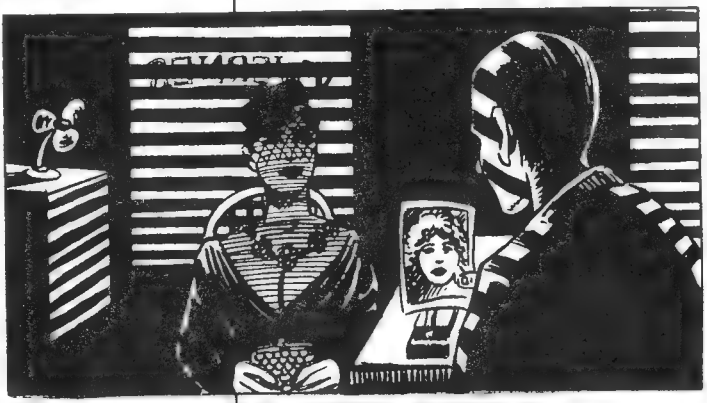

15.

STORYBOARDS
TIL DEN KOMMENDE NORSKE FILMEN 'BLACKOUT'

har sett dem i f.eks. Will Eisners bøker,"Storbyen",altså bakgater med treetasjers høye hus og poetisk slum?

- Jeg så ikke Bruce og det var heller ikke slik der jeg var.Det var subway,forstader med små eneboliger.Vi var en gjeng som delte et hus sammen.Tre amerikanere pluss meg som hadde et rom hver.Vi hadde god kontakt og de vanlige høytflyvende planene.Den største var å få et studio,et loft eller noe i New York.Det var drømmen som vi gikk rundt og fablet om.Vi gikk tilogmed til skrittet å lete etter et passende sted inni selve byen,men det ble selvsagt for dyrt og folka trakk seg etterhvert og jeg kunne heller ikke love at jeg fikk oppholdstillatelse.Etterhvert flyttet vi også til et annet sted i byen Dover hvor skolen lå og dét lignet på noe av det du nevnte, altså i en bakgate i en litt falleferdig by.

- Når du satt oppe til midnatt hver dag og sleit med tegneserier,fikk du da sett noe av USA?

- Jeg hadde jo noen ferier en sjelden gang,tross alt,og kom meg da ut til vestkysten eller ned til Florida for å slikke litt sol og besøke noen kamerater.Og så pleide jeg å dra inn til New York med bussen.En gang i uka spradet jeg rundt i gatene og syntes det var helt topp.Den er veldig skitten,mye rart å se og veldig fascinerende,men det er ikke noen pen by,the Big Apple,det er den ikke.Den er temmelig gammeldags, mange etterlevninger fra 30-40-årene.Det er kontrastenes by. Jeg likte meg der.

- Fikk du solgt noen tegneserier der borte?

- Ja,faktisk.Etterhvert som jeg gikk rundene mine fikk jeg solgt et par ting.Det var ikke så vanskelig i og for seg,men det som er det,er å få lov til å se disse redaktørene som er utrolig opptatt.Det gikk i mengder av telefoner.Du må treffe dem til riktig tid og dag.Men det samme gjelder for forlagene her også.Du kommer ikke rett inn fra gata og sier du er tegneserietegner.

- Var det en fordel å være Bjorn the Norwegian?

- Det hadde den fordelen at folk lettere husket meg igjen. Jeg ble ikke glemt med en gang. Men det var et sted jeg også fikk spørsmålet "Hvor lenge varer visaet ditt?".Det forlaget gikk under uansett.Jeg var også innom Heavy Metal,som bør være kjent nok i Norge,hvilket tok meg fire måneder bare å komme inn døra for å se han som var redaktøren.Første gangen fikk jeg bare lagt igjen mappen min og senere fikk jeg en lapp som sa det var ålreit.Da jeg endelig slapp gjennom sperringene var jeg helt skjelven.Helt til de sa "Meget bra" og "vi kjøper den...og den..." Det var enormt gøy og det var de første tinga jeg solgte for alvor.Jeg hadde også et par ting som gikk gjennom skolen.

- Din egentlige debut,når kom de Heavy Metal-sakene?

- For et år siden,jeg tror det var i juli- og august-nummeret det ble trykt.Det var et par ensidere.Skolen hadde en avtale med forlaget Pasific og som bl. a. utga et hefte med bare elevarbeider fra det siste året.Det ble ikke mye penger ut av det for oss,men Kubert selv sto veldig på.Og tegnet rett og slett om hvis det var noe som ikke stemte.Det gjorde han faktisk ofte,men han gjorde det ikke med mitt bidrag,heldigvis. Men denne busnessen her,tegneserieutgivelser,det er egentlig sære greier.Jeg hadde en ting på gang for et forlag.Det startet ganske positivt ved at redaktøren husket meg igjen og vi snakket ganske mye over telefon og jeg fortsatte å sende ting over i posten.Da jeg sluttet skolen i juli,da skulle det store skje,lovte han meg.Jeg skulle få jobb og svære greier.Og hva skjer? Redaktøren slutter plutselig og måneden etter er forlaget konk.Det er en sånn typisk greie.

En annen hadde jeg etter at jeg kom hjem.Jeg gjorde tre serier for et annet blad,en som ble trykt sist høst og så gikk bladet under.Jeg ble betalt,men de to andre historiene så aldri dagens lys.Det er mye slikt når man starter opp som uetablert. Det er mange slag å motta og man må ikke være for blåøyd. Amerikanerne overøser deg alltid med mengder av ros."Dette er kjempebra,du skal få jobb hvert øyeblikk..." Alt dette må man ta med flere klyper salt og ikke bli skuffet når det ikke stemmer.Det gjør det sjelden.

- Det er et år siden du er kommet tilbake fra USA og fortsatt sitter du i Norge og gjør ting som blir trykt over der?

- Jeg regner ikke med å gjøre det til mitt novedlevebrød,men det er en stimulans å komme ut på det amerikanske markedet.Men jeg måtte ha reist over for å få en fast plass og bodd der i flere år for å ha merkert meg.

- Hva med Europa da?

- Jeg har ingen faste planer, kun visse følere ute.

- Men i Norge er vel planene desto mer konkrete? Du hadde visst et samarbeid med Jon Sveinbjørn Jonsson sist?

- Ikke i det siste,men vi lagde en 12-siders historie for Aschehoug Forlag.Det var et bestillingsverk til en årbok som heter Arken og som er for barn.Det er en skrekkhistorie,for barn som sagt,som var uhyre morsom å gjøre.Jeg håper forøvrig at Jon og jeg kan gjøre mer sammen senere.

- Er det første gangen du jobbet sammen med en profesjonell skribent?

- Nei,jeg hadde allerede jobbet med en del amerikanske forfattere. Noe som det ikke ble noe av,annet som det ble noe av.Særlig en som heter Mike Baron.Han skriver noe som heter "Nexus".Vi lagde en historie sammen ved navn "Gruesome Gretchen".Jeg har aldri truffet ham personlig,kun hatt kontakt gjennom brev.Han hadde fått navnet mitt gjennom en annen forfatter som jeg hadde jobbet noe sammen med.Det hendte at jeg fikk oppringninger fra en del relativt kjente skribenter som hadde fått høre om meg gjennom andre eller sett arbeidene mine. Jeg sendte mange fotostatkopier av tingene mine til forlagene, annenhver måned det siste halve året.Men det var derover.

I Norge har jeg særlig jobbet med Eirik Ildahl,spesielt med "Moe".Vi har et nært samarbeid. Vi sitter og diskuterer hvordan det skal være i begynnelsen,så går jeg hjem og utarbeider hele historien i bilder,etter at Eirik har laget et synopsis. Deretter får vi rettelser fra forlaget,noe bør være bedre,legg til noen sider og slikt.Så skriver Eirik den helt om og jeg tegner den på nytt,før enten Dag Kolstad eller Terje Nordberg skriver om hele greia atter en gang.Hele historien blir altså til gjennom en lang prosess som forandrer og forbedrer det som blir det endelige produktet.

- Det er jo et teamwork slik film er det og film er et stikkord for noe annet du nettopp har drevet med...

- Jo,det var også gjennom Eirik.Han er den ene av de to manuskriptforfatterne på den kommende filmen "Blackout".Den andre er regissøren Erik Gustavsson.De er begge inspirert av denne film noir-genren og amerikanske 40-50-talls film.Jeg kom inn i dette som storyboard-tegner,hvilket er ganske vanlig i amerikansk film,men som vissnok aldri har vært benyttet i Norge tidligere.Det er et stort arbeid å sette i gang.

- Det er interessant,for det sies at norsk film topper seg selv for tiden.Det er således positivt symptomatisk at man tar det skrittet å lage hele "filmen" på forhånd før man begynner å filme...

- Jeg tror nok de tjener en del på å være mer sikre på hva de skal gjøre når de begynner å filme,slik at man ikke sløser bort en masse film og kostbar

tid.Jeg startet i februar med de første tegningene.Så var det en tid hvor de ikke var helt ferdig med manuset og dreieboken og hvor jeg bare gjorde småting.Fra midten av april og et par måneder måtte jeg virkelig stå på.Jeg fikk skisser som regissøren og fotografen Kjell Vassdahl hadde tegnet ut og manuskriptet,som i og for seg ikke var så ulikt et rent tegneseriemanus.Det hele var ganske gøy ettersom handlingen foregår i 1937 og den tiden er meget spennende rent visuelt.Det er en tidsepoke jeg godt kunne tenke meg å lage en serie fra.

- Tenker du nå på "Blackout"?

- Nei,ikke akkurat det.Skjønt, det var en stund snakk om å lage en serieversjon av filmen for Semic,men forlaget fikk kalde føtter,beklageligvis.For at det hele skulle ha hatt salgsappell måtte utgivelsen ha vært på premieredagen.Da ville deadline ha vært grusom hard.Det spørs om jeg da hadde hatt tid til å sitte her.Selve storyboardene kunne ikke ha blitt en tegneserie.Alt måtte ha blitt tegnet på nytt.I storyboardene hadde vi ikke skuespillerne klare,bare noen og sett'ene er blitt ganske forandret etterhvert.Det er jo en del av intensjonene bak storyboardene at man kan se filmen og således lettere forandre den. Hvilket også er blitt gjort.Hvis det skulle ha blitt en tegneserie,måtte den ha vært svært lik filmen og da måtte jeg ha ventet til det hadde blitt film av det.Vært med og sett filmingen, grovklippingen og fått en videoutgave som jeg kunne ha brukt og bilder av skuespillerne.Og likevel ville det ha blitt dårlig tid.Slik det alltid er med slike produkter,filmtegneseriene. Mange av de amerikanske jeg har sett har vært av svært varierende kvalitet,med et stort unntak av en.Har du sett "Bladerunner"? Den har en meget bra tegneserie og selvfølgelig en helt fantastisk film.Den er en av mine favoritter, sier Bjørn og ler.
- Den ble slaktet av kritikerne.

■■

UTRADISJONELLE SERIE-SAMMENHENGER

-...Det var her vi satt,Phil Newth og jeg,og laget en tegneserie for Redd Barna.Her kunne man sitte uforstyrret.Dette var liksom kontoret vårt.Og den serien ble ganske utradisjonell. Det er også i min egen interesse å komme inn i andre fora og sammenhenger.Det har også vært snakk om noen skolebøker fra et forlag om å benytte serier.Den nedlatende holdningen har nok forandret seg en god del.Iallefall i kreative miljøer.Jeg har f.eks. aldri oppsøkt noen reklamebyråer,men jeg har gjort noen oppgaver der.Det har vært gjennom noen som har kjent meg fra før.Og når jeg har snakket med en del AD'er,så har det vist seg at de har hatt peiling på

BLYANT-SKISSE TIL TEGNESERIEN "MOE - BODYGUARD" (HER FÅR VI HÅPE TRYKKEN KLARER Å GJENGI STREKEN.)

serier.De har lest en god del.Det har faktisk vært noen som har jobbet for at serier bør komme inn på Kunst & Håndtverkskolen i en eller annen form.Uten at jeg vet om dét har noe for seg da...

DEN GODE,GAMLE TEGNESERIE

-...Jeg har aldri hatt noen spesiell fascinasjon.Jeg går bare etter om produktet er bra,samme hva det er.Når det gjelder barn/voksne,bør man se serier som en pararell til film.Når det er bra, selv om det ikke alltid fungerer på det planet,så bør det være for både barn og voksne,ungdom og eldre.Da er det godt.

Men en bestemt aha-opplevelse, en nærmest knock-out,en så spesiell tegneserie? La meg se. Vel,det er neppe noen hemmelighet for de som kjenner meg at min favoritt gjennom alle år har vært Jean Giraud.Det var i 72-73 gjennom gamle Tempo at jeg fikk øynene opp for hans "Blueberry". Jeg husker den kampen om gullgruven som temmelig stor.Det var så spennende at jeg kunne leve meg helt inn i det,men jeg har ingen ide om å kunne lage noe tilsvarende.

OM STIL

-...Det er klart at seriene mine har vært påvirket av ting jeg liker.Men jeg er nå mer i stand til å lage noe på egen hånd og det er mitt eget.Jeg behøver ikke ha noe som jeg delvis ser etter.Selv om det aldri har vært direkte kopier,så har man jo alltid forsøkt å oppnå en bestemt stil.Inspirasjonskildene har alltid vært de samme, men nå har jeg flere å øse fra og tegner fra et større register. Med "MOE" som jeg holder på med nå,har jeg fått meg selv til å gå bort fra de tette skraveringene med små streker og prikker og til mer rent svart-hvitt med harde kontraster og lange skygger.Det vil jeg nok fortsette med,men uten å gi helt slipp på min andre side - den mer Giraud/Moebius-inspirerte siden,som også er en del av meg.Dog,det siste er ikke så kommersielt,har jeg funnet ut.Det er ikke så lett å få solgt den slags serier,i tilfelle må man iallefall til utlandet.

Jeg har jo gjort en del humorserier også og skal i gang med en Pink Panter nå.Jeg kan ikke leve av å tegne "MOE",men må spe på med slikt på si."MOE" tar lang tid i motsetningen til Pink Panter.Selv synes jeg farver er min sterkeste side,ikke selve skraveringen.Beklageligvis får jeg ikke anledning til å gjøre mye av det.Det blir for dyrt rent produksjonsmessig.Den greia for Redd Barna laget jeg både for- og baksiden i farver,pluss en plakat. Samtidig må jeg få si at jeg også er meget fascinert av svart-hvitt som en egen skjønnhet i seg selv. Jeg har nettopp sett Dieter Comés-serien "Den Stumme" som Semic nå har utgitt på norsk og er meget imponert av hans svart-hvitt-effekter.For meg selv vil jeg si at jeg forsøker å oppnå mer av det amerikanske,mer action og dynamisk sideoppbygning,enn det spesifkt franske.I USA sier de jeg har en europeisk stil og her sier de jeg har en amerikansk. Noen sier jeg ligger midt i mellom og det tror jeg kan være riktig.Vi får håpe at jeg tar opp i meg det beste fra begge sider og at det blir en personlig stil ut av det.

DEN FATTIGE KUNSTNERENS FILM

-...Jeg har vært en slik bakgrunnstegner.Det å tegne panoramer har alltid fascinert meg. Da har også science fiction vært nærliggende.Jeg har vært meget tent på å lage noe som ikke er virkelig og et landskap som ikke eksisterer,men som kommer helt og holdent ut av min egen fantasi. Jeg har lyst til å komme meg vekk fra den nåtidsrealismen som jeg gjør med "MOE".Hvis man skal lage en science-fiction-film,må man bruke et stort budsjett til å bygge alle de ikke-eksisterende bakgrunnene,men lager man en nåtidsfilm,er omgivelsene der allerede.I en tegneserie er det like mye arbeid og like dyrt

eller billig uansett.Da er det nesten bortkastet å tegne det som allerede er det - da bør man heller gå tilbake i tid (jeg kunne ha lyst til å lage noe fra tyveårene) eller flytte det et bra skritt inn i fremtiden.Hvis vi holder fast på en pararell film/serie,så har serieskaperen den fordelen framfor filmproduksjon at man har kontroll over hele produksjonen av produktet,iallefall inntil trykkingen.Du har et mål som er både visuelt og litterært,du kombinerer på samme måte som film både bilder og ord.Det er grunnen til at jeg satset på serier.

TEGNESERIE SOM IDRETT

-...Når du sitter der med en side som er...ja,skikkelig.Det er en ubeskrivelig følelse,det er virkelig gøy.Men,stort sett er det et forferdelig slit og ikke morsomt i det hele tatt. Når derimot det hele er trykt og man kan bla i det ferdige produktet,det er da man har gleden. Særlig hvis man fortsatt kan like det etter at man har sittet og tegnet på det i tre-fire måneder, iallefall liker man det når det er nettopp ferdig og man kan spre hele serien utover gulvet og kan ta det første overblikket.Hvis vi holder fast på en idrettssammenligning,så bør vi også ta med alle de jævlige treningstimene som skal til for den ene prestasjonen.Når man derimot nærmer seg slutten,særlig når du sitter med farver og maler,og klokka lett blir både fem og seks før man er ferdig,både fysisk og prestasjonsmessig.Noen ganger har man "dagen" og da går alt lett,andre ganger går alt i veggen.Det er da alt er dritt.

OSS TEGNERE...

-...Det er blitt noen av oss,ja. Tommy Sydsæter,Arild Midthun,Knut Westad og Lars Fiske,for å nevne noen.Men vi ser hverandre ikke så ofte som kanskje folk oppfatter det som.Det ligner ikke det miljøet jeg hadde i statene.Det er helt tilfeldig når vi ser hverandre.Jeg kan også savne det. Det idielle hadde selvsagt vært å realisere den gamle drømmen, nemlig å få et fast kontor som vi kunne ha hatt sammen.Et studio et sted i Oslo hvor tre-fire av oss kunne sitte sammen og jobbe.Det blir lett noe ensomt i dette yrket her.Det er baksiden av det hele.Absolutt.Den tiden man ikke jobber,hvis man ikke er effektiv, da tjener man heller ikke et rødt øre.Hvis jeg drar opp til forlaget,det hender at jeg drar dit kl tre og bare drikker kaffe og prater.For de andre der gjør det ikke noe,de blir jo betalt for å sitte der og helle i seg kaffe,men det blir slett ikke jeg.Men samtidig er jeg avhengig av den tiden der.Jeg er nødt til det,man kan ikke bare sitte hjemme

»»→

'GRUESOME GRETCHEN' DC COMICS 1984
SKREVET AV MIKE BARON

IMAGINE THAT A YOUNG HOODLUM FINDS PARTICULAR JOY IN TORMENTING YOU.....

heller.Det nytter ikke bare å tenke penger når man først driver på med tegneserier.Var det penger jeg ville ha,hadde jeg gått til reklamen.Jeg lager tegneserier!

Sier tegneren og tømmer kaffekoppen med tilfredshet.●◀

Lyttende sympatisør: Finn Bjørklid.Hot House,Pilestredet,Oslo. En gang i midten av august.
Fred

Servitør

2 kaffe 27,-
1 eplemost 15,-
1 leverpostei 27,-
69,-

RESTEN ER STILLHET ...

Didier Gomès:
Den Stumme
Originalens tittel:
Silence
Oversatt fra fransk av
Terje Stigen
Forlag: Semic
Heftet/ill. ca. 140 sider
Vanlig pris: Kr. 92,–

Anmeldelse ved
FINN BJØRKLID

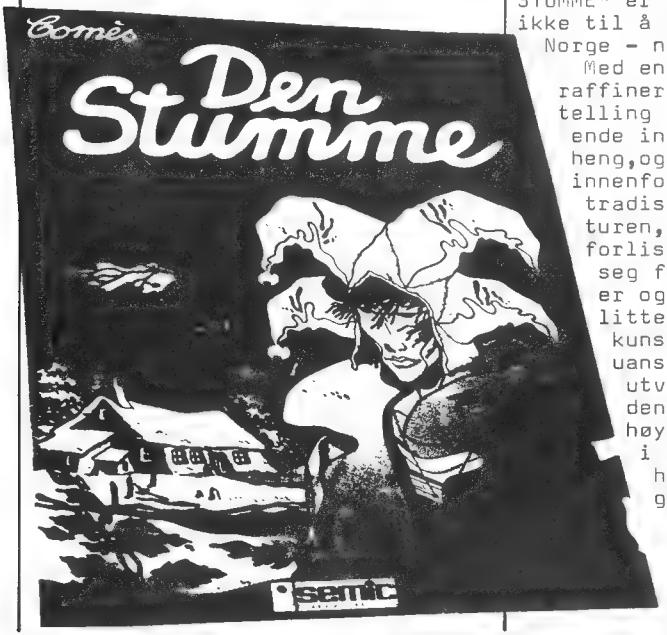

●●Det ligger en roman på stuebordet.130 sider er vanligvis ingen sensasjon,men denne er.Det er helt og holdent en tegneserie. Med belgieren Didier Comés grafiske fortelling om "DEN STUMME" er nå et begrep for alvor ikke til å komme utenom,også i Norge - nemlig serieromanen.

Med en effektiv og uhyre raffinert tegnestil og en fortelling som er grensesprengende innenfor en seriesammenheng,og dessuten forankret innenfor det beste i den tradisjonelle skjønnlitteraturen,er dette et alvorlig forlis for de som klamrer seg fast til at tegneserier er og skal være trivial-litteratur.Dette er stor kunst og det er stor kunst uansett medium.Om disse utvetydigheter fyller denne anmelderen med en høytid som nedfeller seg i hans prosa,får det heller være ham tilgitt de følgende sider.

HAT OG HEVN

I den fredsommelige landsbyen Beausogne i Ardennerfjellene bor tomsingen "Den Stumme" - 'The fool on the hill',for å ha sagt dét.Landsbyens navn betyr "fredlige drømmer",ironisk nok.Det er en liten grønn flekk avsides liggende et sted oppi fjellene. "Et godt sted å bo," heter det i teksten."Intet synes å forstyrre freden i den lille landsbyen...Ihvertfall nesten intet.."

Slik åpner fortellingen om landsbytullingen som blir kalt 'Den Stumme' utifra sitt åpenbare handikap.Han bor og arbeider hos sin formynder,landsbyens rikeste bonde,den slu og ondskapsfulle Abel Mauvy,som hundser og piner ham.Og selv er gutten ikke i stand til å forstå det.Resten av landsbyen har heller ikke noe godt til overs for idioten,men det som har det,nages hjelpeløse av dårlig samvittighet grunnet i en felles synd.Også den dårlige behandling tomsingen får av sin husbonde viser seg å være begrunnet i et bestemt hat som igjen næres av en overvintret frykt.

Disse irregulære følelsene har røtter i forbrytelser som ligger en generasjon tilbake i tiden. Abel drepte sin forlovedes elsker,en jaget sigøyner,men utav dette forholdet kom frukten som ble hetende 'Den Stumme'. Samtidig brente Abel ut "de onde øynene" til sigøynerens kone.Hun ble rimelig nok landsbyens utstøtte heks.

Tomsingen selv har en 'tåke over sinnet' og er således uten medvitende om grunnene til sin skjebne.Den eneste som er interessert i å lette på denne tåken, er heksen med de utbrente øynene. Mellom Heksen og Tomsingen,den blinde og den stumme,de to utstøtte,oppstår det en pakt som motparten Abel har særlig grunn til å frykte.Med stadig økt innsikt sementeres heksens planer om hevn i faste former,men Den Stumme vakler.Trolldomsmakter på begge sider blir benyttet og midt i mellom går Den Tause fram og tilbake mellom Abels gård og Heksens hus.

Midtveis er Stumme ute av stand til å handle mot Abel og Heksen innser at han ikke rommer den ondskap som må til for at de kan gjennomføre hevnen sammen.Det store spørsmålet blir om Stumme kan handle når kravet om hevn ligger alene i hans hender? Og ikke bare det,men også spørsmålet om å rett og slett kunne forsvare seg mot ondskapen i Abels skikkelse etter at denne har drept,voldtatt og mishandlet Heksen (i tilfeldig rekkefølge) og dessuten ikke bare streber ham etter livet,men også legger skylden for ugjerningene på nettopp ham.

DET TRAGISKE

Konflikten om å handle eller ikke står sentralt i hele fortellingen,én av dem.Fristelsen for en sammenligning er da også nærliggende til stede.Ingen annen litterær skikkelse er blitt så ofte og så intenst analysert som prins Hamlet i den engelske renessanse-tragedien av samme

navn,Shakespeares 'Hamlet'. Kjernen i Hamlet-problemet er "Hvorfor venter han med å handle?".Den Stumme er ingen rendyrket Hamlet-skikkelse,men skyggen som kastes har klare referanser.Iallefall er det opplagt at Comés' "Den Stumme" føyer seg innenfor en bestemt litterær genre - den tradisjonelle eller klassiske tragedie.Gjennom ulike tidsaldre har tragedien fått forskjellig preg,men den har vært og fortsatt er,som tilføyes uten ironi,en av de mest opphøyde og eldste og mest skattede av alle litterære genre.Det viser også til noen av Didier Comés' ambisjoner.Og siden "Hamlet" allerede er blitt trukket inn, kan jeg gjengi den klassiske Shakespeare-tragediens definisjon (ved A.C.Bradley):

"En beretning om menneskelige handlinger,som fører til en enestående ulykke,og ender med døden for en høystilt person,og som river andre med seg i fallet."

Som seg hør og bør,er resymet nå gitt av fortellingen om Den Stumme.Hamlet trengte et spøkelse for å bli medviten.Den Stumme får heksen,men hun er ikke dårlig hun heller.Det er hun som fører utviklingen frem i eksposisjonen, men det er Stumme - idioten - som styrer handlingen,også med sin idioti - dobbelt talt.Alt er betinget i hans bevegelser.Gjennom hans troskyldighet,eller dertil manglende ondskap,oppgir hun hevnen og gir seg hen til ham. Gjennom dette søte møtet,som ligger på grensen til blodskam (nok et tragisk trekk),blir Abel ikke bare motpart,men også begjærlig tilskuer.I dette,midtveis i handlingen,ligger en topp,et vendepunkt og en knute.Herfra blir det åpenbart at Stumme burde ha handlet tidligere.Og når han siden returnerer,er han da i stand til å handle og handle konsekvent? Uten å avsløre for mye av spenningen,må det være lov å svare nei - og deri ligger Den Stummes tragiske fall.

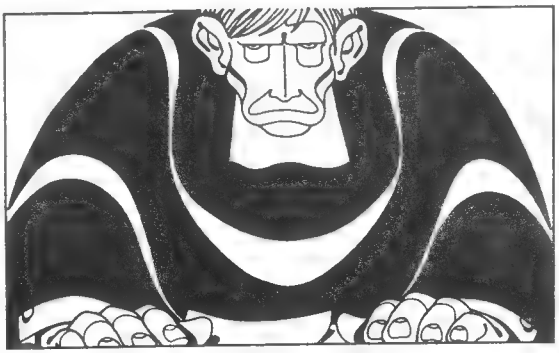

DET ESTETISKE

Da Didier Comés i 1979 trykte "Den Stumme" i serietidsskriftet "(A suivre)",gikk det et grøss gjennom hele serieverden.Tidligere var han kun kjent for en parantes,den minimalt interessante serien "Den levende guden" (utgitt på svensk og dansk 1980) og som bare svakt ga et forvarsel om det som skulle komme.Hardbakte serielesere fikk med derimot med "Den Stumme" et elektrisk støt direkte i sentralnervesystemet. Det er først og fremst hans visuelle side som imponerte,men det var ikke uten påvirkning av hans episke styrke.

Det slående,og mest åpenbare,er at Comés sverger til rene svart/hvitt-effekter og hvori denne spesielle estetikken oppnår nye høyder.Han rendyrker sin strek helt uten forførende farver,men farveløst er heller ikke hans dramatiske skiftninger mellom lys og skygge,emosjonelt laddet i den minste som den største rute. Omgivelsene og panoramaene er realistiske nok mens figurene er ekspresive.Han forenkler ned til det helt nødvendige,veksler mellom tynne og tykke streker, opprettholder en spenning mellom store hvite og sorte flater.Det finnes ikke skraveringer.Men det skal ikke underslåes at en vesentlig fascinasjon i hans estetikk ikke bare ligger i den mesterlig forenkling,men at hans strek også er særdeles dekorativ.Når dommeren

skuer ned på Stumme (se fig.),er denne helt aksial og symmetrisk - en svart kroppsflate med tre hvite,organiske buer som gur ut av konturen på samme måte som hårets topp bryter ruterammen. Dommeren er like uttrykksmessig vakker som han innholdsmessig er skremmende.I forenklingen anskueliggjør Comés forskjellen mellom de permanende trekk som angir karakteren i en person,og de forbigående trekk som angir stemningen (eller handlingen) til en person.

MESTER I FORENKLIG ANSKUELIGGJØR COMÉS FORSKJELLEN MELLOM DE PERMANENTE TREKK SOM ANGIR KARAKTEREN I EN PERSON, OG DE FORBIGÅENDE TREKK SOM ANGIR STEMNINGER OMKRING EN PERSON!

Nettopp karakterene og typene kommer streken til sin rett og gir den rikdom til fabelen som øker den litterære innlevelsen maksimalt.Comés veksler mellom de burleske scenene og de helt groteske skikkelsene - hvilket også anskueliggjør spenningen mellom ulike virkeligheter,landsbyen contra sinnsykehuset eller sirkuset.At de fleste ansiktrekkene forvrenges og tøyes inntil det farseaktige,er ikke et hinder i framdriften.Tvertimot er det en av de viktigste trekkene i denne svarte romantikken.

Det finnes nok visuelle lån til både Hugo Pratt og Jacques Tardi, men Comés gjennomførte strek er første og fremst hans egen - slik også vår nasjonale Tor Bomann-Larsen er det.Det er det unike som gjør dem store.En del av Comés' storhet er at han ikke benytter noen av de etterhvert så ordinære serie-eksperimentene med skrå linjer,desformerte ruter og dynamisk side-layout. Alle de som har gått på kurs og lært om tegneseriemediets særegne språk,de vil være hjelpeløs i Comés' stille,ikke-dynamiske, nærmest statisk oppbygde sider uten det minste spor av fartsstriper eller språklyder.Den er alt i alt tradisjonell i oppbygningen og klassisk i fortellermåten.

Perfeksjon kan også avspeiles i den meget strenge og faste komposisjonen.Formelt består verket av 8 kapitler hvorav alle uten et eneste unntak er på 15 sider hver - synlige dødpunkter eller logisk svikt på andre måter glimter også med sitt fravær.Didier Comés har store ambisjoner,men han innfrir dem også.

ABEL MAUVY'S BRYLLOPP - EN AV DE MEST BURLESKE SCENENE - OG HVOR COMÉS SVINGER SEG OPP SOM FOLKELIVSKILDRER! OPPMARSJERT SOM ET FOTO! (NOE BESKÅRET)

ET ANNET YTTERPUNKT DANNER JULEKARNIVALET PÅ SINNSYKEHUSET! SANSEN FOR DE RAVENDE GROTESKE SCENENE, PARRET MED ABSURD OG FARSELIGNENDE SYNSVINKEL SOM ØKER OG SPENNER DET GROTESKE YTTERLIGERE...

COMES PÅ NORSK

Det er Terje Stigen som står for den norske oversettelsen og i en kjent forfatters navn burde vel språkføringen være i sikre hender. Eller er den det?

Jeg har bare den danske utgaven å sammenligne med, men samtidig har jeg en anelse om at nettopp dén dannet basis for den norske oversettelsen. Stigens språkførelse virker sikker i alle boblene, med unntak av Den Stumme selv. Han er tilsynelatende blitt mer språklig på norsk enn dansk. Han er fyldigere i replikken, mindre tomsete i ordvalget og flere fullendte setninger. Jeg synes det stemmer mindre overens med hans karakter. Småplukk kanskje, men et annet inngrep i forfatterens intensjoner må vel være selve tittelen "Den Stumme". Den franske orginalen har gitt mannen og fabelen samme navn: 'Silence'. På dansk blir han hetende 'Tavse' og 'Tavshed', utifra stumhet/stillhet - altså når den orginale. Det norske "Den Stumme" blir begrunnet i et etterord som rimelig, både på mann og historie, men det er det slett ikke. 'Den

OVERSETTELSEN AV 'DEN STUMME" ER IKKE UPROBLEMATISK. ØVERST SØREN VINTERBERG I DEN DANSKE "TAVSHED" OG UNDER TERJE STIGEN SOM MED SITT SOBRE SPRÅK TILSYNELATENDE SER DET SOM SIN OPPGAVE Å FYLLE BOBLENE FULLT UT ENN Å TOLKE KARAKTEREN DEN STUMME!

POESIEN I COMÉS' MILJØSKILDRINGER KOMMER KLART TILSYNE I DENNE RUTEN ~ DEN VARE STILLHETEN I DET KALDE NATTLANDSKAPET...

Stumme' er mer en karakterstikk a la "den mannen er stum",ikke et navn som 'Tavse'.Resten er stillhet,som Hamlets siste replikk lyder.

En annen ting er at både den danske og den norske utgaven ble og blir utgitt samtidig i en bokklubb for et hittil ikke-tegneserielesende publikum.Serieromanen er altså funnet verdig nok til å bli overrakt et litterært publikum,men patetisk nok med et etterord,som forteller de intellektuelle at dette er et litterært skjønnverk for de som ikke er i stand til å forstå det ved egen lesning.I Søren Vinterbergs ellers utmerkede etterord forklarer han innslagene av bl.a. heksekunst og han legger mer vekt på det enn hva jeg tror er rimelig.Comés selv lar det herske tvil om trolldommen er reell eller ikke,men beskriver det med stort alvor.Leseren trenger ikke tro eller forstå f.eks. Tarokkortene for å følge handlingens logikk,like mye som de trenger å tro på spøkelser for å leve seg inn i "Hamlet".

Etter at Comes tegnet "Den Stumme",har han kommet med en annen serieroman,"La Belette" i 1981 (da.utg. "Salamander",1984) og "Eva" (1984) som allerede er kommet på norsk i Tronsmo Comix (1985).Ved en senere anledning kan det være interessant å sammenligne disse tre verkene og dermed se hva som er Didier Comés' begrensninger som kunstner.

DET TILGJENGELIGE

Som avsluttende bemerkninger kan det være av verdi å lytte til Tor Marcussens presentasjon av en særegen engelsk rockgruppe,'Prefab Sprout',som sto som helhet i Aftenposten en gang i august i år:

> "Pop er kommersiell kunst.Men så altfor ofte legges vekten mer på det kommersielle enn på det kunstneriske.Tilgjengeligheten blir dyrket i en slik grad at det kunstneriske nesten forsvinner i pene melodier og dansbarhet.Og hvis man pleier de mer kunstneriske ambisjoner overser man gjerne melodiøsitet og tilgjengelighet i ren trass. Det blir en dyd å være kunstnerisk 'ren'.Heldigvis dukker det av og til opp artister og grupper som greier kombinasjonen.Som både går nye veier melodiøst,arrangementmessig og musikalsk.Som skriver tekster med klare litterære kvaliteter. Og samtidig spiller iørefallende pop-musikk.Ikke banal,men vakker,spesiell og egentlig lett tilgjengelig."

Bytt ut 'pop' og 'musikk' med 'tegneserie' og man vil få omtrent dette resultatet: "Tegneserier er kommersiell kunst.Men så altfor ofte legges vekten mer på det kommersielle enn det kunstneriske. Tilgjengeligheten blir dyrket i en slik grad at det kunstneriske nesten forsvinner i pene tegninger og enkel lesbarhet..." Herved er disse ordene mine egne.

De samme stikkordene som gjelder for tegneserier finner vi også i et annet utstøtt og forfrossent medium,men (også) på glidning til å bli stuerent,nemlig rockmusikk. Det kan synes som at om et medium tar kvaliteter fra begge ytterpunkter av seg selv,fremstår enkeltprodukter som kan være en nyskapende syntese av det samme. Utgivelsen av "Den Stumme",inklusiv bokklubb-utgaven,bekrefter dette."Den Stumme" er ikke en hvilken som helst tegneserie som man kjøper for å fylle en halvtimes lunsjpause på biblioteksskolen og så glemme.Samtidig er den tilgjengelig nok i sin populære form at selv gymnasiaster med skoletretthet kan dra seg igjennom den.

Har ikke tegneserien vært voksen tidligere,er den blitt det med "Den Stumme".Dette er levende litteratur som kryper under huden og blir der lengre enn vanlig. Med denne utgivelsen vil det kanskje være håp om at iallefall de moderate tegneseriemotstanderne skjønner at tegneserier ikke står i motsetning til skjønnlitteratur, men at begge medier utfyller hverandre. ●●

TOR ØDEMARK

DON BLUTH OG «THE SECRET OF NIMH»

Hva grunnen kan være til den dårlige oppslutningen om Don Bluths revolusjonerende tegnefilm «The secret of NIMH» er meg en uløst gåte. At jeg bruker ord som revolusjonerende, skyldes ikke at de teknikker som er brukt i filmen, og de effekter og den kvalitet som kommer ut av det, er noen nyskapning. Snarere tvert imot. Don Bluths intensjoner har snarere vært å gjenskape stemningene og kvaliteten fra Disneys glansdager. Og resultatet, «NIMHs hemmelighet», ble en tvers igjennom vellykket film på alle måter, bevist blant annet med en sekser på VG's film-terning. At Aftenposten slaktet filmen (det er det i alle fall blitt meg fortalt at de gjorde) kan på ingen måte forsvares. Don Bluth og hans kompanjonger har satte seg et mål – et høyt mål som de klarte å nå. VG-sekser'n var fortjent.

Men hva skjedde så da filmen ble sluppet ut på markedet? Full av iver, spenning og forventning ringte jeg Saga kino i Oslo dagen etter Norgespremieren, forsikret, på tross av at telefonbestillinger ikke ble tatt imot, at jeg kom utenbysfra, og at jeg 110% sikkert ville dukke opp. Jeg ble lykkeligvis tildelt et *ja,* og sørget for å være tidlig ute for å sikre meg en fin plass. *Det* hadde ikke vært nødvendig. Av de ca. 40 setene i salen, var snaut halvparten opptatt. Filmen ble tatt av Oslo-plakatene etter snaut to uker. Hvor mange som i tiden som fulgte kom og spurte om jeg hadde sett filmen, og som selv hadde planlagt å se den etter at «rushet» hadde lagt seg, vet jeg ikke, men få var det ikke.

Hva var så grunnen til denne utrolig svake responsen? Jeg spurte Don Bluth selv, for jeg regnet med at han måtte være den som kunne ha svaret:

«Viktigheten av å ha et navn som Walt Disney i animasjonen er vesentlig, men i hvor stor grad er vanskelig å si. Siden det produseres populære tegnede langfilmer i et utall land, kan man sikkert anta at verdien av Disneys navn på en film fra USA er meget sterk. Dette ville være å sammenligne styrken i navnet Fellini på en film fra Europa med andre europeiske filmer vist her i Amerika av mindre kjente regissører. Selvsagt er det også den enkle forklaringen at «NIMH» var en av de filmer kritikerne generelt likte, men som, av en eller annen grunn, ikke slo an hos publikum.»

John Cawley, som er Don Bluths personlige sekretær, og som nå har startet utgivelsen av et animasjonstidsskrift vesentlig med nyheter fra alle land, hadde følgende kommentar da jeg spurte ham om det var markedsføringen av «The secret of NIMH» som slo feil:

«Når en film mislykkes, er det utrolig lett å skylde på markedsføringen. Utvilsomt kan dårlig forhåndspresentasjon skade oppslutningen, men dette er *ikke* tilfellet med NIMH. Dessverre vet vi ikke nok om hvordan den totale markedsføring av filmen i Norge var planlagt og utført til å kunne bedømme det. Det kan rett og slett skyldes at filmen ble sluppet på feil sted til feil tid. Kanskje ville et annet premiere-tidspunkt på året fått filmen til å spille lengre og etablere et publikum.»

TØ: Men hvordan solgte filmen på verdensbasis?

JC: Generelt fikk NIMH god kritikk og positive anmeldelser overalt hvor den ble spilt (den har fremdeles ikke gått i alle land). Totalomsetningen var derimot middelmådig. Igjen, dette er vanskelig å forklare.

Don Bluth.

TØ: Hvor vesentlig er det med personlig representasjon på premierer i de respektive land for en slik film?

JC: Personlig fremmøte fra studioet kan være til hjelp i markedsføringen, men det må være en sterk grunn for det. En ukjent skuespiller som gjør sin debut i film, ville ikke ha lokket mange ekstra mennesker om han stilte til åpningen. Hvis derimot en stjerne gjorde det samme, ville nesten 10 ganger så mange mennesker komme til premieren.

Når det gjelder Don Bluth, John Pomeroy og Gary Goldman, vet jeg ikke om deres oppsigelse fra Disney-studioet skapte like mye oppstandelse i Europa som det gjorde her i USA. «The Wall Street Journal», kanskje det viktigste finanstidsskriftet i USA, kjørte historien som førstesidestoff!, men jeg er ikke sikker på hvor stor «navne-/stjerneappell» de hadde.

Det er kanskje på sin plass å fortelle litt nærmere om det John Cawley her nevner. Saken er nemlig

den at Don Bluth i sin tid jobbet seg opp som animator hos Walt Disney Studios, inntil han endte som regissør. I 1972 realiserte Don et ønske som lenge hadde spiret og grodd i underbevisstheten. Den gamle animasjonskunsten, som i tredve- og førti-årene var representert ved menn som Vlad (Bill) Tytla, Eric Larson, Les Clark, Woolie Reitherman, Ferdinand Horvath, Frank Thomas etc, etc, og som førte til produksjoner som «Snehvit», «Fantasia», «Pinocchio» og «Dumbo», var på det nærmeste død. Standard animasjon med liten vekt på perfeksjonisme og utfyllende detaljer hadde tatt over, og Disney-filmene hadde kommet inn i en «flat stim». Ønsket om å gjenoppdage, gjenskape og bevare denne tradisjonen som en gang i tiden gjorde animasjonen kjent og populær var det Don hadde drømt om, og planene hadde begynt å krystallisere seg.

I Dons garasje i Culver City begynte han og Gary Goldman sitt eget lille animasjonsstudio på kveldstid. I 1973 fikk de følge av John Pomeroy, og i årene som fulgte dukket én etter én opp for å hjelpe til. I fem år holdt de på med den halvtimelange filmen «Banjo, the woodpile cat», som ble en stor suksess. I 1979 kom masseoppsigelsen som skapte forsidestoff til Wall Street Journal. 19 mennesker forlot Disney-konsernet for å arbeide i Don Bluths adskillig mindre, enklere og mer primitive studio. Men sponsorer var interessert i Don's arbeid og skjøt inn millionbeløp, og han skuffet dem ikke. Drevet av idealisme og skapertrang langt mer enn pengebegjær og komfort laget teamet «The Secret of NIMH», som i sannhet ble det man hadde håpet; en film som fint tåler sammenligning med Disneys beste produksjoner.

I Norge fikk filmen en belastning som var noe

uventet; filmsensuren satte 12-års-grense på den! For en film som like mye er beregnet på barn som på voksne, var dette et klart drawback. Jeg spurte John Cawley hva han trodde 12-års-grensen betydde for publikumsappellen:

JC: Selvsagt vil enhver aldergrense skade billettsalget. Først og fremst gjelder det salget av biletter til dem som ikke får anledning til å se filmen. Videre er det dem som ikke vil gå fordi de frykter at filmen ikke passer for dem siden ikke alle har tillatelse til å se den. Selv om vi ikke ble særlig begeistret over bestemmelsen, må vi alltid huske på at ethvert land har sine retningslinjer for filmsensur, så det er kun et annet aspekt ved filmdistribusjon man må være oppmerksom på.

TØ: Hvilke kriterier tror du må tilfredsstilles for å sette 12-års grense på en film som NIMH? (Snehvit og de 7 dverger går fremdeles på 7-års-grense til tross for kniven og mordforsøket.)

JC: Å forsøke å produsere en film samtidig som man prøver å tilfredsstille hvert enkelt lands regler og retningslinjer, ville være umulig. Ofte kan selv den enkleste detalj slå tilbake. «The Rescuers» — Disney-filmen — hadde problemer i enkelte afrikanske stater fordi Bernard utbryter (når han ser diamanten); «Holy smoke, that's it!» Flere land påstod at dette var et religiøst uttrykk, og filmen kunne derfor ikke tillates. (I USA er «Holy smoke» et enkelt og vanlig uttrykk benyttet av barn og voksne i alle aldre, og er faktisk sett på som et barnslig uttrykk.)

«The Secret of NIMH» handler om en mus, fru Brisby, og hennes sønn som trenger medisinsk hjelp. Historien er bygget på en bok av Robert C. O'Brian med tittelen «Mrs. Frisby and the rats of NIMH». NIMH er The National Institute of Mental Health (nasjonal-instituttet for mental helse), der en mengde forsøksrotter utvikler en høyere intelligens enn mennesket, noe som i sin tur avler onskap og hat, misunnelse og misnøye.

Uten å røpe for mye til alle dem som uten vanskelighet gikk glipp av filmen, går det vel klart fram at det er snakk om en spennende film. Å plukke fram de positive sidene ved filmen ville være å skrive en bok om den, for farver, tegninger, timing, bakgrunner, skygger — *alt* var helt perfekt — så nær som én liten detalj — personlig syntes jeg handlingsoppbyggingen i filmen ikke var 100% fullkommen. Slutten, etter en alle tiders og intens innledning og handling, kom for brått. Jeg spurte Don om akkurat dette.

DB: Vi hører ofte om den raske «wrap-up» (avslutningen) av NIMH. Selv om det kunne være flere grunner til at man oppfatter det slik, føler vi at det generelt har å gjøre med produksjons-skjemaet. Ettersom deadline nærmet seg, var vi nødt til å trimme en del scener. Det er faktisk stor uenighet blant publikum om filmen ender for brått eller akkurat riktig.

Én faktor er at det dreier seg om en animasjonsfilm. Om en live action-film hadde sluttet på en slik brå måte (for eksempel en science fiction-film, en James Bond-thriller eller en komedie), ville folk trolig ikke hatt problemer med den i det hele tatt. Animasjonsfilm, derimot, blir sett på som et enklere medium (myntet på barn). Man venter ikke å se en hel masse sekvenser fare forbi uten lange og omstendelige forklaringer for de aller yngste blant publikum. Mange var trolig ikke forberedt på tips og scener uten noen større forklaring. Mange av episodene på slutten av filmen er nevnt eller diskutert tidligere i filmen, det er bare det at publikum ikke nødvendigvis har fulgt med på alle de små detaljene som de ellers ville ha gjort med for eksempel en Hitchcock-film.

TØ: Helt siden jeg så begynnelsen på NIMH, har jeg lurt på om den på noen måte er inspirert av Hugh Hamans kortfilm fra 1941, «The field mouse»?

DB: «The field mouse» var aldri noen inspirasjon for NIMH. Historien kom fra boken «Mrs. Frisby and the rats of NIMH», og studioets forfatter jobbet med omarbeidelse til filmmanus. Vi blir ofte spurt om «The Rescuers» (Bernhard og Bianca) influerte NIMH —

nok et nei.

TØ: Det var snakk om at du hadde et nytt langfilmprosjekt i kikkerten, det norske folkeeventyret «Østenfor sol og vestenfor måne». Stemmer det?

DB: Ja, det stemmer. «Østenfor sol og vestenfor måne» var et prosjekt vi planla å lage sammen med Aurora productions (firmaet vi gjorde NIMH sammen med). Men etter NIMH droppet vi prosjektet. Det betyr ikke at vi ikke vil gjenoppta planene i fremtiden.

TØ: Hvordan ser du på fremtiden for Don Bluth Animation for øyeblikket — har dere nye ting på tapetet?

DB: DBA arbeider på en helt ny helaftensfilm, et prosjekt som jeg dessverre ennå ikke kan fortelle om i detalj. Etter det dårlige økomomiske resultatet for NIMH hadde vi problemer med å finne folk til å backe opp en ny langfilm. På den annen side gikk vi over til produksjon av animerte videospill. Denne nye oppdragsformen har bidratt sterkt til vår fortsatte vekst.

Jeg synes Freddy Milton former sine tanker om NIMH bra når han skriver at «filmen har et engasjement og en dybde så det virkelig kribler i en når en opplever den klassiske stilen fra kinosetets mørke. At det danske distribusjonsselskap er blitt helt forvirret over denne produksjonen, som nok har «sjove dyr», men slett ikke er barnevennlig søtsuppeaktig, er faktisk kun et kvalitetstegn... et vidunderlig slag for retten til å skremme barn med dyrefortellinger.»

Til tross for dårlig mottagelse fra publikums side vet jeg at Don Bluth fremdeles hadde beholdt troen på at det skal lønne seg å skape god animasjon. Jeg spurte ham derfor om han mente at hans (og de andres) utbrudd fra Disney-studioene samt produksjonen av NIMH ville bety et skritt på veien mot en generell kvalitetsforbedring innen animasjons-film og -teknikk, og en renessanse for animasjonsfilmen.

DB: Selv om det ville være å håpe at animasjonen får en renessanse, tyder dessverre ikke tallene på det. Jeg sier tall, for pengene er fremdeles nøkkelfaktor når det er snakk om tegnefilmproduksjon. For å produsere helaftens, klassiske tegnefilmer er man nødt til å vise studio/sponsor at de vil spille inn mye penger. Som regel gjør ikke tegnefilmer det. Selv de beste Disney-filmene spiller kun inn 50 millioner dollar. Sammenlign det med ET (400 millioner), Star Wars (250 millioner) etc., og du ser at animasjon (med dens høyere kostnader) ikke er så attraktivt. Selvsagt kan billigere produserte helaftens tegnefilmer gi god fortjeneste, men disse kan ikke lages i gammeldags klassisk stil.

Da vi forlot Disney ble kun et studios problemer satt i søkelyset for en kortere periode, men ikke hele industriens. Resultatene av NIMH viser at det er vanskelig å trekke mange mennesker uten Disney-navnet.

Hvis dagens studioer i det hele tatt bryr seg om å bruke penger på tegnefilm, er det forsvinnende små summer. Selv Disney kutter ned ved å gå over til utenhus-produksjon og mindre innen sitt eget studio. (Oppdrag blir bl.a. sendt til Asia og Europa på en slags lisens, f.eks.) Selv om dette ikke betyr dårligere kvalitet, betyr det at man kan ikke vente å oppnå den klassiske stilen fra Disneys tidligste langfilmer.

TØ: Tenker du å fortsette å lage kvalitets-animasjon på tross av publikumssvikten?

DB: Vi forsøker alltid å produsere best mulig animasjonskunst. Selv når vi jobber med videospill, opprettholder vi vår kvalitets-standard.

TØ: Hva kommer det av at Disney har kuttet ut detaljer som dimensjoner, dybde, skygger, reflekser etc., som gjorde de gamle filmene enestående, når de fremdels har folk som Frank Thomas, Ollie Johnston, Ward Kimball og Eric Larsson arbeidende i studio?

DB: De manglende skyggene, dimensjonene og slikt i nyere Disney-filmer skyldes ikke mangel på talent hos tegnerne. Det blir fremdeles laget god tegnefilm. Det er «innpakningen» det er noe i veien med.

Skygger og slikt er alt sammen deler av effekt-animasjonen. Dette er ofte en merutgift, og av den grunn ikke særlig attraktivt for et budsjettbevisst studio. Dimensjonene

kommer fra bruken av multiplan-kameraet — et uhyggelig dyrt verktøy. Det trengs dusinvis av folk til å håndtere det, og kan enkelte ganger produsere bare noen få *bilder* pr. dag! (I Japan har man utviklet en enklere modell av multiplan-kameraet som opereres av en computer, noe som reduserer kostnadene sterkt.)

Så nøkkelen til gåten ligger ikke i om animasjonen er god, men hvordan du behandler den. En god blyant-test kan godt bli seende livløs ut uten en skikkelig støtte fra bakgrunn, farvelegging av cellene, layout og effekter. Og hvis det ikke er et godt manus å basere animasjoner på, er det vanskelig å få god animasjon selv med en god animator.

TØ: Hvordan fordeler du, Gary og John jobbene mellom dere — jobber dere sammen om en sekvens eller tar dere hver deres sekvens og regisserer?

DB: Den egentlige arbeidsfordelingen mellom oss varierer fra den ene produksjonen til den andre. John og jeg jobber generelt med de innledende manus og design samtidig som vi holder Gary underrettet om framdriften. Jeg fortsetter med å se over hele prosjektet i sin helhet mens John fokuserer seg inn på animasjonen og designet av figurene. Gary jobber i hovedsak med den administrative delen i studioet. Men nesten alle større avgjørelser blir tatt først etter at vi alle har diskutert dem. Selv om hver av oss har *vår* egen del vi er ansvarlige for. John er den eneste av oss som fremdeles bruker mesteparten av sin tid til animasjon.

Jerry Goldsmith laget musikken til «The secret of NIMH». Han er en meget anerkjent Hollywood-komponist, som ble født i Los Angeles i 1930. Han har studert komposisjon, pianospill og filmmusikk-komponering, det siste under Miklos Rosza. Av filmer han har laget musikken til, kan nevnes: «Lilies in the field» (1963), «Seven days in May» (1964), «Bandolero» (1968) «Planet of the apes» (1968), «Patton» (1970), «Tora! Tora! Tora!» (1970), «Rio Lobo» (1970), «Papillon» (1973), «Chinatown» (1974), «Logan's run» (1976), «The Omen» (1976) blant et utall andre. For musikken til «The Omen» fikk han Oscar.

Men hvor vesentlig *er* musikken i en film – og hvor viktig er den i en film som NIMH? Jeg spurte Don Bluth: «Musikken har en nøkkelrolle i filmer, i alle filmer. God musikk ikke bare danner bakgrunnen i en film, men hever den. Om du fjerner hovedtemaet fra jakt-sekvensene i «Star Wars» (av John Williams), det berømte James Bond-temaet fra alle Bond-filmene (av John Barry), de rike tonene i «Tatt av vinden» (av Mack Steiner), ville fremdeles disse filmene ha vært store. Men slik det nå er hever musikken filmene til en plass i kategorien klassikere. Musikken kan likevel like lett ødelegge en film. Du har sikkert uten tvil sett filmer hvor scener hadde blitt adskillig mer vellykket dersom musikken hadde vært raskere, mer stemningsfull eller morsommere, alt avhengig av innholdet i sekvensen.

Som jeg nevnte tidligere må god tegnefilm ha god hjelp. Sammenlign bare de rike strofene og melodiene fra de tidlige Disney-filmene med nåtidens mye enklere temaer.

Selvom vi kan gjette, kan vi ikke vite på dette tidspunktet hvem som kommer til å sette musikk til vår neste produksjon. Vi er sikre på at Jerry Goldsmith's musikk til NIMH var den beste vi kunne ha håpet på. Den *hevet* så avgjort filmen. Merkelig nok kom barrieren mellom tegnefilm og live action-film i søkelyset her også. Noen mente at musikken låt som om den hørte til i en «vanlig» film, og ikke i en tegnefilm! Dette understreker det faktum at folk har helt klare ideer om at «vanlige filmer» og tegnefilmer *ikke* kan stilles likt.»

Don Bluth Animation sendte i forbindelse med produksjonen av animerte videospill ut en pressemelding om et spill som heter «Dragons Lair». Her heter det at Bluth er den første som har lykkes i å kombinere animasjon og datateknologi på et kommersielt og populært plan. «Dragon's Lair» er det første interaktive, animerte videospill som er laget. Målet var å kombinere animasjon og computere på en populær måte, og samtidig bevare den høye animasjonskvalitet som Bluth har gjort til sitt varemerke. I pressemeldingen heter det blant annet:

«Vi har kombinert de unike egenskapene man finner både hos computere og innen an-

imasjon, og på den måten skapt noe nytt innenfor underholdning: filmer man selv kan være med på å skape. Det er et ekteskap mellom kunst og høyteknologi.»

Filmen/spillet følger en enkel handlingsplan. Dirk the Daring, en ganske klossete ridder (alt avhengig av hvor dyktig spilleren er) entrer et enormt slott for å redde den skjønne prinsesse Daphne ut av klørne på den onde dragen. Underveis passerer han 42 rom, alle «infisert» med alle slags trusler, som robotridderen, det brennende sverd, kjempekyllingfoten, Giftuhyret, ridderen og lyset, sølemennene, geysirer, flaggermus, dødningeskaller og andre farer. For å finne ut om Dirk klarer utfordringene eller ikke, må seeren/spilleren lære å unngå eller overvinne Dirks fiender. Varigheten på filmen og resultatet av den avhenger helt og holdent av spillerens dyktighet.

Bluth sier at han allerede har startet arbeidet med en ny film/spill (det andre), og flere er på planleggingsstadiet.

«Vi har gjort det til vårt mål å øke alles utbytte og glede av videospill,» konkluderer Bluth. «'Dragon's Lair' er det første skritt på vei mot full karakteranimasjon kombinert med datateknologi, og det er en kombinasjon vi er sikre på vil bli spennende og populær.»

Imens arbeides det som alltid under høytrykk i Don Bluths studios i Hollywood. Og uansett hva det neste produktet fra hans hånd måtte bli, tror jeg det blir nok et kvalitetsprodukt av meget høy klasse. Jeg ønsker ham og alle de andre i studioet lykke til.

Vanligvis har man tre vesentlige punkter å dele en artikkel i, innledning, handling og avslutningen. Denne gangen fjernet jeg det siste problemet lett ved å la John Cawley få de avsluttende ord. Jeg spurte han om han hadde noe han ville ha sagt til tegnefilminteresserte i Skandinavia.

JC: Ditt tilbud om noen ord til leserne fyller tankene mine med alle slags høytidelige, viktige, monumentale visdomsfraser. Men i stedet for å ta opp deres tid (og din spalteplass), vil jeg kort og godt konstatere at for at animasjonen skal kunne overleve må den aksepteres for det den er – ikke for hva den *ikke* er. Om en film er underholdende, *skulle* jo det være nok. Enhver tegnefilm behøver ikke nødvendigvis å være «Snehvit», akkurat som enhver live action-film ikke trenger å være «Tatt av vinden» eller «Citizen Kane». Du hører ofte folk si at man kan ikke klage fordi en film er forskjellig fra boken den var basert på. Det samme gjelder for tegnefilm. Animasjonskunsten er en kunstform som er nesten grenseløs. Allikevel prøver mange av dem som elsker den og arbeider innenfor den, å sette grenser. Enten forlanger de at den skal være naturalistisk og uten form. Den må etterligne Walt Disney, JPA eller Zagreb. Faktum er at animasjonen vil være hva den ønsker å være. Det beste vi kan gjøre er å glede oss over det som er gitt oss. Vi må selvfølgelig ha våre egne favorittegnere, stilarter eller produsenter vi foretrekker, men det betyr bare at de som ikke ønsker å følge de ovennevnte retningslinjer, tar feil.

ÅRSALBUMET

av ANDERS KVÅLE RUE

NTF har trykket Anders til sitt bryst og hans serier i NTFs årsalbum 84/85. Der kan en lese om æ sene som reiser til jorden for å få slutt på krigene - fordi Asgård vlir overbefolket av folk som har dødd i strid. Sjøormen Sjur er også med. Eventyret vakte en del oppstyr på sör/vestlandet når det gikk i avisene der - en velkjent predikant medvriker...
Anders serier er også et godt studieobjekt for unge tegnere som vil fremover med tegneserier.

KUN KR. 17.50

BARROOM!!
OVER BIVROST MOT MIDGARD.
LENGE ER DET NO SIDAN ODIN VITJA MENNESKE-HEIMEN?
FY SØREN SOM DEI FYRAR!
SÅ HØGE PIPER -OG SÅ SUR RØYK! ER DET TJØRE-BRENNING TRU?
SJÅ, ODIN-DER HEDE MÅ DET VERA HØVELEG Å LANDE

ÅRSALBUMET kan du få tak i på følgende måter:
1) Kjøp det til spesialpris på årsmøtet,
2) Bli med og selg det på gata, kontakt Tomas
3) Bestill gjennom å sette inn kr 20 (17.50 + porto 2.50) på postgiro nr 2379048
NTF album v/ Tomas Algard, Solvn 94, 1162 Oslo 11

I tegneserier er døden onomatopoetikon og streker på papiret — en uvirkelig grafisk effekt. Men for den som leser tegneserier med glede, er døden en virkelighet. En dag må det store eventyret ta slutt, og for noen tar eventyret slutt før andre. Slik som for Jo Lie. Ingen av oss som møtte denne vitale mannen i begynnelsen av 70-åra, skulle ha trodd at han skulle være død 15 år senere.

Jo Lie kom tidlig med i det første forsøket på å skape en organisasjon for tegneserieinteresserte i Norge. I Tegneserieakademiet hadde vi til felles en glødende tegneserieinteresse, ellers kom vi fra mange vidt forskjellige miljøer. I et selskap som blant annet besto av Tor Edvin Dahl, Rune Johan Andersson, Nils Nordberg, Kåre Bratung, Odd Harrong, Terje Nordberg, Jon Bing og Tor Åge Bringsværd, skilte Jo Lie seg ut som en glødende forkjemper for bestående og glemte norske tegneserier. Iblant sto han selv fram som en figur sluppet ut av en norsk bygdetegneserie. Ulenkelig, ikke helt barbert, ivrig, seriøs uten å være gravalvorlig.

Plastposene hans inneholdt som regel, ved siden av den obligatoriske wienerbrødposen, en eller annen merkverdighet fra en norsk serie. Han hadde en mengde ideer, som ikke alltid lot seg realisere, men som likevel tente misjonærglød i hjertene våre. Han var utrettelig i sitt arbeid med å få norske serier og serietegnere fram i lyset — et arbeid som ga ham mange slag og støt. Til tross for sitt årelange arbeid i forskjellige organisasjoner og utvalg, hadde han fremdeles i behold en barnslig troskyldighet som ikke helt hørte med i tiden. Han var bunnærlig mot andre, og ventet det samme igjen. Andres til dels nødvendige intrigespill hadde han liten sans og forståelse for.

Han kom inn i serieverdenen som pedagog. Da hadde han allerede i mange år brukt serier i undervisningen. Men vi mistenker at Jo alltid hadde tyvlest serier i et miljø hvor de ikke er akseptert.

Som medlem av DRUFT var Jo en av de drivende kreftene bak forandringen av utvalgets mandat — fra å være tegneseriefiendtlig til å ha en konstruktiv politikk overfor serier. Tegneserieakademiets medlemsblad *Bobbla* ble altfor snart Jos eget hodebry. Mellom framstøtene for å skaffe penger til trykking og distribusjon, øste han her ut bilder og informasjon fra sin store kunnskap om tidligere norske tegneserier. Hans evne til å oppspore og komme i kontakt med mer eller mindre obskure norske serieskapere er viden kjent.

I magre år for organiserte tegneseriehobbyister da Tegneserieakademiet var gått i dyp dvale, holdt han ved like entusiasmens ild. Da Norsk Tegneserie-Forum oppsto, var han som en ånd som svevet over det hele og holdt humøret oppe. Hans ivrige omtale av Tegneserieforum når han møtte gamle kjente, viste at her mente han endelig at det var skapt en forening som favnet hele det vide spekteret av tegneserieinteresserte. Jo Lie samlet i alle år serier og opplysninger om serieskapere — spesielt norske — men også oversikter over hvilke

utenlandske serier som i tidligere tider gikk i norske aviser og ukeblad.

Sine kunnskaper til tross, Jo Lie fikk aldri skrevet det endelige verket han var eslet til — den fullstendig oversiktlige historikken over norske tegneserier. I *Den norske barnelitteraturen gjennom 200 år* er Jos artikkel om norske tegneserier et løfte om hva det kunne blitt.

Hans etterlatte samling og notater burde samles og systematiseres til bruk for senere forskere og interesserte. Hans virksomhet på dette feltet var for viktig for denne miskjente delen av norsk kultur til at dette skal gå tapt og ikke kunne gi impulser og bakgrunn for kunnskap om norske serier.

Dette hadde vært et minne over Jo Lie som hadde vært i hans egen ånd.

Per Romanowski og Per G. Olsen

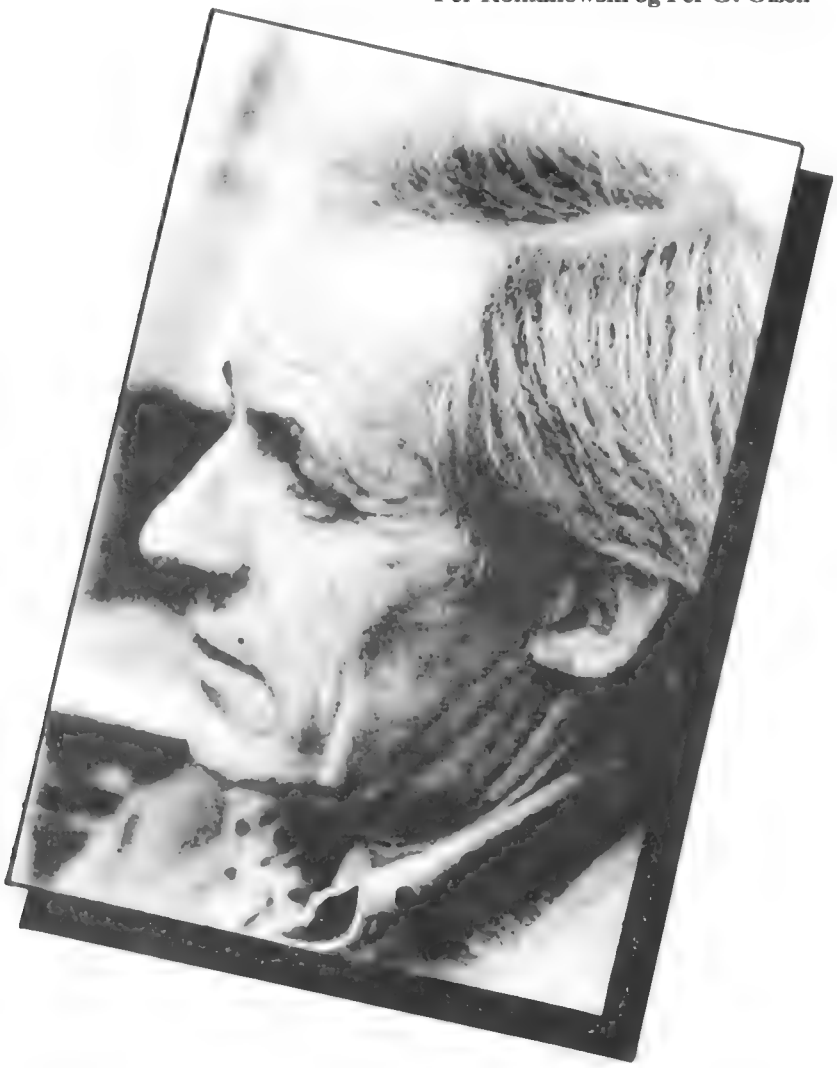

CHESTER GOULD

Tor Ødemark

En av de store – en av de virkelig store serietegnerne er gått bort: Chester Gould.

Chester Gould var en av pionerene innenfor spenningsseriene idet han allerede i 1931 fikk solgt sine første striper av Dick Tracy til Chicago Tribune – New York News Syndicate. Spesielt ble Dick Tracy kjent på grunn av sin firkantede hake, og han var i mange år prototypen på tegneseriedetektiver. Serien har gjennom årene gått i gjennomsnittlig 500 aviser, og i 1959 fikk han da også «The Reuben Award» for serien.

Bakgrunnsmaterialet har alltid vært sentralt i Goulds serier, og han var stadig å finne i Chicagos politikamre, for etterhvert å bli en anerkjent gjest der. Det er ikke lite trolig at mange av hans kriminelle karikaturer har blitt til på bakgrunn av dem han har sett hos Chicago-politiet.

Chester Gould ble født i Pawnee i staten Oklahoma 20. november 1900. Hans far var redaktør for avisen «The Advance Democrat» i Stillwater.

Selvportrett av Chester Gould sammen med Dick Tracy.

I 1923 avsluttet Gould sin utdannelse på Northwestern University i Chicago. Etter endt eksamen vandret han fra jobb til jobb i tegneavdelingene i 5 lokale aviser, og denne tiden nyttet han til å utvikle sin idé om en egen tegneserie.

Da Dick Tracy ble til i 1931, sa Gould at figuren skulle hete «Plainclothes Tracy», siden alle detektiver jaget forbrytere i nøytrale klær, hvilket også var tilfelle med Dick Tracy. Redaktøren for New York Daily News hadde allikevel sin egen mening om saken, og døpte figuren Dick.

Dick Tracy var en av de aller første serier som forlot de tradisjonelle humor-stripene. Det var isteden en kontinuerlig fortsettende spenningsserie. Hans motstandere var meget ofte jevnbyrdige med Tracy, og ofte ble han midlertidig satt ut av spill. Men dette til tross, han klarte å fakke selv etablerte kjeltringer som Pruneface, B. B. Eyes, The mole, Flat-top og The Blank – sistnevnte ansiktsløs. Gould begrunnet sine avslutninger med at: «jeg bestemte meg for at om ikke Chicagopolitiet kunne fange forbrytere, skulle i alle fall jeg skape en person som kunne». Dette var under depresjonen. og skurkene skapte han så skurkaktige at, som han sa «det skal ikke være tvil om hvem som er forbryteren».

Dick Tracy er ofte blitt parodiert, kanskje aller best av Bill Elder i Panic nr. 5, oktober 1954. Tittelen var Tick Dracy, og i klassisk Elder-stil blir Goulds skikkelse parodiert eksellent i både tale og tegning, signert Bill «Jest fer Gold» Elder. Al Capp lagde også en meget berømt parodi på Dick Tracy. Måten Capp gjorde det på var å flette serien inn i sin egen, nemlig Li'l Abner. I korte trekk gikk det ut på at Li'l Abner hadde Fearless Fosdick som sitt store idol, og gjorde alt hva Fosdick gjorde. Fosdick i sin tur var en tegneserie i en lokal avis, tegnet av «Lester Gooch». Daisy Mae,

Li'l Abners utrettelige kjæreste snappet opp sammenhengen, og dro like til «Mr. Gooch» og overtalte ham til å gifte bort Fearless Fosdick. Dermed måtte jo også Abner i anstendighetens navn gifte seg, og med hvem annen enn Daisy Mae. Redningen blir at «Gooch» ombestemmer seg, det hele var et mareritt Fosdick hadde hatt.

En serietegner, eller annen kunstner for den sakens skyld, må ha nådd en viss anerkjennelse for å bli parodiert. Chester Gould ble ikke bare anerkjent, han ble en levende legende.

Chester Gould døde i sitt hjem og studio i Woodstock i McHenry County, lørdag 11. mai 1985. «Han ble aldri den inspirasjonskilde for yngre serietegnere som sine kolleger Alex Raymond og Milton Cariff», skrev Maurice Horn, «men hans posisjon som serieskaper er dette til tross like imponerende».

Dick Tracy er i dag overtatt av Chicago Tribunes serietegner Dick Locher, som ved Goulds bortgang markerte dette ved å tegne mange av Goulds figurer foran en gravstein med teksten «Chester Gould, 1900 - 1985», og hvor sorgen kan sees i alles ansikter. Trolig er det den peneste avskjed jeg har sett en serietegner har fått.

Andy Warhol *Dick Tracy*, 1960 Casein on canvas, 70 1/8 x 52½" Collection of Robert Rauschenberg.

Mange andre kunstnere har blitt tiltrukket av Tracy-figuren. Dette er popkunstneren Andy Warhols maleri av den fryktløse Dick.

Et TEGN i tiden

"I dag spiller bildet en større rolle enn noen gang. Fjernsyn, video, reklame, aviser, ukepresse - bilder spys ut og flimrer forbi hvor vi enn snur oss."

Dette sitatet er fra en artikkel i et norsk kunsthistorietidsskrift. Et er ikke utypisk. Vi kan finne lignende formuleringer i ulike andre fora, fra skolepolitiske til psykologiske. Felles for dem alle er at de slår fast at vi "lever i en billedtid."

Også tegneseriene er en del av dette - om vi så må si - bildet.

Redaksjonen av TEKST & TEGNING mener at det nå er behov for et nytt og større tidsskrift som kan formidle kunnskap om serier. Vi har lenge savnet et blad av denne typen i Norge. Sverige har "Bild och Bubbla", Danmark hadde "Kulørte sider" (i svart/hvitt!), men i Norge har vi stort sett vært henkastet for vær og vind, med unntak av TEKST & TEGNING og det tegneseriefans ellers har utgitt av fanziner. Med det nye bladet, som vi håper skal etterfølge TEKST & TEGNING, håper vi å .komme på høyde med våre naboland. Vi ønsker å se på både "Bild och Bubbla" og "Kulørte sider " som forbilder på det vi trenger.

TEGN skal bli tidsskriftet for de tegneserieanalysene som hittil ikke har vært begått i Norge. TEGN vil gi kunnskap, stimulere den tankevirksomhet som er i gang, og sette i sving ny. TEGN vil oppfordre til nye lesevinkler, spore til debatt og kritisk sans. TEGN skal øke kvalitetsbevisstheten hos både yngre og voksne tegneserieinteresserte.

TEGN-redaksjonen ønsker ikke å la den glade amatørisme beherske tidsskriftet alene. Essayet har alltid trives utmerket i tidsskriftspalter, og TEGN vil oppmuntre til det samme. Ved å knytte forbindelser og innby ulike kulturpersonligheter, forfattere og kunstnere til å skrive om hva de måtte ønske å lette sitt hjerte for - usensurert, bare det har med tegneserier å gjøre - håper vi å skape et spennede blad. Men TEGN vil - som TEKST & TEGNING - selvfølgelig også åpne sine spalter for de vanlige tegneseriefans - samlere, foreningsfolk og andre. Vi håper at de som vil skrive i bladet, skal representere et tverrsnitt av alle de mange som interesserer seg for tegneserier her i landet.

TEGN vil i større grad enn TEKST & TEGNING overvåke tegneseriemarkedet og holde seg ajour med en utstrakt kritiker- og anmeldervirksomhet. I TEGN vil leserne finne viktig informasjon om det som til enhver tid utgis i Norge av gode tegneserier - og noen utvalgte av de mindre gode.

Å bare skrive om tegneserier i et blad som TEGN er som å ha et platebibliotek med bare bøker. Vi vil derfor også trykke tegneserier, etter en skikkelig kvalitetsvurdering. Det kan være serier som har til hensikt å underholde, opplyse, informere eller provosere, og det skal være både norske og utenlandske serier. TEGN vil i motsetning til TEKST & TEGNING bli trykket i A4-format, noe som gjør det lettere å få seriene helskinnet gjennom trykkeprosessen.

Hvem er vår målgruppe?, for å bruke et moteord. TEGN er i første rekke for den vanlige interesserte tegneserieforbruker som ønsker bakgrunnsstoff. Vi vil også gjerne nå grupper som norsklærere, formingslærere, høyskolefolk og enkelte uni-

ersitetsinstitutter. Interessegrupper som Det rådgivende utvalg for tegneserier (DRUFT) og Norsk Tegneserie-Forum vil være naturlige samarbeidspartnere. Tegnere - både amatører og profesjonelle - og forlag vil selvfølgelig også se seg tjent med et blad som TEGN.

TEGN vil bli utgitt på idealistisk basis av et andelslag som har fått navnet "Billedstorm A/L". Laget vil bli organisert slik at man har både A- og B-andeler. A-andelshavere er de fire medlemmene av bladets redaksjon; Finn Bjørklid, Tore Feiring, Jon Gisle og Tor Ødemark. Hver av disse skyter 2500 kroner inn i laget. I tillegg til disse vil det bli utstedt inntil 100 B-andeler à kr. 250.

Beslutninger som angår bladets drift vil bli fattet av A-andelshaverne. Javel, spør dere nå, hva har man da igjen for å tegne B-andeler? For som dere vel har gjettet, er det det vi fisker etter.

B-andelshaverne vil for det første få bladet tilsendt gratis. En B-andel gir altså et livsvarig abonnement på TEGN. Dette vil lønne seg for den enkelte B-andelshaver så sant bladet lever i mer enn tre år, og det tror vi det gjør. B-andelshaverne vil dessuten ha møte- og telerett på andelslagets årsmøter, og de vil ha en rådgivende funksjon overfor hovedredaksjonen. Det er adgang til å tegne B-andeler nå. (Se oppsett på de neste to sidene.)

Andelskapitalen vil neppe være nok til å sikre bladets drift i den vanskelige oppstartingsfasen. Vi har derfor søkt Norsk kulturråd om tidsskriftstøtte, i første omgang for 1986. Mer konkrete planer for første årgang vil først bli lagt når vi vet om vi får penger fra Kulturrådet eller må prøve å klare oss uten.

Det står ingen kommersielle, politiske, religiøse eller andre interesser bak TEGN, og vi utgir det ikke i den hensikt å gjøre forretning på det. Vi håper imidlertid at bladet vil få en såpass god økonomi at vi kan betale honorarer for artikler, tegneserier og annet arbeid som gjøres for bladet. Skulle TEGN mot formodning gi overskudd etter at honorarer og andre utgifter er betalt, kan det bli aktuelt å utbetale utbytte på andelene. Dette gjelder selvsagt også B-andelene.

TEGN blir en fortsettelse av TEKST & TEGNING. TEKST & TEGNINGs abonnenter vil automatisk få tilsendt så mange numre som de har betalt for. De som i disse dager fornyer sitt abonnement på TEKST & TEGNING, taper altså ikke på det, snarere tvert imot.

Redaksjonen av TEGN vil bestå av: Jon Gisle (redaktør), Tor Ødemark (forretningsfører), Finn Bjørklid (formgiver) og Tore Feiring (formgiver). Alle fire vil selvsagt skrive i bladet, de to siste også tegne.

Er TEGN et realistisk prosjekt? Vi tror det, men vi er avhengige av såvel kulturrådsstøtte som momsfritak, distribusjon gjennom Narvesen, og av at folk tegner B-andeler. Til det siste trenger vi hjelp fra TEKST & TEGNINGs lesere. Når ga De sist Deres bestefar en andel i TEGN som julegave? Oppfatt TEGN som et imperativ! TEGN andeler i TEGN nå!

VENNLIG HILSEN

JON GISLE (SIGN)

PRØVD AL

Total tilfredstillelse med "TEGN"!

Endelig et blad om og med tegneserier som både er opphissende og stripete!

Tegneseriene har utviklet seg.Når tegneseriene er blitt voksne og mangfoldet går over alle grenser, kreves det et spennende blad som kan informere om alle disse ulike sidene.

Det lille bladet du holder i hendene nå,vil frivillig gå i døden til fordel for en helt ny satsing som vil glede alle entusiastiske serielesere! Kongen er død! Lenge leve den nye Dronningen!!

"TEGN" vil ha deg med på den nye ferden.Den vil bli hektisk,spennende,full av fart og utfordringer, debatter,korte og lange artikler. Sist,men ikke minst vil "TEGN" også bringe tegninger,bilder og tegneserier du aldri ville ha trodd eksisterte før nettopp "TEGN" viste deg dem!

KNALLHARDE FACTS:
- "TEGN" vil komme ut 4 ganger i året.Være på 48 sider.I A4-format (dvs i dobbel størrelse av "Tekst & Tegning").I deligat trykk med proff fotosats og repro.

FLERE STEINHARDE FACTS:
- Organisatorisk vil bladet "TEGN" etableres som andelslag under navnet "BILLEDSTORM a.l." Den ikke helt ukjente Jon Gisle vil bli bladets første redaktør.

Med direkte kontakt med tegneserieforlagene og samarbeids-

partnere som Norsk Tegneserie-Forum,og andre fora,vil bladet "TEGN" bli selve nervetråden i det norske seriemiljøet.Eller la oss si for hele det nordiske seriemiljøet!

T,SIER DU?

DU HAR IKKE PRØVD NOE FØR DU HAR LEST

Vil DU være med på å forme tegneserienes framtid i dette kalde landet med bladet 'TEGN', så innbys du herved til å ta aktiv del.Det må reises en grunnkapital for å skape en solid basis,her kommer DU inn.Siden ikke alle kan være med,er det satt en øvre begrensning til kun 100 personer som har anledning til å kjøpe en B-andel.Denne gir anledning til å delta på de obligatoriske årsmøtene,ha rådgivende funksjon overfor kjerneredaksjonen og få en personlig kontakt med denne. Dessuten får vedkommende B-andeleier bladet 'TEGN' fritt tilsendt på livstid!

DU trenger 'TEGN'!
'TEGN' trenger DEG!

En B-andel kan enklest tegnes ved å sende inn kr 250.- på postgiro **4 37 21 08** eller klippe ut,evt. tegne av,kupongen i nedre hjørne.

Endelig et blad man kan lese selv om man er intelligent.

Gå på postkontoret i dag! Eller iallefall i morgen tidlig!

Klipp ut!

JA! Dette vil jeg være med på helt fra begynnelsen.Jeg vil kjøpe en B-andel á kr 250.-

Navn:----------

Adresse:----------

Underskrift:----------

Sendes til

Tor Ødemark,
boks 162,
1473 Skårer

Jon Gisle

VIVE LA FRANCE!

Frankrike — tegneserienes høyborg! Liberté — Égalité — Bandes dessinés! Tekst & Tegnings redaktør tilbrakte en uke i Paris på vårparten og benyttet anledningen til å orientere seg litt på dagens franske tegneseriemarked. Hvilket ikke er så lett. Utgivelsene er mange, spesialforretninger for tegneserier lurer bak hvert hjørne (nesten, da), og loppemarkedene bugner av nye og gamle serier. Men likevel: Noen smakebiter kan dere alltids få.

Tegneserier er anerkjent kultur i Frankrike. Hvert år holdes det en stor seriefestival i byen Angoulême nær Bordeaux, og denne festivalen pleier å bli åpnet av kulturministeren. Neste krav fra stuntpoetene her i landet bør derfor bli at kulturminister Ars Roar Angst skal stå for premieutdelingen i Oslo Tegneserie-Forums store konkurranse i desember, med mindre han vil miste også A-ene i navnet sitt.

Selv bibliotekarene har en annen holdning til tegneserier i Frankrike enn hos oss. Serietidsskriftet *(A suivre)* — på norsk (Fortsettelse følger), parentesen hører med til tittelen — kan opplyse at bibliotekarene i Angoulême under årets festival arrangerte en leseravstemning for å kåre den beste franske tegneserie i 1984. Avstemningen ble vunnet av *Le moine fou* av Vink, foran *Malmaison* av Servais. Vi gjetter at det var de franske bibliotekarenes tegneserieinteresse som fikk Finn Bjørklid til å henlegge sommerferien dit.

Kunstnere og gallere

Som sagt: I Frankrike er serier kultur. Det er ingen skam for en maler eller billedhogger også å lage serier. Utstillinger av tegneserier omfattes med samme interesse som andre kunstutstillinger. I Galerie Jansen, en aristokratisk bygning i sentrum av Paris, ble vi heiset og låst fra etasje til etasje av et diskret slips med en høflig, men vaktsom mannsperson inni, inntil vi kom inn i det aller helligste: en utstilling av Philippe Druillet, Kunstneren med stor K blant franske tegneserieskapere. Det var en salgsutstilling, med noen formidable priser. Selv katalogen kostet over 400 spenn!

Druillet er meget spesiell, omstridt og vanskelig tilgjengelig. Horst Schröder regner ham som den ene av de to portalfigurene innen moderne fransk tegneseriekunst (den andre er Moebius/Jean Giraud). Maurice Horn hevder derimot at Druillet er «den trolig mest overvurderte av alle europeiske serietegnere». Personlig blir jeg tiltrukket av Druillets nærmest surrealistiske serier i science fiction-ramme. Det er vanskelig å få sammenheng i storyene hans, men det er da heller ikke handlingen

Druillet komponerer ofte helsides plansjer. Dette eksempelet er fra albumet *Yragael*.

KAOSKREFTER...
DERE VÅGER Å GRIPE
ETTER VÅR JORD...
DERE VIL HA NATT
DERE ØNSKER ILD
DERE SLÅR TIL MOT
ET RIKE...
PÅ DET STEDET DER
MITT ØYE SER...
ALT DET SOM HAR SKJEDD..

- DERE LUNEFULLE OG GRÅDIGE GUDER
- FOR Å PROFANERE DET DERE HAR SKAPT
- SKAL DERE FÅ LYS
- SKAL DERE FÅ HAV
- JEG SKAL SKAPE ET MEKTIG RIKE
- DERE EKSISTERER IKKE
- INGEN TING HAR ENNÅ BEGYNT

som er det vesentligste her. Druillet er tvert imot en av de få serietegnere som har frigjort seg fra de begrensninger handlingens diktatur innebærer. Det er stemninger og følelser, særlig angst og spenning, som bærer Druillets serier. James Steranko sammenligner ham med andre science fiction-tegnere på denne måten:

> «De tegner universer, han skaper dem. Seriene hans syder av følelsesmessig spenning, og på en måte gir de uttrykk for alle fremtidige generasjoners angst.»

Utstillingen i paris omfattet en rekke originalsider fra serier som *La nuit, Salammbô* og *Carthage*. Ellers var det malerier og skulpturer, for Druillet driver ikke «bare» med tegneserier. Som ellers hos Druillet var det dystre, karikerte ansikter og nitid detaljerte science fiction-miljøer i kraftige farger som gikk igjen. Hans kone, som døde av kreft i ung alder, opptrådte i mange av de verkene som var utstilt. *La nuit* var et forsøk fra Druillets side på å forsone seg med dødsfallet.

Druillet-utstillingen er borte når dette leses. Det er derimot ikke den mest populære tegneserieutstillingen i Frankrike i dag: jubileumsutstillingen for Asterix i Boulogneskogen. Den ble egentlig montert til feiringen av den brave gallers 25-årsdag i oktober 1984, men den skal vare til langt ut i 1986. Utstillingen anbefales derfor for alle Asterix-frelste som kommer til Paris i løpet av det nærmeste året. Man finner fram til den på følgende måte:

1. Ta metroen til Porte-Dauphine.

2. Kryss Place Henri-Gaillard. Dette er i virkeligheten ingen plass, men en bred gate full av rasende renaulter som glefser etter turistene.

3a. Tallet på trafikkulykker i Frankrike er formidabelt, så du kommer neppe levende over Place Henri-Gaillard. Sørg for at dine etterlatte reiser en bauta på stedet, så ettertiden kan minnes din heroiske død for tegneserieinteressen. («Ici reste Tour Eudémarque» etc. etc.)

3b. Skulle du mot formodning komme helskinnet over avenyen, gå da rett inn i Boulogneskogen og følg pilene til Jardin d'acclimatation. Her befinner utstillingen seg. Gallerfigurer i «naturlig» størrelse viser vei.

Utstillingen faller i to deler. Den ene delen tar for seg Goscinnys og Uderzos biografi og selve Asterix-seriens historie fra begynnelsen i 1959. Den andre og største delen viser hvordan livet var i en gallerlandsby på Asterix' tid. Blant annet har man laget rekonstruksjoner av en del hus fra perioden. De som er så heldige å være interessert i både historie og tegneserier, får altså dobbelt utbytte av utstillingen.

Blasfemi i svart/hvitt

Druillet og Asterix representerer hvert sitt ytterpunkt innen fransk tegneseriekunst, det eksperimentelle og det tradisjonelle. Mellom disse ytterpunktene fins det et bredt spekter av alle mulige slags serier. Kanskje er de satiriske seriene de mest interessante, og ekstra interessant er det at satiren her i katolske Frankrike ofte beveger seg langt inn i blasfemien.

Loups svart/hvitt-album *Le Bible* er et eksempel på dette. Han har kastet seg over de første seks kapitler av 1. Mosebok, fra skapelsen til syndfloden — *hele* teksten, ord for ord. Men Loup har sin egen tolkning av begivenhetene, og han legger til sine egne tekster. Gud er en hatt med føtter, en genial skapelse (unnskyld uttrykket). Gudene må vite (unnskyld igjen) hvor Loup har fått en så absurd idé fra, men fungerer gjør det. Gud har stadig problemer med sitt skaperverk. Etter å ha sagt «Bli lys!» får han regning fra el-verket, og da hele skapelsen var gjennomført, oppdager han en fatal feil: Han har satset på feil planet og skapt liv på

Gud: en sort hatt på en stein i det tomme univers.

Mars istedenfor på Jorda. Så må han starte på nytt, og dermed har Loup løst et religionshistorisk problem: Noe de færreste vet, er nemlig at 1. Mosebok inneholder to til dels svært forskjellige skapelsesberetninger.

Med alt trøbbelet med skapelsen i friskt minne er det ikke rart at Gud på slutten av albumet lar Noa kontrollere billettene til dyrene som skal være med i arken. På siste bilde legger arken ut på det stormpiskede havet mens et av barna til Noa spør: «Pappa? Er det langt til Ararat?» Jeg håper Loup følger opp med et bind 2. Jeg sklle gjerne ha sett Sodoma og Gomorra i hans strek.

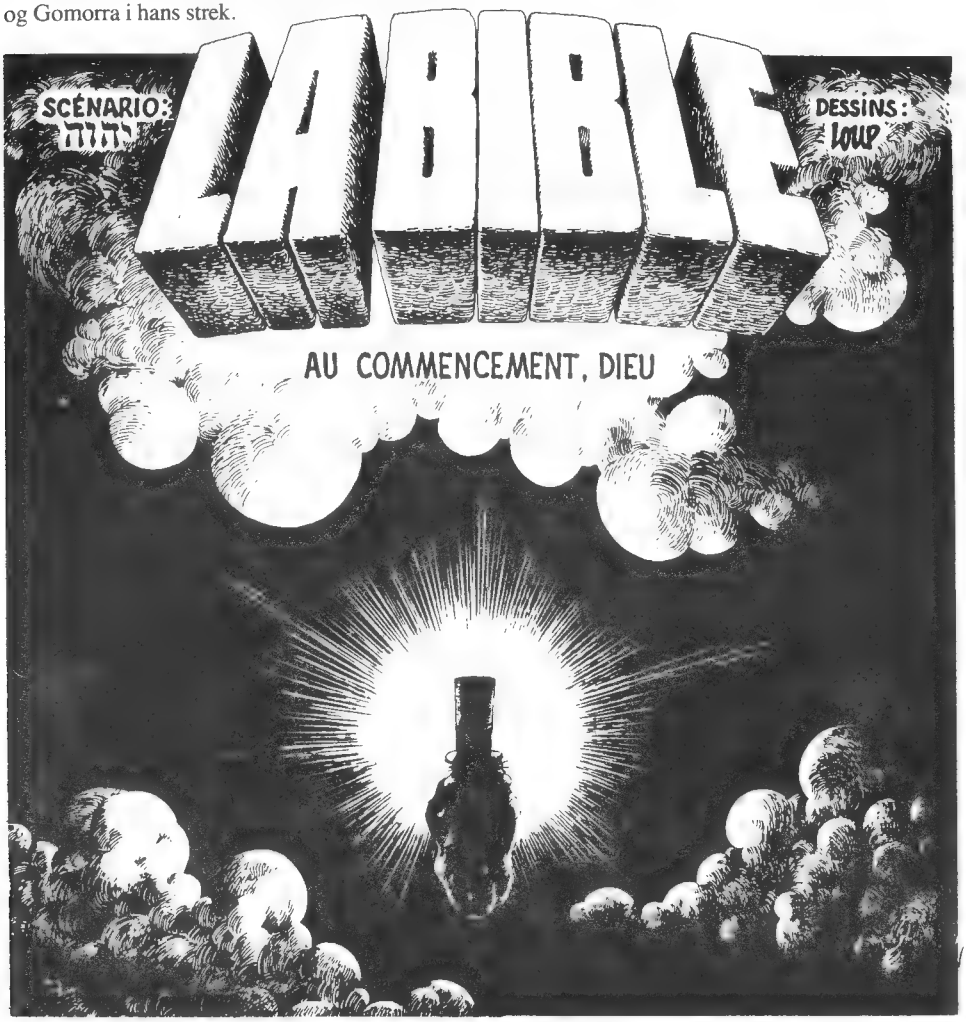

Det Loup særlig har markert seg med, er imidlertid en seie album med tittelen *La vie des maîtres*. «Maître», som er samme ord som vårt «mester», kan bety alt fra lærer til hovmester. Kanskje er «Herrenes liv» en passende oversettelse.

Bind 1 kom meg i møte i en bokhandel ved Pompidou-senteret og ba om å bli kjøpt. Her spenner Loup vidt i sin satire. Noen serier er ren situasjonskomikk, men det er de færreste. Som regel har han noe å gjøre narr av. Religionen får selvfølgelig sitt, ikke minst i parodien på juleevangeliet, der det viser seg at Jesusbarnet er en pike, hvorpå glorien over Josefs hode slår knute på seg og de hellige tre konger drar skuffet hjem. Meditasjonsbevegelsen blir hengt ut, og når Loup ironiserer over høytflyvende livsfilosofi, blir det noe bretechersk over det:

Fra *La vie des maîtres:* skriftemål.

> Den skriftende: —Jeg vet ikke hvor jeg kommer fra! Jeg vet ikke hvor jeg går hen . . .
> Presten: —Quo vadis?

I likhet med Franquin er Loup opptatt av faren for atomkrig. Han gjør narr av de militære som gleder seg over å få sjansen til å slippe den store bomben, for ikke å snakke om han som i et forsøk på å bli berømt proklamerer det internasjonale bombeåret. Loups tankesprang kan være lange:

> Kulda . . . har med politikk å gjøre. Det begynner med −5°, deretter −10°, så −20°, og etter det kommer russerne!

La vie des maîtres er dels i svart/hvitt, dels med enkelte farger. Det er typisk for enkelte franske tegneserier at de lage en mellomting mellom svart/hvitt og farger, ofte med bare én farge for å framheve viktige detaljer. Tegnestilen i *La vie des maîtres* er noe mer tradisjonelt karikert og mindre detaljert enn i *La Bible*. Noen av Loups serier krever at man har en del franske gloser innabords, men de fleste er lette å forstå. Noen er sogar uten tekst. Bon appétit!

Blasfemi er også blant de fenomener man pleier å forbinde med André Franquins *Idées Noires (Sorte sider)*. Første bind kom på norsk for flere år siden og burde være kjent for TEKST & TEGNINGs lesere. Nr. 2 har latt vente på seg, men foreligger nå på fransk. Det er i halvformat og er derfor et lite album. Men i denne tynne flisa har Franquin klart å presse inn noen av sine aller sorteste sider. Bind 2 er enda mer groteskt enn nr. 1, og kanskje så groteskt at det blir mindre morsomt. Her er alt sammen: atomkrig, menneskeofring, blod, svette, tårer, død og fordervelse. Alt i litt for store mengder, men jeg håper tross alt at albumet i likhet med sin forgjenger finner veien til det norske marked.

Jesusbarnet — en pike.

Genier er ålreite sauer

Katta mi har bedt meg ta med *Le genie des alpages* fordi det forekommer en bestøvlet katt i den. Le genie des alpages betyr «Geniet fra setervollene», og da skjønner de innvidde at det er originalutgaven av *Ullkorn* det dreier seg om. I Frankrike er man kommet til album nummer 7, og serien er fremdeles signert Fmurr.

Under lesningen av *Le genie* . . . kom jeg til å tenke på at den moderne franske tegneserie vokste fram omtrent samtidig som den nye bølgen i fransk film. Det var da Jean-Luc Godard brøt med hevdvunne prinsipper for hvordan film settes sammen, og erklærte: «Enhver film skal ha en begynnelse, et midtparti og en slutt — men ikke nødvendigvis i den rekkefølgen.» Omtrent slik fungerer mange av Fmurrs serier om geniet Einstein og de andre sauene som beiter oppe i Alpene. Slutten er ikke noen slutt, og det som kommer innledningsvis, er ikke alltid noen innledning. *Ullkorn* er endog en av de få tegneserier som mangler heading eller logo i begynnelsen av hver episode. (Er man ikke vant til det, kan man faktisk tro at hele albumet er én lang, sammenhengende historie.) Ofte kan man få inntrykk av at en Ullkorn-episode bare består av midtparti, for å holde oss til Godards terminologi. Den som leter etter et sluttpoeng i disse episodene, leter som regel forgjeves.

Ellers florerer absurditetene i album 7 i minst like høy grad som i de utgivelsene som er kommet på norsk. Spesielt kan jeg anbefale den gripende myten om den store krigen mellom sauene og julenissene. Stort inntrykk gjør også historien om

En av Franquins sorteste sider.

teatertruppen som framfører et gjestespill på et språk som ingen (antagelig heller ikke skuespillerne selv) forstår, til forvirret applaus fra et finkulturelt publikum:

—Alambaul chalg molg ol ochalg . . . O gollmoch molg alal! Snufs . . .
—Jeg begriper ikke et ord!
—Det er utenlandsk . . .
—For en artikulasjon!!

De som ikke er alt for støe i fransk, bør nok vente til Ullkorn kommer på norsk, for Fmurr kan avvike sterkt fra vanlig rettskrivning og nærme seg det slangpregede. For en norsk leser er det ikke lett å forstå at replikken «Chuis zune boîtalettres» er identisk med «Je suis suis une boîte à lettres», som på norsk betyr «Jeg er en postkasse». (Hvem som sier replikken? En talende postkasse, så klart.) Og som så mange franske tegneserieforfattere elsker Fmurr ordspill. Den norske oversetteren skal få store problemer med historien hvor Einstein lager kabal, og bare mangler en nier for at den skal gå opp. Han river seg i håret (ulla) og roper at han trenger «un neuf». Endelig kommer det kortet han trenger og kabalen går opp. Det er bare det at kortet ikke er en nier, men forestiller et kokt egg i eggeglass (un oeuf = et egg).

Le mage acrylic

Jeg innledet denne reportasjen med Druillet, en av

Fra krigen mellom sauene og julenissene.

Geniet Einstein. Hans franske navn er Romuald.

de merkeligste av dagens serieskapere. Det nyeste jeg klarte å finne av ham i de franske tegneseriesjappene, var et album der han «bare» er manusforfatter. S. Bihannic har laget tegningene.

Le mage acrylic (Akryl-trollmannen), som albumet heter, er en slags sword and sorcery-historie med en viss ironisk distanse fra Druillets side. Hovedpersonen, Hurath, tyvenes fyrste, er en ensom vandrer som kommer ut for alskens hindringer i form av ørkener, fabeldyr, levende steinblokker etc. etc. Etter noen innledende viderverdigheter treffer han trollmannen som er seriens tittelfigur. Trollmannen er maler og lokker de underligste fenomener ut av lerretet. Hurath blir trollmannens hjelper. Under et slagsmål med et monster som trollmannen har manet fram fra lerretet, faller Hurath inn *i* lerretet og gjennom det og havner i en annen verden. Dermed skjer de mest fantastiske ting som vi ikke skal komme inn på her.

Historien er kanskje *litt* lettere å få tak på enn det Druillet tidligere har laget. Man kan ellers få et inntrykk av at Druillet har hatt en finger eller to med i layouten. Her ser vi lite til de tradisjonelle tegneseriesidene med rektangulære bilder og tre eller fire striper på siden. Bildene kan være alt fra bittesmå til så store at de dekker to sider. De kan

være runde, firkantede, femkantede eller helt uregelmessige, og små bilder kan stå inni store bilder. Figurer og replikker kan bevege seg fra et bilde til et annet. Billedrammene består ofte av flere streker av ulik tykkelse, inniblant forsynt med kompliserte ornamenter.

Bihanics tegnestil skiller seg en del fra Druillets, men de har det til felles at de kan tegne svært detaljert. *Le mage acrylic* er i svart/hvitt. Tegningene er uhyre detaljerte; selv om du forstørrer dem til det flerdobbelte, kan du finne interessante detaljer i dem. De bringer tanken hen på gamle stikk, slik for eksempel Albrecht Dürer utførte dem

Et utsnitt fra *Le mage acrylic*.

EH!
PAR SAROT CETTE PIERRE EST VIVANTE !!
TU L'AS DIT SEIGNEUR VOLEUR!
LAISSE MOI DESCENDRE STUPIDE MINÉRAL!
SINON JE TOURNE SUR MOI MÊME...
CHEZ LES MIENS !
PRENDS GARDE, TU DOIS ME PARLER AVEC ÉGARDS!..
EH! PAS DE BLAGUES OU M'EMMÈNES TU ?

rundt år 1500. Også kostymene vekker assosiasjoner til renessansen, og likeledes holdningen i serien: Det pågående mennesket vil utforske det ukjente rundt seg, selv om det krever ofre.

En italiener på fransk

Hugo Pratt er som kjent ikke fransk, men siden han bruker et fransk forlag (Dargaud), har jeg et påskudd for å ta ham med her. *A l'Oest de l'Eden* er nok en Pratt-serie fra eksotiske omgivelser og fra en nokså nær fortid. Rammen er krigshandlinger i

JE SUIS KAYIN, LE VENGEUR ET LE SIGNE QUE JE PORTE SUR MON FRONT EST LE SIGNE DU BIEN ET DU MAL ... ET TU CONNAIS LA RAISON POUR LAQUELLE JE LE PORTE ... MAIS BIENVENUE MON FRÈRE.

Hevneren og løytnant Robinson.

Britisk Somaliland, nær grensen til Etiopia, tidlig i 1930-årene. Hovedpersonen, løytnant Robinson, opplever merkverdige ting i jakten på en mystisk hevner som står bak stadige overfall og drap på britiske soldater. Den realistiske rammen viker etter hvert for underligheter som enten må forklares som hallusinasjoner hos løytnanten, eller som ikke kan forklares i det hele tatt. Det starter med at Robinson hører skjelettet til en drept major, Adams, snakke til seg. Deretter treffer han hevneren selv, som påstår at han er den bibelske Kain, som lever sammen med sin mor Ewa og slåss for å vinne tilbake Edens hage. Major Adams skal ha vært ingen ringere enn Adam — det første menneske og Kains far. På slutten overtar Robinson hevnerens rolle og begynner å skyte mot noen britiske soldater som han beskylder for å være sønner av Seth, en annen sønn av gamle Adam. Det ender med at løytnanten blir drept av sine egne mens han skyter vilt rundt seg. Først på slutten får vi vite fornavnet hans, som den intelligente leser på dette tidspunkt bør ha gjettet: Abel.

Kanskje foregår alt det underlige i Robinsons fantasi. Det er bare det at mystikken varer ved etter hans død. Det dukker opp en ny Kain i form av en engelsk kaptein. Hevneren viser seg på ny i horisonten, hele den britiske avdelingen forsvinner sporløst, og dermed slutter albumet.

Hugo Pratts tegnestil vil være kjent for mange av TEKST & TEGNINGs lesere: Litt naive tegninger, få detaljer og sparsom bruk av farger; i *A L'Ouest de l'Eden* går det mest i forskjellige gul- og bruntoner, som framhever det golde ørkenlandskapet og den stekende varmen. Ikke rart at Robinson får heteslag, hvis det nå er det han får. Det er lite tekst, og mange bilder er stumme. Rytmen er langsom, til tross for all dramatikken, og serien er «klippet»

omtrent som i en film. Som i film leser man ett og ett bilde; Pratt eksperimenterer ikke med layouten.

Apropos Hugo Pratt: Det er åpnet en større utstilling over hans hovedverk *Corto Maltese* i Venezia. Det er (A suivre) som kan opplyse også dette.

Ingen kommer undan politiken

Tegneserier med politisk innhold spiller en stor rolle i Frankrike. Vi skal se litt nærmere på to av dem.

> «Jeg er ikke født hverken på Puerto Rico, i Kina eller i en ghetto. Jeg er født midt i den annen verdenskrig.»

Dette er noe av innledningen til Benjamin Legrand og Jacques Tardis *Tueur de cafards*, hvor selve tittelen inneholder et ordspill; *cafard* betyr nemlig både kakerlakk, spion og hykler. Seriens hovedperson er født i Tyskland på slutten av krigen av en kvinne som solgte ham til en amerikansk offiser. I voksen alder blir han ansatt i et firma som utrydder skadedyr, og uforvarende kommer han inn i et spill

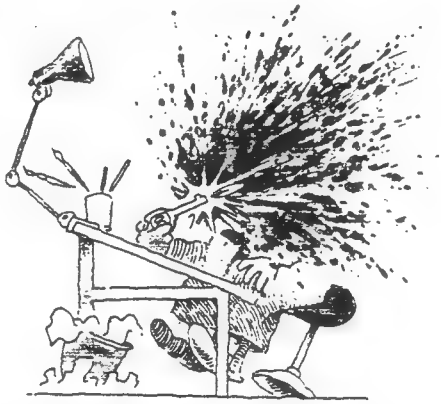

Hovedpersonen i *Tueur de cafards* forføres i forbifarten under sin jakt på skadedyr.

mellom forskjellige politiske grupper med internasjonale forbindelser. Det utvikler seg dithen at han blir vervet som leiemorder av politiet, som ikke er stort bedre enn de forbryterne de bekjemper (hvem er skadedyrene?).

Serien er skikkelig utført, men tegningene utmerker seg ikke på noen måte, og temaet er jo alt annet enn originalt. Til tross for at *Tueur de cafards* tok fjerdeplassen i den nevnte leseravstengingen i Angoulême, må jeg si at jeg har sett bedre ting av Tardi. Albumet er i svart/hvitt med noen innslag av rødt — igjen altså denne mellomtingen mellom svart/hvitt og farger.

ELLE ÉTAIT EN TRANSES, LA SOEUR ... ELLE VOYAIT À TRAVERS MOI, OU DU MOINS JE LE PENSAIS. J'AVAIS ENVIE DE FUIR CETTE SALADE DÉMONIAQUE ... ELLE DISAIT PEUT-ÊTRE DES CHOSES TROP VRAIES ... TOUJOURS EST-IL QUE JE ME SUIS RETROUVÉ SUR SON PLUMARD...
MAINTENANT, ABANDONNE-TOI... TU M'APPARTIENS ... PETIT TUEUR DE PETITES CHOSES VIVANTES... PURIFICATEUR DE NOS CHIOTTES...
DOOM
DOOM DOOM

På slutten av albumet er det noen sider som viser hvordan tegneren har brukt fotografier fra New York som utgangspunkt for tegningene. Dessuten har Legrand og Tardi hvert sitt etterord — for dem som er *svært* gode i fransk.

Blant de radikale, samfunnskritiske serieskaperne i Frankrike er Chantal Montellier blant de fremste. Horst Schröder karakteriserer henne som «en av Frankrikes mest særpregede og meningsfulle tegneserieskapere, både når det gjelder form og innhold».

Montellier ville ikke ha vært Montellier om hun ikke hadde gjort noe ut av Orwell-året 1984. *L'esclavage c'est la liberté* heter hennes nyeste album — «Slaveriet er friheten». Slaveri for de mange gir frihet for de få i denne framtidsvisjonen, som hun i et forord sammenligner med Orwells berømte *1984*. Flere paradokser følger: «La guerre est la paix» — «Krig er fred». I forordet sier Montellier at hun — som Orwell — egentlig ønsker å skildre tendenser i dagens samfunn, og jeg synes hun lykkes i dette. Vi får se et samfunn med klasseskille, utnyttelse av arbeiderne, rasediskriminering og konstant krig for å saldere økonomien og holde eliten ved makten. Kvinner undertrykkes. All opposisjon og alle former for avvik er selvsagt forbudt. Arbeidsløs ungdom oppfordres til selvmord. Arbeidskraft drettes opp og selges, og kulturbudsjettet går kun til militærmusikk . . .

Serien har ingen historie med handling. Det er en illustrasjon i tegneserieform til diktaturstatens grunnlov. Dette er den største svakheten ved *L'esclavage c'est la liberté,* en svakhet som viser at Montellier tross alt ikke er noen Orwell. Formen gjør nemlig at serien blir for programmessig; mye virker som klisjeer, selv om det selvfølgelig hjelper litt at klisjeene er sanne og troverdige. Montellier burde ha brukt fantasien mer, men den oppbygningen hun har valgt for albumet, setter snevre grenser for fantasien. Hadde serien hatt en handling eller iallfall en utvikling i sammenheng, hadde mulighetene vært langt større.

Det rent tegnemessige er derimot svært bra. Serien er i svart/hvitt, men med noen felter i en (bevisst) grusom gulgrønn farge. (Der har vi det igjen.) De menneskene som har tilpasset seg samfunnet er helt like, som om de var produsert på samlebånd — hvilket de omtrent er også. Bare «avvikerne» har individualitet.

Arbeidskraft til salgs på supermarked i *L'esclavage c'est la liberté*.

Mens vi venter på kulturministeren

Og mens vi venter på statsråd Angsts entré i Oslo Tegneserie-Forum, kan vi jo prøve å fundere på hva det er som gjør Frankrike til et så rikt land i tegneseriesammenheng. Et stort språkområde, selvfølgelig, med et stort marked ikke bare i selve Frankrike, men også i nabolandene Belgia og Sveits — Belgia står jo for en vesentlig del av den franskspråklige tegneserieproduksjonen. Men dette kan neppe være hele forklaringen. Amerikanske tegneserier har et enda større geografisk og språklig område å boltre seg på, men amerikanske tegneserier er jevnt over ikke av samme kvalitet som de franske, og den amerikanske produksjonen er ikke på langt nær så variert som den fransk-belgiske. Heller ikke tror jeg noen amerikansk tegneseriefestival er blitt åpnet av Reagans kulturminister — hvis han har noen da. Kanskje er det de politiske og kunstneriske tradisjoner i Frankrike som tillater større variasjon både når det gjelder form og innhold. Iallfall har billedmedier en sterkere posisjon i Frankrike enn hos oss. *Det* vil det neppe bli noen endring på med det første.

RAYON FEMMES AU SOUS-SOL!
Occasion à Saisir! CADRE DÉCLASSÉ VALEUR RÉELLE 9500F
APPROCHEZ! APPROCHEZ! TRAVAILLEURS PAS CHERS! INFATIGABLES! INUSABLES! GARANTIS 5 ANS! ET POUR L'ACHAT DE CES ARTICLES LA MAISON VOUS EN OFFRE UN 5e GRATUIT!
AH!, LE 5e M'INTÉRESSE, J'AI UN ROBOT À HUILER!
59
6000
3500
3100
9800

BLOTT TIL LYST

og knapt nok det...

Olsenbanden
kupper smuglerskatten
av Sverre Årnes og
Håkon Aasnes
svart-hvitt-album
48 sider
Semic

- Så er han ute av fengselet, men jammen blir han satt inn igjen.Og tro det eller ei,men etter en stund på frifot havner han innenfor murene nok en gang.

Hvem? EgonOlsen,leder av Olsenbanden,en av landets største kassesuksesser på filmlerretet, nå også på veg til å bli en etablert tegneseriefigur.Trolig med et tålig bra økonomisk resultat der også,ettersom album nr. 3 er nå i handelen.

Dessverre kan jeg ikke se noen annen grunn enn det overstående som driver skribent Årnes og tegner Aasnes til å lage disse seriene.Det er det samme opp og opp igjen,fra hefte til hefte, ut og inn,ut og inn,ut igjen og så inn igjen.Og enda er det ikke en gang noe frekt over disse bevegelsene.

Særlig de to siste albumene ser ut til å være bygd over den samme lesten.En historie med litt spøkerier her og der,noen skumle typer og alle de gode, gamle og trygge klisjene.De skumle og stygge er så typisk skumle og gengsteraktig at det ikke er vanskelig å oppdage det, heller verre å overse det.Motorsykkelbanden som opptrer er akkurat hva godtfolk skal tro de er - rå,brutale og noen døgnikter hele gjengen.Det er de jo? Og innimellom finnes det også noen eksentriske.I hefte nr 2 var det en rik,tysk og eksentrisk kakse. Her har vi en eksentrisk gammel storsmugler som spøker i huset sitt for å holde folk unna rikdommen.Som han nesten har brukt opp på reiser i syden.Hvorfor spøker han da? Av gammel vane? Nei,dette holder ikke,Årnes!

Jeg skal innrømme at jeg har lest dårligere tegneserier enn denne.Etter første gangs skumlesning virket det hele okey: ingen direkte stopp i flyten,både historien og tegningene/rutelayouten er lagt opp til den raske lesningen - ingen pauser for å studere delikate replikker eller detaljerte tegninger.Kun blott til lyst.Men går man nærmere inn på både teksten og tegningene,viser det seg at det blir et grått og svært så innholdsløst studium.

I det forrige heftet,"Olsenbanden og hodeskallekuppet",

hadde tegningene en viss atmosfære over seg.Koselig kunne man kalle det.Her er det bare noen streker som fyller den mest nødvendige funksjonen.

Noen stor mester i sort/hvitt-flater mot hverandre har aldri Aasnes vært,men han har fulgt en tradisjon innen norsk serietegning,nærmest upåvirket av utenlandske humortegnere.Og når det har fungert,har det vært topp.Når det ikke fungerer,da... Det synes mest som om han er blitt lei av hele Olsen-banden og de diverse figurene rundt dem. Samtidig er dét forståelig - det er jo ikke hans figurer,slik f.eks. 'Tobram og Seidel' er det. Det paradoksale er at den seksjonen som det er mest driv over, er han på sitt mest klisjefulle. (Se illustrasjon)

Igjen er omslaget det aller beste.Hadde enda også innholdet vært i farver,så hadde kanskje også Olsenbanden fått en dybde som Aasnes sjelden eller aldri får i svart-hvitt.Omslaget kan tyde på det,men farver er jo som vanlig et spørsmål om økonomi...

Det er forresten merkelig dette hvordan norske serier alltid skal være oppfølging av suksesser fra andre felt.Ta Morgan Kane av Vevle Olsen,ta Vazelina av Sydsæther & co,og selvfølgelig den mest opplagte av dem alle, Olsenbanden.Er det grunnen til at d'herrer med de likeklingende navn Årnes & Aasnes ikke legger seg mer i selene - suksessen er gitt på forhånd og salget likeså? Vi kjenner til 'kinasyndromet', dette fenomenet kan kalles 'Det Store Norske Tegneserie-syndromet'.

Jeg har sagt det før og sier det igjen: Det skal bli spennende å se hva Årnes og Aasnes finner på når de en gang blir lei Olsenbanden.Da får vi håpe de sammen lager noe som er nytt,uten egoner eller vikinger for den saks skyld.

- TORE FEIRING -

MON OLSENBANDEN HAR FUNNET SKATTEN ETTER DEN GAMLE SMUGLER-BANDITTEN ? ! SÅ FALL SKAL JEG SAKTENS FÅ FRAVRISTET DEM SKATTEN ! OM JEG SÅ MÅ GÅ OVER LIK ! HA !
OSLO ! SPOR 2 OM 5 MINUTTER ! TA PLASS
JEG FØLER MEG UOVERVINNELIG ! INTET KAN STOPPE MEG !

WOOLIE REITHERMAN ER DØD

Tor Ødemark

Wolfgang Reitherman, eller Woolie, som han alltid ble kalt, har i alle år vært en av de sentrale skikkelser i Disney-studioenes animasjons-avdeling. Han var en av dem som virkelig blåste liv i animasjonen som en kunstform i tredveårene.

Woolie ble ansatt hos Disney så tidlig som i 1933, og var der hele tiden siden. Han var den første som omgjorde den tidligere mye mer oppstyltede og flate animasjonsstilen til figurer i fulle dimensjoner.

Hans egentlige ønske var å male akvareller, men han har siden sagt at det å begynne hos Disney var en «romanse fra første stund». Da Walt døde i 1966, overtok Reitherman som produsent av alle helaftens tegnefilmer, en stilling som brakte ham fram i lyset fra bakenfor Disney-signaturen. Denne jobben beholdt han helt til han gikk av med pensjon i 1981.

Woolie Reitherman var med på å skape den første og fremdeles beste av alle helaftens tegnefilmer, «Snehvit og de 7 dverger». Den siste filmen han var med på var «To gode venner», hvilket skulle fortelle nok om hva han har betydd for tegnefilmen generelt. I mellomtiden arbeidet han som animator, førsteanimator, sekvens-regissør og produsent på «Pinocchio», «Dumbo», «Fantasia», «Reluctant dragon», «Saludos Amigos», «Alice i eventyrland», «Askepott», «Peter Pan», «Tornerose», «Sverdet i stenen» og «Jungelboka». I tillegg laget han flere kortfilmer, blant annet «The band concert» og «Goofy & Wilbur», og «Winnie the Pooh and the Blustery day», sistnevnte gav ham en Oscar.

Reitherman fikk jobben hos Disney etter at en av hans kunstskolelærere ved Chouinard Art School viste Disney arbeidene hans, hvoretter han ble satt til enkel animasjon. I et intervju i Los Angeles Times i 1967 fortalte han at Disney allerede i 1933 prøvde å finne ut hvordan han skulle få mer ut av «bondegårds-figurene» fra kortfilmene sine, slik at publikum ikke ville gå lei etter 10 minutter. Han fortalte at han og hans medhjelpere hadde prøvd å lage en mer virkelighetsnær figur av en pike i «Goddess of spring» i 1933. Disney mislikte resultatet av forsøket, og en av Reithermans kolleger begynte å holde timer i å tegne virkelige mennesker og i anatomi for å øke tegnernes evner på det feltet.

Så, i 1934 ble Disney garantert de 1,5 millioner dollar som han trodde trengtes til å lage en helaftens film. Til anatomi-timene ble leiet skuespillere som paraderte foran tegnerne i Snehvits, Prince Charmings og dvergenes kostymer. En danserinne, Marge Belcher (senere kjent som Marge Champion) ble filmet, og hennes bevegelser ble nøye kopiert ned på transparente ark. «Det var utrolig spennende,» fortalte Reitherman, «det vi i virkeligheten gjorde var å prøve det uprøvde».

Det var Reitherman som tegnet det magiske speilet i «Snehvit», og han ble senere spesialisten på action-sekvenser. Han regisserte «Rite of

spring» fra «Fantasia» og kampen med dragen i «Tornerose». Det var også han som hjalp Pinocchio ut av hvalens buk. Reitherman har engang sagt at en animator først og fremst er en skuespiller, deretter en forfatter og til slutt en kunstner.

Da «Bernard og Bianca» hadde spilt inn 100 millioner dollar i 1977, var hans kommentar at det som betydde mest var den positive responsen fra kollegaer framfor den økonomiske suksessen.

Reitherman kunne huske hva Magde Gabor hadde sagt etter at en tiger i «Jungelboka» hadde fått karaktertrekkene til hennes daværende mann, skuespilleren George Sanders: «Dyret var mer lik Sanders enn Sanders var selv».

Woolie Reitherman døde i en bilulykke onsdag 22. mai 1985. Han etterlater seg kone, Jane, og tre sønner. Det antas at han fikk et illebefinnende og mistet kontrollen over bilen. Woolie Reitherman var 75 år gammel, og den tredje av Disneys legendariske «9 old men» som går bort.

Kilde: L. A. Times

"Nine old men ..."

EGGERØRE

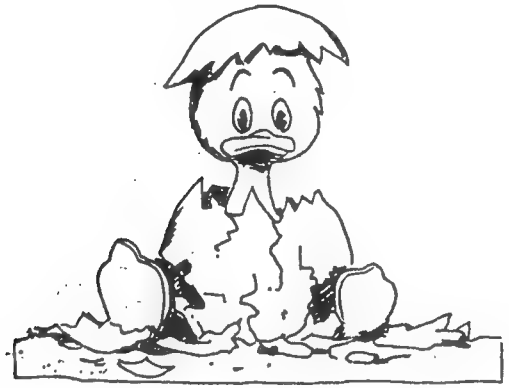

Hjemmets tegneserie-bokklubb har utgitt en ny bok — *Donald Duck — mitt liv i et eggeskall*. Historien skulle ha forblitt der — *inne* i eggeskallet.

I korte trekk handler historien om den så lenge tåkelagte fødselen og oppveksten til Donald. Nettopp det faktum at vi blir vitne til Donalds fødsel, har skapt sånn røre at enkelte aviser, blant dem Arbeiderbladet, gjorde forsideoppslag av historien.

Under en kald og stormfull natt den 9. juni 1934, blåser egget med Donald om bord ned fra en grein!!! og knuses på veien. Onkel Skrue, som på stedet utroper seg til onkel til eggets innhold, og hans *søster*, bestemor Duck (utropt som bestemor), adopterer krypet på bakken etter at de nær ved har kjørt over det. Etter et alaskisk bekjentskap av Skrue ved navn Ronald får Donald sitt navn, og sidene som kommer går med til å fortelle om all ugagn han gjorde.

For å begynne med begynnelsen — det finnes visstnok ender som bygger redene sine i trær, og av de fakta som i dag foreligger skulle det etter denne historien være mulig å konstatere andearten Donald tilhører. Jeg har ikke gjort meg bryet.

At det videre blir konstatert at Skrue og bestemor *er* søsken, og at bestemor sågar er Skrues yndlingssøster, avklarer enda et stort spørsmål vi donaldister har stilt oss. Men kan man feste lit til alt dette? Historien forekommer meg å være laget av to grunner:

1) Den vil sjokkere og skape «historie».

2) Bevise at forfatter/tegner (visstnok tysk) har lært sin Barks-lekse. Dette har han da også virkelig klart. Barks kan han på fingrene, og det er ikke få serier vi kjenner igjen: «Magic hourglass», «Back to the Klondike», «Ancient Persia», «Dangerous disguise», bare for å nevne noen. Og skape liv og røre omkring seien har han da også klart.

Det bildet som står tilbake, er at streken er meget god og sikker; at det er en bevisst Barks-kopi, er hevet over tvil, men serien er tegnet med stø og god hånd, slik samme tegner gjorde det i onkel Skrue-albumene «Uxmal» og «Matterhorn».

Men som gammeldonaldist sitter jeg igjen med en bitter smak i munnen — en smak som riktignok vil forsvinne ut av minnet like fort som serien vil det. Å avmytologisere alle de spørsmål som i årtier er blitt stilt, i en og samme serie, har kun sensasjonsmessig betydning. Går man dypere ned i serien, vil man ikke finne Barks-røtter i det hele tatt — det er kun tegnestilen som ligner. Andeby er ved gjentatte anledninger forsøkt plassert geografisk på Amerika-kartet. Floodout, Ohio, som ligger ved Ohio-elven, ligger 2400 miles (ca. 400 mil) fra

Andeby. I denne historien er Andeby klart plassert i eller omkring New York, ikke mer enn drøyt 550 miles (90 mil) fra Ohio.

Dermed kommer unektelig spørsmålet sigende: Hvilken versjon bør vi feste lit til — den versjonen som innrømmet at det er spunnet et mystikkens slør om Donalds fødsel, eller «Mitt liv i et eggeskall» som med «Se og hør»-aktig iver avduker det ene «faktum» etter det andre?

Pål Jensen kommenterte en gang treffende 60-tallets (1968 og -69) opptrykk av gamle Barks-serier under vignetten «En Disney-klassiker til glede for nye lesere» med tilføyelsen: «... og irritasjon for gamle».

Alt skulle dermed være sagt.

ENESTÅENDE RESULTAT: NORSK TEGNESERIE INDEX

Ved JON GISLE

En vakker dag i første halvdel av femtiåra kjøpte fru Eide i Bodø en samleperm og bandt inn en årgang Donald Duck & Co. for sin femårige sønn Knut. Dermed var det gjort:Poden begynte å føre lister over hvilke tegneserier han hadde og ikke hadde i sin samling på gutteværelset, og med mankolisten i hånden tasset han rundt til familie, venner og naboer på jakt etter de heftene han manglet. Samlingen vokste, Knut Eide vokste, men stikk i strid med alle spådommer vokste han ikke fra tegneseriesamlingen. I en alder av 37 tasser han rundt med mankolisten fremdeles.

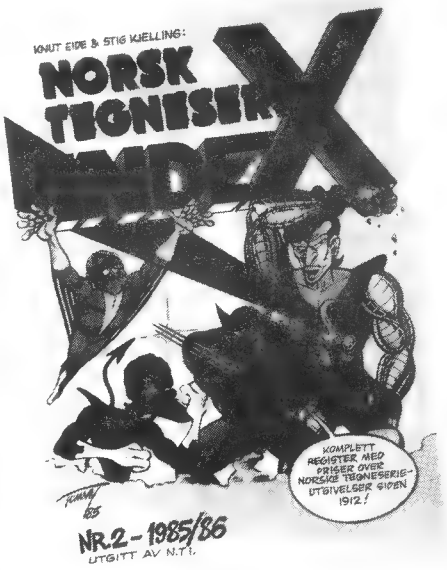
KNUT EIDE & STIG KJELLING:
NORSK TEGNESERIE INDEX
KOMPLETT REGISTER MED PRISER OVER NORSKE TEGNESERIE-UTGIVELSER SIDEN 1912!
NR.2-1985/86
UTGITT AV N.T.I.

Resultatet av denne noenogtrettiårige forskerkarriere innen tegneseriefaget foreligger nå mellom to permer. Annen utgave av NORSK TEGNESERIE INDEX, en 300 siders katalog over tilnærmelsesvis alle tegneserieutgivelser på norsk, ble presentert på en pressekonferanse i Oslo i juni. Bak verket står Knut Eide og Stig Kjelling; sistnevnte er med sine 29 år hvorav 22 som tegneseriesamler nærmest for en novise å regne.

Indekset gir opplysninger om de enkelte heftenes og albumenes titler, utgivelsesår, forlag, format og antatte verdi på bruktmarkedet. Her kan man få vite at Knold og Tot til lands og til vands var det første seriehefte på norsk (fra 1912), at Hakke Hakkespett nr. 17/1959 er verdt 25 kroner hvis det er i mint, at selveste Gyldendal utga en tegneserie om Julenissen for ti år siden, og at bredden på nåtidens Donaldblader er 17,1 cm, hvilket er åtte millimeter mindre enn for 30 år siden.

Kjelling og Eide har arbeidet med indekset siden 1976. Som mange av TEKST & TEGNINGs lesere vil vite, kom første utgave i juni 1983. Opplaget var den gangen 800, og alt solgte ut. I den nye utgaven har man derfor satset på 1200 i opplag. Annenutgaven er betydelig utvidet og revidert. Til sammen er det utgitt mer enn 25 000 tegneserieblader, -album og bøker i Norge, og, muligens med unntak av enkelte ob-

Knudde I.F. 1/84

Knøttene I 1/1968

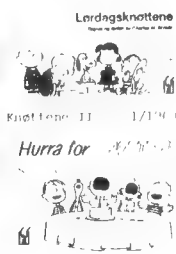

Knøttene II 1/1970
Knøttene III 1/1971

Knøttene IV -(3)/1980

Illustrasjonene til en side i Norsk Tegneserie Index. Legg merke til størrelsesforholdet mellom forsidene.

skure undergroundblekker, er alle registrert i Norsk Tegneserie Index. Bøker og blader med stoff om serier er også med, derimot ikke serier som går i aviser og ukeblader.

Nytt i årets utgave er fotografier av en forside fra hvert blad. Som et utslag av forfatternes sans for nøyaktighet, er størrelsesforholdet mellom disse fotografiene det samme som forholdet mellom størrelsene på selve forsidene!

Det har vært en vrien oppgave å samle alle opplysningene, fortalte Eide og Kjelling på pressekonferansen. Hovedoppslagsverket har vært Universitetsbibliotekets femårskataloger, men disse er ikke fullstendige når det gjelder tegneserieutgivelser. UB bruker selv første utgave av Norsk Tegneserie Index som oppslagsbok! Å få opplysninger fra forlagene har heller ikke vært lett. Fram til ut i 1970-årene var det bare nynorsk-forlagene som tok tegneseriene såpass seriøst at de holdt regning med hva de utga. Faktisk har det vært vel så vanskelig å finne opplysninger om 70-åras utgivelser som om eldre serier. Verst er det å kartlegge lavstatusserier, for eksempel romantikkserier. Kjelling og Eide kommer derfor til å konsentrere arbeidet om disse seriene i årene framover.

Forfatterne har denne gang engasjert tegneserieprisvinneren Tommy Sydsæter til å lage omslaget til indekset. Forsiden er en syntese av Sydsæters egen serie om Vazelina Bilopphøggers og den amerikanske tegneserien X-men. Indekset inneholder også en artikkel om Sydsæter, denne kjevhendte galning fra Drammen som lager serier så norske at man visstnok må langt ned i Sør-Europa for å finne noe lignende. Det er meningen at dette skal bli en stafett mellom norske tegnere, som hver skal lage omslag til én utgave av indekset. Den som skal lage forsida til neste utgave, må være svært dyktig for ikke å bli stilt i skyggen av unge Sydsæter.

Hvem er indekset beregnet på? Selvfølgelig på samlere som gjerne vil ha retningslinjer for prissetting av seriehefter. For hver eneste utgivelse inneholder indekset forslag til priser i kategoriene Good, Fine og Mint. (Definisjoner av disse og andre priskategorier finnes i innledningen til boka; her kan vi bare kort nevne at Good er et gjennomsnittseksemplar som kan være ubetydelig tilgriset og ha ubetydelige rifter eller bretter, Fine er et pent eksemplar som likevel kan ha små merker etter slitasje, mens Mint er et perfekt eksemplar, så å si som nytt.) Eide og Kjelling fikk kritikk for å sette for lave priser i førsteutgaven, men har bare til en viss grad tatt kritikken til følge nå. Tross alt er de fleste samlere ikke tjent med et for høyt prisnivå.

Imidlertid har forfatterne ment at boka skal være mer et register enn en price guide. Samlere kan bruke den for å finne ut hva de mangler, bibliotekarer og serieskribenter har bruk for den, og antagelig vil den også bli kjøpt av en del nostalgikere som rett og slett vil minnes sin barndoms tegneserier.

Stig Kjelling og Knut Eide har hver en samling på vel 18 000 serier, så man kan lure på hvordan det ser ut hjemme hos dem. Under arbeidet med indekset gikk det med blant annet seks ruller fargebånd, ni ruller rettetape, ca. 97 liter cola, 38½ pizza, en dispril og en katt, som søkte asyl hos naboen. Og forbruket av pizza, dispril og katter kan komme til å øke i årene framover. Neste utgave av Norsk Tegneserie Index skal nemlig etter planen se dagens lys på vårparten 1987.

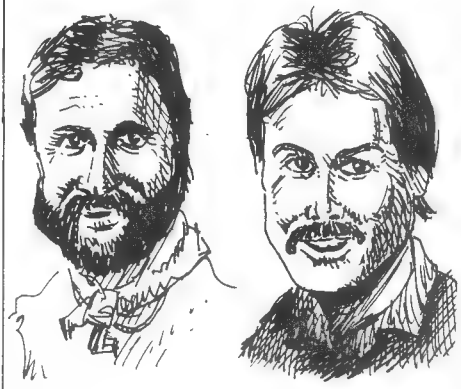

Knut Eide og Stig Kjelling:
NORSK TEGNESERIE INDEX
300 s.
Kr. 115.
Bestilles fra
NTI, boks 461, 8001 Bodø
postgirokonto: 4 08 91 57.

Jon Gisle

Ekskrementer, spy og dritt

GATEAVISA & CHR. NIELSEN'S SISTE PRODUKT...

Med sin utgivelse nr 110 kommer Gateavisa med nok et tegneserienummer som de kaller "Stort sommer extra".Måneden før utlyste de det kommende nummeret,og i underkant av en måned er i knappeste laget for dem som kunne tenke seg å bidra.På samme måte som BRAGE tilsynelatende kommer med et nytt nummer for hver 15ende måned eller lengre,igjen kan bli litt for lenge for en potensiell serietegner med ambisjoner.

Hva vil Gateavisa med dette tegneserienummeret? Hvorfor spanderer de 39 store sider på hypernaivisten blandt de barnsligste av alle norske tegnere, nemlig Christofer Nielsen? Og én side med den for meg ukjente og komplett likegyldige Waldemar Hepstein?

Løsningen kan være at Gateavisa lenge har lovt å hjelpe nettopp Chr Nielsen med et serieblad i Narvesen.På den annen side kan det være at Gateavisredaksjonen trengte en utgivelsesfri måned hvor de slapp å skrive det vanlige gateavismaterialet.Hva gjør man da? Jo,man skraper sammen noen tegneseriesider og spytter dem ut i steden og så tar man ferie.

Hverken Gateavisas lesere eller Chr Nielsen har det eller bør ha det helt godt etter en slik eksponering.For dette er Chr Nielsen i gammel stil,men som utkokt kaffe på en termos som har stått for lenge.Og det ikke bare smaker vondt - det ser like motbydelig ut som det høres.Men dog,jeg skal være den første til å innrømme Nielsen et glimt av geni når han er på sitt beste, hvilket han ikke er denne gangen. Hans styrke har vært å dele ut perler for svin,men det er falske sådanne han serverer denne gangen.Alle som har fulgt Chr

HEI JEG LIKER Å SUGE, SPESIELT NÅR DEM HAR MENSEN OG DET ER MASSE FERSKT BLOD OPPI DÅSA. DET SMAKER GODT. JEG KAN SE PÅ DEG AT DU LIKER Å SVELGE SÆD OG JEG HAR FLERE LITER PÅ LAGER..
.....

Nielsens ferd i ruter og bobler har sett alt bedre tidligere. Og hvis ikke Nielsen er i stand til å se det selv,så burde en ansvarlig redaksjon ha sett det for ham.Men trykt er det blitt, like forbannet.

Chr Nielsen er naivist - han tegner "stygt".Han har en sprø og like naiv synsvinkel på den verden som han tegner og forteller fra.Form og innhold passer således utmerket til hverandre. Og han er ikke den eneste naivisten i dette mediumet,en annen er f.eks. Robert Crumb som har et tilsvarende utgangspunkt, men der Crumb er kunstnerisk forløst,snubler Nielsen i uforløste problemer.

Farene med Nielsens stil er at han slett ikke tegner godt nok til å holde en dalende interesse oppe når historien svikter.Ett av de svakeste partiene er en

historie om en bestefar som blir gal etter at han fikk en blomsterpotte i hodet og tror han er Napoleon.Nielsens humor hviler på det faktum at han vet og vi vet at dette er en klisje,og utifra dette utvikles historien ved at denne havner på et asyl hvor de blir henrykt over å få Napoleon-samlingen komplett.De stiller opp et lag av disse mot ett fra et annet asyl,nemlig gamle,senile kvinner uten kontroll med lukkemusklene og dessuten foret med lakserolje.Så ender 1/3 av historien i en orgie av typer som driter svarte tusjflekker og mørk skravering. Hvis dét høres morsomt ut,så er det like visuelt kjedelig å se på som å titte ned i et askebeger.Nielsen er ikke - slik han framtrer her - en god nok tegner til å framstille dritt på papir som lukter.Hvis han tok seg lengre tid med tegningene sine og virkelig viste at han for tiden er student på Kunst & Håndverkskolen,ville nok resultatet ha sett bedre ut enn disse trykte skissene og baksidekladdene...

Og når Nielsen dessuten er en av disse sanne serietegnerne som virkelig må uttrykke seg i serieruter,like uanfektet som andre skriver brev,blir resultatet for stor produksjon og dertil varierende kvalitet når han selv ikke er så nøye på hva han sender fra seg.Tegneserier er en kommunikasjon mellom en avsender (tegneren) og en mottaker (leseren) av et budskap (serien) og dét har ikke

Nielsen tatt synlig inn over seg. Han er en av de mest private tegnere jeg hittil har lest. Eksempelvis ved at han skriver så grisete og jævlig i boblene sine at det er et ork å dra seg gjennom dem.Det er synd,for han er også en av de helt store verbale kunstnerne vi har.Mange av seriene hans hviler helt og holdent på den ironisk høystemte dialogen.

Fra Nielsens visuelle verden til hans likelydende litterære. Den kan se slik ut:

Den anarkistiske røver fremstilles ikke som helt,men som barneforfører som taper kampen mot de sleske reaksjonære kreftene som ender som glansfylte vinnere.Nielsens sarakasme er den reklameverden som han tar ned fra forfilmen på Saga 1,2,3,4,5 og 6 og plasserer den innenfor sin skakke og skeive ruter.Han forfølger sin paradoksale logikk og oppnår - noen ganger - konklusjoner som står i stil med innholdet og deres premisser.Dette er mannen som (endelig) liker å fremstille den irritasjon som vi alle har over de brutale og nådeløse gamle damer som stjeler plassene våre på trikken.Det er vel bare bibliotekarer som ikke fryder seg over dét.Han har tidligere vist at han har et godt og forræderisk blikk for slottsparkmiljøet.Likeledes framtrer han som en tilbakelent betrakter av kafeliv og privatfester og kaldt beskuer de ulike typene og deres ditto hang-ups.Han ser på festens utvikling til det uunngåelige klimaks ved at alle spyr.

Her fremstår Nielsen som en eksperimentel serietegner.Han lager en tittekasse-serie,som et borgerlig teater,og rommet eller scenen er serieruten.Og den er fast.Kun tiden flyter. Typene skifter innenfor dette faste skjemaet og man blir - slik man også gjorde med barndommens detaljerte billedbøker - sittende og lete i små,perverse detaljer med et salig glis.

Det tragiske denne gangen er at Nielsen plagierer seg selv. Han hadde det samme opplegget i siste nummer av BRAGE.Første gangen var det bra.Tilogmed forsiden av dette heftet er et lite plagiat,denne gangen av Thore Hansens tegning til en Bringsværd-novelle.

Man kan også undre seg over Nielsens fascinasjon over det sølet som kommer ut av endetarmen,enten den ene som den andre vegen.Det er en av hans egne hang-ups som dette heftet flyter over av.mer enn hva det har godt av. Nielsen bør vel utrede dette for seg selv,i all stillhet - før det virkelig blir pinlig.

For de som aldri har møtt Chr Nielsens vrøvlete verden tidligere,er dette en enestående sjanse til å bli kjent med den. For de lesere som allerede er familiære med hans to private utgivelser,"Fedme" (1981) og "RUMMPPFFTILLFFTOO" (1984) og diverse serier i Gateavisa og BRAGE,er dette et skuffende skudd for baugen på et ellers spennende bekjentskap.

Men for de to intense tegneserieforskerne,d'herrer Eide & Kjelling,i Bodø - et eller annet forblåst sted nord for polarsirkelen,som nettopp har begått et forskningsresultat av stor betydning,"Norsk tegneserie Index",både mangler og har utilfredstillende opplysninger om Chr Nielsens mareritter.De som nå har lest Jon Gisles anmeldelse av dette verket et annet sted i herværende tidsskrift,vil nikke gjenkjennende til gutta fra Bodøs interesse for <u>størrelsen</u> på seriehefter. Som en saksopplysning,som forhåpentligvis vil lette framtidig forskning i Nordland,kan jeg si at Gateavisa nr 11o,kr 15.- som kan skaffes i Narvesen eller bestilles fra Gateavisa,Hjelmsgt 3,o355 Oslo 3, - er det største tegneserieheftet jeg har i min samling,nemlig 38.9 ganger 27.7 cm.

Vel lest. <u>Finn Bjørklid</u>

I serien populære nyhetsskriv publiserer TRONSMO BOKHANDEL sitt andre og hodje utover ettersommeren og høsten – vår radet nå om du/dere/De/Dem/oss vil settes opp på liste, og for all del: Skriv store ønsker, f.eks. om du vil ha TERRY & THE PIRATES LIBRARY, eller CARL BARKS LIBRARY, eller FILMLITTERATUR, eller annen fart og mono med gono...

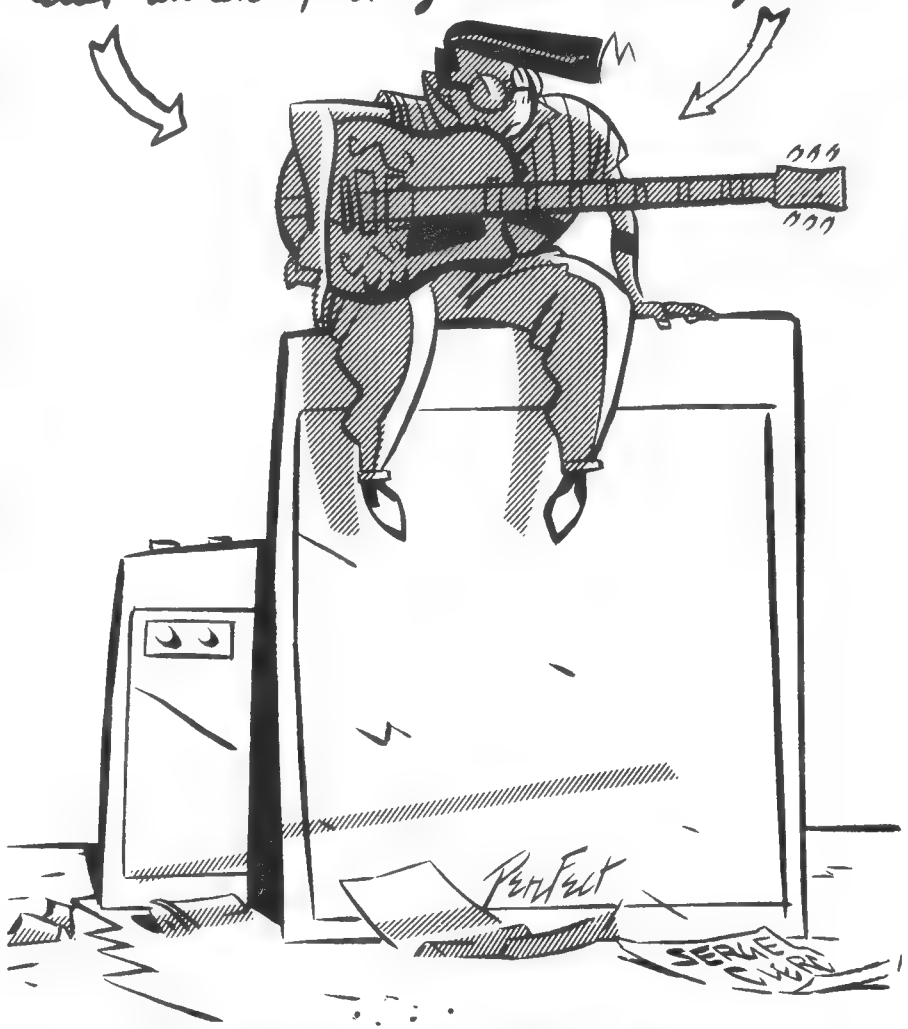

BESØKSADRESSE

TRONSMO BOKHANDEL
KRISTIAN AUGUSTSGT. 19, POSTBOKS 6897,
ST. OLAVS PLASS, N-0130 OSLO 1 Tlf.02-202509

← POST

NEWS - ALL THE HOTEST COMIC NEWS THAT FIT TO PRINT

DEN STORE TEGNESERIEKONGRESSEN i Helsingborg i mai i år fins nå på video med opptak av blant andre Jerry Siegel, Lee Falk, Sergio Aragones, Jean Giraud og et stort intervju med Burne Hogarth. Lengde: 2 timer og 20 minutter. System: VHS. Prisen er meget stiv: 750 svenske kroner. Kassetten kan bestilles fra E. Sjuve, Torpgatan 3b, S - 211 52 Malmö.

EN POSTORDREFORRETNING for tegneserier har grodd fram i Verdal. Øyvind Sundnes heter han som driver den, og han har nettopp sendt ut sin katalog nr. 2, en delikat trykksak som inneholder tilbud som spenner fra Jack Kirby til Elfquest, fra Will Eisner til Milton Caniff. Mest amerikansk. Katalogen kan fås for 20 kroner ved henvendelse til Øyvind Sundnes, Heggveien 26, 7650 Verdal, postgirokonto 4 28 56 49.

KLASSEKAMPEN har fra oktober begynt å trykke nyere serier av Quino. Joaquin Salvador Lavado, som han egentlig heter, har for lengst sluttet å tegne Mafalda, som skaffet ham verdensberømmelse i 1960- og 1970-årene. Hans nyere serier og vitsetegninger har ikke fast hovedperson, men ellers vil Mafalda-fans kjenne igjen både tegnestilen og den skarpe ironien.

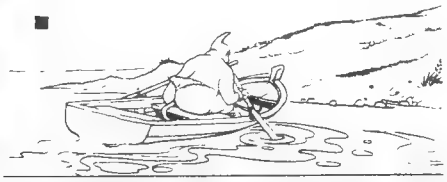

TIPS OM AVIS I SKOLEN, et lite blad Norsk Avisers Landsforbund utgir for lærere, har kommet med et temanummer om tegneserier. Rekativt tynne greier, både hva sidetall og innhold angår. Bladet kan bestilles fra NAL, Storgata 32, 0148 Oslo 1.

TEGNESERIEKONKURRANSE FOR BARN OG UNGDOM!

Aftenposten har utlyst en tegneseriekonkurranse for barn og ungdom opp til 19 år. Konkurransen gjelder tegneseriestriper, altså avsluttede historier på ett eller flere bilder som til sammen ikke utgjør mer enn en stripe, Hver deltaker må sende inn minst fem, maksimum ti, striper. Seriene må være i svart/hvitt og helst tusjet.

Det konkurreres i tre klasser: opptil 12 år, 13-15 år og 16 til og med 19 år. I hver klasse utdeles det tre premier på henholdsvis 800, 500 og 300 kroner. Bidragene bedømmes av en jury med blant andre tegnerne Ulf Aas og Jan O. Henriksen som medlemmer.

Innleveringsfristen er 18. november, og seriene skal sendes til Aftenposten, Weekend-redaksjonen, Akersgt. 51, 0180 Oslo 1.

TUEUR DE CAFARDS av Tardi og Legrand, omtalt i artikkelen "Vive la France!" annetsteds i bladet, er kommet på norsk under titelen "Tilintetgjø-

reren". Dette skjedde allerede sist vinter, uten at vår ikke alltid helt våkne redaktør registrerte det i det hele tatt. Det var Tronsmo som sto for utgivelsen.

BOBBLA lever og blomstrer, nå som otgan for Oslo Tegneserie-Forum, som i sitt annet nummer har fått sving på sakene. Nummeret, som er nr. 3/1985, var blant annet først ute med nyheten om Petter Engbos, Terje Nordbergs og Dag Kolstads initiativ til å danne et nytt serieforlag. Dertil kommer en artikkel om Tor Bomann-Larsen, som er rykende aktuell for tiden med sin komiske serie om begivenhetene tundt unionsoppløsningen i 1905. Ellers om fagorganisering av serieskapere, om hvilken "Knold og Tot"-serie som er Norges eldste, og selvfølgelig foreningsstoff og masse anmeldelser. Bobbla får man gratis hvis man er medlem av Norsk Tegneserie-Forum, og medlem blir man ved å kontakte NTF, postboks 2974, Tøyen, 0608 Oslo 6. Som medlem får du også 15 kroner rabatt på årsabonnement på TEKST & TEGNING.

1905 - DUELLEN PÅ HESSELØ av Tor Bomann-Larsen er som kjent Cappelens første tegneserieutgivelse. Dette er også neste tegneserie utgitt av Bokklubben Nye Bøker. På nyåret kommer Bokklubben til å utgi Auclairs "Simon fra floden" i ett bind.

A/S HJEMMET har etablert Norges første tegneseriebokklubb. Forlaget kjører safe med kjente favoritter som Asterix og Donald Duck i de to første albummene. Det er for øvrig dette Donald-albummet som inneholder historien "Mitt liv i et eggeskall", som handler om Donalds oppvekst helt fra han kom ut av egget, og som omtales annetsteds her i bladet. Det tredje bokklubbalbummet handler om den nederlandske tegneseriefiguren Agent 327.

MANUSFORFATTEREN til Donaldhistorien "Mitt liv i et eggeskall" er tysk og heter Adolf Kabatek. Han har besøkt Carl Barks og fått hans velsignelse til manuset. Det er Donald Duck selv som opplyser dette til vår utsendte medarbeider i Timbuktu, Tor Ødemark.

BILD & BUBBLA går videre - uten Göran Ribe, som har sagt takk for seg etter 13 år i redaksjonen. Nr. 1/1985 inneholder et stort intervju med EC-mogulen Bill Gaines, en oversikt over det svenske seriemarkedet, rapport fra seriefestivalen i Helsingborg, og masse nyhetsstoff. Nye redaktører er Daniel Atterbom og Klas Åkerblom.

AL FELDSTEIN har sluttet som redaktør av "Mad" etter hele 29 år.

NORGE har verdens nest største omsetning av tegneserier, målt i forhold til folketallet. Hver nordmann kjøper i gjennomsnitt nærmere sju tegneserier årlig. Bare Japan ligger foran.

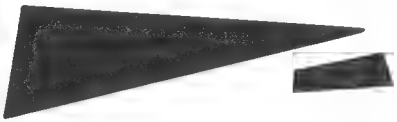

JEAN GIRAUD har laget en tegneserieversjon av George Orwells "Animal Farm" ("Kamerat Napoleon"). Albummet har allerede kommet ut på dansk, forlagt av Interpresse.

OG ENDA EN TEGNESERIEKONKURRANSE

Også Oslo Tegneserie-Forum har en tegneseriekonkurranse gående løs for tiden. Vinnerne vil bli kåret i løpet av november. Tiden er noe knapp når dette skrives, men det er altså fortsatt muligheter til å vinne noe av den store premiehaugen, som blant annet omfatter et tegnebord og en tegnemaskin.

Hver serie blir bedømt i sin respektive aldersgruppe, henholdsvis 16 år og yngre, og 17 år og eldre. Selv om dette er en konkurranse i ungdomsårets tegn, er aldersbegrensningen ikke altfor streng.

Det er ingen begrensning i format. Man godtar alt fra enkeltstriper til lengre tegneserieepos. Man kan også fritt velge om man vil sende inn serier i svart/hvitt eller farger.

Adressen er: OTF, Ungdomspaviljongen v/Tomas Algard, Universitetsplassen, Karl Johans gate 24-26, 0162 Oslo 1.

Det er også mulig å treffe talsmann Tomas over telefon 02/42 51 43.

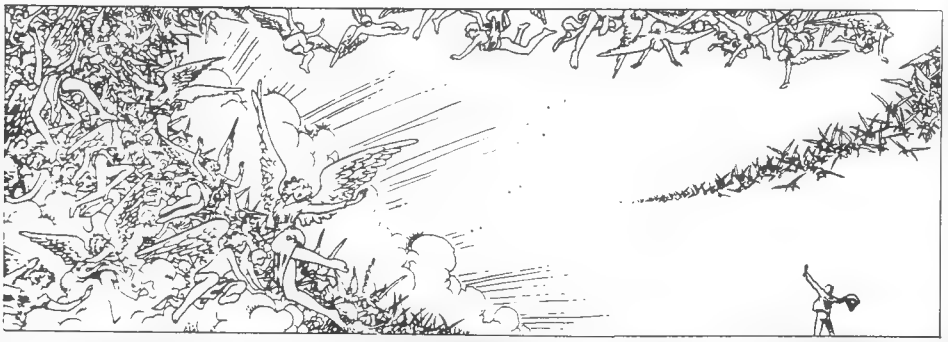

EN SERIE OM SERIER!

Tegneserier er en av de mest utbredte typer lesestoff i de vestlige land. Til tross for dette er kunnskapene om dette mediet svært mangelfulle.

EN SERIE OM SERIER som nå utgis er et forsøk på å rette på dette. For første gang får man nå på norsk en bokserie som behandler tegneserier på samme kritiske måte som er vanlig for andre media og kunstarter. Hver utgave tar opp et bestemt tema – for eksempel en tidsperiode eller en genre. Alt er skikkelig presentert og analysert av Horst Schroder. Hver bok har en fyldig bibliografi over originalpublisering og norsk eller skandinavisk utgivelse, samt god litteraturoversikt for de som måtte ønske å lese mer om bestemte temaer.

DE FØRSTE TEGNESERIENE tar for seg serienes fremvekst i amerikanske aviser og skildrer utviklingen fram til de første eventyrserienе ved begynnelsen av 1930-årene. Her vil vi finne mange kjente og kjære figurer, men også mer kunstneriske og eksperimentelle serier.

FREMTIDEN I SERIERUTER handler om kjente science fiction-serier, men også nye, spesielle serier, hvor form og innhold avviker sterkt fra de gamle avisseriene, tas opp til behandling. Spesielt fremstående tegnere er viet egne kapitler.

HORST SCHRÖDER (f. 1943) er internasjonal kjent som tegneserieekspert, og har bl.a. en doktorgrad i amerikansk litteraturvitenskap og mange års erfaring som kulturskribent og kritiker.

Kr.84.- pr.bok

semic/NORDISK FORLAG AS

BESTILLINGSKUPONG KR 84,- pr bok

Vennligst send meg følgende bok snarest

EN SERIE OM SERIER av Horst Schroder

- ☐ 1. De første tegneseriene
- ☐ 2. Fremtiden i serieruter

Jeg ønsker å betale på følgende måte

- ☐ Beløpet blir innbetalt på postanvisning og jeg får bøkene fritt tilsendt
- ☐ Bøkene blir sendt meg i oppkrav og porto og oppkravsgebyr kommer i tillegg

Navn . . . . . .

Adr. . . . . .

Poststed . . . . . .

Kupongen sendes SEMIC/Nordisk Forlag A.S, Postboks 4, 1601 Fredrikstad.

NYTT SERIEFORLAG Del 1

Cappelen tenker i bobler

"CAPPELEN FORLAG TENKER I BOBLER," SITERTE STEINAR HANSSON I NETTOPP CAPPELEN VED ÅPNINGEN AV FORLAGETS PRESSEKOMFERANSE I RESTAURANT CASSACH I MIDTEN AV SEPTEMBER. SITATET STAMMER FRA FINANSAVISEN 'HANDEL & SJØFARTSTIDENDE'. DET ER OGSÅ KARAKTERISTISK FOR EN NY TREND SOM LIGGER I SPØRSMÅLET: ER DET PENGER I TEGNESERIER?

Pressekomferansen dekket to formål.Det ene var utgivelsen av "1905" - Duellen på Hesseløe", representert ved tegner og forfatter Tor Bomann-Larsen.Det andre var - hvilket er det samme - at i og med denne utgivelsen startet en egen tegneseriesatsning innenfor et hittil tradisjonelt skjønn- og faglitterært forlag.Det ble representert ved en gammel rev i seriesammenheng,nemlig Jon Sveinbjørn Jonsson.Med Jonssons ansettelse som serieredaktør for Cappelens nye avdeling,slutter han samtidig på Tronsmo Bokhandel,hvilket også sannsynligvis betyr slutten på eventyret Tronsmo Comix.

Det siste behøver ikke være altfor tragisk,selv om Tronsmo Comix er å betrakte som et sunket skip. Hvis det går som vi håper og tror, er Jonsson en kulturoverføring som kan gi en sikrere og stødigere utgivelsespolitikk med Cappelens større ressurser.Cappelen selv er derimot de første til å dempe eventuelle for høyt oppskrudde forventninger.Det hele er nærmest å betrakte som en prøveballong og hvor det kommende året blir en test - et forsøk på et bestemt marked som Cappelen innrømmer at de vet lite om,men som de anser som meget interessant.

Det viser bl.a. det faktum at bak Cappelen står det nye og store investorer som vil og skal na valuta for sin innskutte kapital.Slik det ser ut for øyeblikket er det liten grunn til å tro at de blir skuffet.

Intimitet preget pressekomferansen i restaurantens innerste og mørkeste rom.Rødvin og lekre smørbrød ble servert av stille, glidende menn i røde jakker.Siden Steinar Hansson og direktør Strømme personlig hadde vært taktiske nok til å henlegge det hele i lunsjpausen,kl 12 nøyaktig, hogg journalistene tennene mer grådig i røykelaksen enn i den fremlagte saksliste,for å si det slik.Kun 'Handel & Sjøfartstidende' og i all ydmykhet 'Tekst & Tegning' var i begynnelsen de eneste som ikke snakket med munnen full av mat.

Selve basisen for tegneserieutgivelser på et såkalt seriøst forlag sto i sentrum for de to overståendes spørsmål.Litteratur er som bekjent fritatt for 20 % straffeskatt,også kalt moms - en form for åndlig AIDS,smittes ved inkonsekvent statlig direktiv. I følge Jonsson råder det full forvirring på dette området.Det ser ut som det er utgivelsens rygg som avgjør om det blir moms eller ikke-moms: om det er limfrest rygg eller stiftet.De andre to forlagene har ulik politikk, i følge samme talsmann, - det ene søker fritak for visse utgivelser mens det andre lar tilstanden

råde som den er.Cappelen selv tar øyensynlig ingen sjanser: "1905" er innbundet.

Moms er bare én sak,sa Jonsson. Et annet framtidig mål er å komme inn under den statlige innkjøpsordnignen til bibliotekene.I dag er det først og fremst momsen på ukeoladene og tegneserier som finanserer denne ordningenen.Innkjøpsordningen kan vise seg å bli et viktig element i kalkylen for de forlag som ikke har masseutgivelser av 'populære' serier til å dekke tapene av de mer seriøse.Så får vi se hva bibliotekarene vil syne om en slik tanke...

Direktør Strømme brøt inn fra sin iaktagerplass for å si at biblioteker og bokhandler er meget interessante samarbeidspartnere for Cappelen og hvor de vil inn og være med på å prege utviklingen. Man merker at det er en mann med pondus som uttaler seg.

Hvordan dette markedet vil bli preget av Cappelen,smøg troikaen Strømme,Hansson og Jonsson seg behendig unna.Det kommer iallefall ingen flere utgivelser i år,annet enn "1905",men i eksperimentåret 1986 er det flere spanske og franske ting som vurderes.En tegneserieutgivelse er en lang og omstendelig prosess,lengre enn en skjønnlitterær utgivelse,og med særdeles ømfintlige forhandlinger. I og med den økte konkurransen, som tidligere besto av to store forlag som delte markedet mellom seg,vil det fra og med 1986 være hele fire forlag som skal konkurrere om et stadig mer ekspansivt marked og dessuten markere seg overfor hvernadre.Samtidig understreket Cappelen at de også ville satse,først og fremst som det heter,på egenproduserte ting, norske serier og norske tegnere. Uten at dét ble betraktet som en selvmotsigelse.

Det finnes en rik tegnertradisjon i Norge,sa Tor Boman-Larsen. Det er på manussiden det skorter. Norske forfattere må trenes opp til å skrive tegneserier.I samspillet tegner og skribent er det mye upløy mark i Norge.Bomann selv er unntaket.Han er både tegner og forfatter,både alene og sammen med andre,i enten den ene som i den andre rollen.

Om Cappelens framtidige utgivelser var et tåkelagt område,var deres siste og første utgivelse desto mer konkret.Det som det avsluttes med her var møtets begynnelse ved at Tor Bomann-Larsen skrittet ut på gulvet og redgjorde dyktig og verbalt spenstig for sin egen bok "1905".

Nøkkelen til den forunderlige historien i tekst og bilder ligger i fotografiet som dekker innsiden av permene.Dette tosidige bildet viser "den tandre og vevre Dronning Maud med sin mann og deres lille sønns første møte med den norske vinteren," i full storm i Holmenkollen.Bomann hadde spurt seg selv om dette var noe som utenlandske aristokrater ville oppsøke frivillig? Og ble besvart konstant med et sprelsk nei.Prins Carl hadde intet ønske å bli martyr.Kampen som kommer i gang,selve fiksjonen utover det dokumentariske,er kampen for ikke å bli konge i dette skigale landet.I en tid hvor åndslivet levde i exil var det Nansen og skiene som plasserte Norge på verdenskartet.

Under Bomanns humørfylte utredning pirret han også sansene for noen ekte avsløringer: Mye av disposisjonen er stjålet fra Kjell A.Wigs bok "Spillet om tronen". Et demanti ble også fremsatt med et smil: At Strindberg,som i skrivende stund er aktuell på TV,også har en fremtreden plass i denne storyen, var ikke tilsiktet,men kanskje heller ikke tilfeldig?

Med et bein i to tradisjoner,den avgjørende franske serieromanen og i den norske tegnertradisjonen med navn som Kittelsen,Gulbrandsen og Blix,takket Bomann for seg.Sveinbjørn pakket det hele inn med facts som at opplaget er på 50 000 og i tillegg kommer den i bokklubben. Undertegnede antar at Jon Gisle vil komme tilbake til "1905" med stor fryd i neste nummer av "T&T".

Hva mer er det å si? Annet enn Jon Sveinbjørn Jonssons bevingede ord: "Det vi driver med er voksenopplæring!"

NYTT SERIEFORLAG Del 2
Utbrytere fra Semic

"REDAKTØRER GA SEMIC SJOKK" kunne Verdens Gang fortelle sine lesere fredag den 13. september. Oppslaget gjaldt tre sentrale personer i forlaget, sjefredaktør Petter Engbo og forlagsredaktørene Dag Kolstad og Terje Nordberg, som ifølge avisen hadde levert sine oppsigelser og marsjert ut på timen for å stifte et nytt tegneserieforlag.

Virkeligheten er noe mindre dramatisk, men interessant nok. De tre hadde sine oppsigelsesfrister som de ønsket å overholde. De hadde sørget for at alle 1985-album var ferdig redigert, så overgangen ikke skulle bli for vanskelig for Semic. Men at det vil skape preoblemer for Semic at tre ressurspersoner slutter på en gang, er klart nok. De tre har ikke minst vært med på å fremme utgivelsen av norske serier. Folk som Arild Midthun og Tommy Sydsæter er blant dem som har nytt godt av Engbo, Kolstad og Nordberg som fødselshjelpere. De tre har også gått i bresjen for Semics utgivelser av seriealbum for voksne.

Denne linjen, med stor vekt på norske serier og voksenserier, vil de fortsette i det nye forlaget, sier Terje Nordberg til TEKST & TEGNING. Det nye forlaget har fått navnet Gevion etter en skikkelse i norrøn mytologi. Ifølge Snorre er hun gudinnen som alle uberørte kvinner kommer til etter døden (en garanti for at det nye forlaget vil holde seg unna sexserier?). Det viser seg at omtalte VG eier 2/3 av kapitalen i Gevion, mens de tre redaktørene selv har skutt inn den siste tredjeparten. Foreløpig har Gevion kontor i VG-huset.

Helt konkrete utgivelsesplaner er ikke klare, men vi regner med å komme tilbake med mer håndfast nytt om Gevion i neste nummer av TEKST & TEGNING, slik at leserne kan få peiling på hva de kan vente seg av albumgodbiter i 1986.

Jon Gisle

DAGOBERT! JEG HØRER NOEN PÅ KJØKKENET!
JEG TAR MEG AV DET!
DU BLE BORTE EN HEL TIME!
DET VAR INGEN DER... OG JEG HATER Å GÅ TIL INGEN NYTTE

Fortsettelses-thriller

Del II:
INDEX
for amerikanske serier

Ved

TOR ØDEMARK

I forrige nummer av TEKST & TEGNING startet vi en serie som tar sikte på å liste opp de tegneseriestriper, paneler, søndagssider og politiske serier som produseres i USA. Dette er del 2 av 4, og denne delen omfatter Sunday pages - søndagssider.

Søndagssidene er noe spesielt for USA; her i landet har vi ennå ingen søndagsaviser. Forskjellen mellom en søndagsside og en vanlig seriestripe er at søndagssiden gjerne fyller en halv avisside. I motsetning til dagsstripene er søndagssidene i farver, og eksempler på dem finnes blant annet i Aftenpostens A-magasin. De kjører ukentlig to søndagssider, Fant og Knøttene.

Det utkommer utallige slike i USA, og nedenfor finner du en liste over dem (med opphavsmennenes navn). Som du vil se er det veldig mange av de samme som sto listet opp under dagsstriper i forrige TEKST & TEGNING. Dagsstriper og søndagssider går gjerne hånd i hånd.

DEL II - COMICS, SUNDAY PAGES (SØNDAGSSIDER)

Serie	Opphavsmann	Serie	Opphavsmann
According to Guinness (Book of Records)		Beetle Bailey	Mort Walker
		Ben Swift	John Lane
		Berry's World	Jim Berry
Agatha Crumm	Bill Hoest	Big George	Virgil Partch
Airhawk Adventure	B. Foley	Blondie	Dean Young og Mike Gersher
Alley Oop	Dave Grave		
Amazing Spiderman	Stan Lee og Fred Kida	Bloom County Comic Strip	Berke Breathed
Animal Crackers	Roger Bollen	Boner's Ark	Addison & Frank Johnson
Annie	Leonard Starr		
Apartment 3-6	Alex Kotzky	Born Loser	Art Sansom
Archie	Bob Montana	Brenda Starr	Dale Messick & Ramona Fradon
Are You a Kopy Kat?	Robert Gill		
		Brick Bradford	Paul Norris
As You Were	Jim Baker	Bringing Up Father	Frank Johnson og Frank Fletcher
B.C.	Johnny Hart	Broom-Hilda	Russell Myers
Barbara Cartland Romances	Morrow og Weaver	Bruce Lee	Matera/Di Vono
Barney Google & Snuffy Smith	Fred Lasswell	Buck Rogers in the 25th Century	Cary Bates og Gray Morrow

Serie	Opphavsmann	Serie	Opphavsmann
Buford	John Marshall	Flash Gordon	Dan Barry
Bugs Bunny	Warner Brothers	Fletcher's Landing	Douglas Coffin
Capital Hills	Mort Gerberg, Jack Anderson og Ted Enik	For better or worse	Lynn Johnston
Captain Easy	Bill Crooks og Mick Lasale	Frank & Ernest	Bob Thaves
Carrier-Toons	Chick Larson	Fred Basset	Alex Graham
Catfish	Roger Bollen og Gary Peterman	Funky Winkerbean	Tom Batiuk
Cathy	Cathy Guisewite	Garfield	Jim Davis
Clyde & Sadie	Carrell Rhubee	Gasoline Alley	Dick Moores
Cowpokes	Ace Reid	Geech	Jerry Bittle
Crock	Don Wilder og Bill Rechin	Goosemeyer	Brant Parker og Don Wilder
Dallas	Harris Lawrence	Gordo	Gus Arriola
Dennis the Menace	Hank Ketcham	Grin & Bear It	George Lichty og Fred Wagner
Dick Tracy	Gould/Fletcher/ Collins	Hägar the Horrible	Dik Browne
Disney Classics	Walt Disney	Heart of Juliet Jones	Stan Drake
Doctor Smock	George Lemont	Hello Carol	B. Johnson
Donald Duck	Walt Disney	Henry	Jack Tippit og Don Trachte
Dondi	Irwin Hasen	Herman	Jim Unger
Doonesbury	Gary Trudeau	Hi & Lois	Mort Walker og Dik Browne
Downstown	Tim Downs	Hints from Heloise	
Dr. Kildare	Ken Bald	Hubert	Dick Wingert
Drabble	Kevin Fagan	Incredible Hulk	Marvel Comics
Duffy	Bruce Hammond	Inside Woody Allen	Stu Hample
Dusty Chaps	Art og Chip Sansom	John Darling	Tom Batiuk og Tom Armstrong
Edge	L.J. Kopf	Judge Parker	Dr. N.P. Dallis
Eek & Meek	Howie Schneider	Junior Whirl	Hal Kaufman
Evermores	Johnny Sajem	Katzenjammer Kids	Angelo De Cesare
Family Circus,The	Bil Keane		
Father's Day	Nancy og Mario Risso		
Ferd'nand	Henning Dahl Mikkelsen		

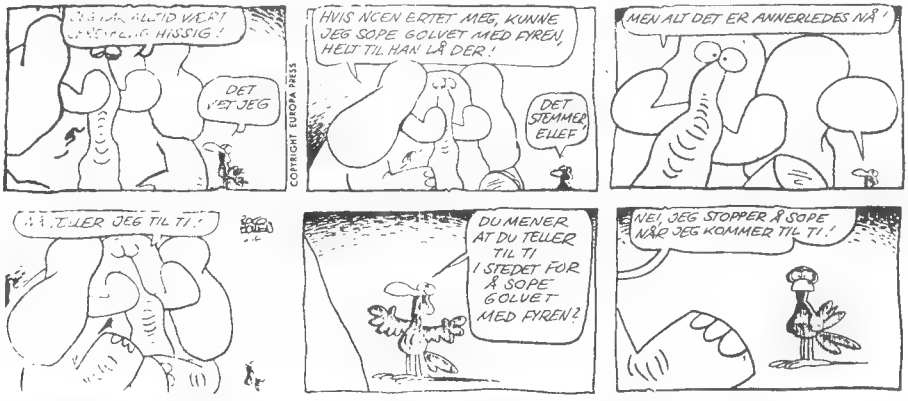
DET VET JEG
COPYRIGHT EUROPA PRESS
HVIS NOEN ERTET MEG, KUNNE JEG SOPE GOLVET MED FYREN, HELT TIL HAN LÅ DER!
DET STEMMER, ELLEF
MEN ALT DET ER ANNERLEDES NÅ!
DU MENER AT DU TELLER TIL TI I STEDET FOR Å SOPE GOLVET MED FYREN?
NEI, JEG STOPPER Å SOPE NÅR JEG KOMMER TIL TI!

Serie	Opphavsmann
Kerry Drake	Sururi Gumen og Alfred Andriola
Kudzu	Doug Marlette
Latigo	Stan Lynde
Le Grand Chef Pierre	Brian Fray
Let's Sew	
Leunig's World	Michael Leunig
Levy's Law	James Schumeister
Little Iodine	Bob Dunn og Hy Eisman
Little Woman	Don Tobin
Lockhorns	Bill Hoest
Lolly	Pete Hansen
Lone Ranger, The	Cary Bates og Russ Heath
Mandrake the Magician	Lee Falk og F. Fredericks
Mark Trail	Ed Dodd og Jack Elrod
Marmaduke	Brad Anderson
Marvin	Tom Armstrong
Mary Worth	Allen Saunders, John Ernst og Ken Ernst
Mickey Mouse	Walt Disney
Miles to Go	Phil Frank
Miss Peach	Mell Lazarus
Momma	Mell Lazarus
Moon Mullins	Ferd og Tom Johnson
Moose Milder	Bob Weber
Motley's Crew	Ben Templeton og Tom Forman
Mr. Abernathy	Frank Ridgeway
Muppets	Guy og Brad Gilchrist
Mutt & Jeff	Al Smith eller G. Breisacher
Nancy	Ernie Bushmiller
Off the Record	Ed Reed
Patterns & Needlework	Staff
Peanuts	Charles Schulz
Phantom, The	Lee Falk og Sy Barry
Ponytail	Lee Holly
Popeye	Bud Sagendorf
Prince Valiant	John Cullen Murphy
Priscilla's Pop	Ed Sullivan
Redeye	Gordon Bess
Rex Morgan, Md	Dr. N.P. Dallis og Marvin Bradley
Ribbons	Ed Wallerstein og Steve Carpenter
Ripley's Believe It Or Not	Walter Frehm
Sally Forth	Greg Howard
Sam & Silo	Jerry Dumas
Scamp	Walt Disney
Sergeant Preston of the Yukon	Stan Stunell og Don Sherwood
Shoe	Jeff McNelly
Sidelines	Bill Whitehead
Small Society, The	Morrie Brickman
Smith Family, The	Mr. & Mrs. George Smith
Snake Tales	Allan "Sols" Salisbury
Sonny Pew	James Estes
Stampede	Jerry Palen
Star Trek	Harris/DiVono
Star Wars	Goodwin /Williamson
Steve Canyon	Milton Caniff
Steve Roper	Wm. Overgard og Allen og John Saunders
Superheroes	Kupperberg/ Tuska/Colletta
Sylvia	Nicole Hollander
Tank McNamara	Jeff Millar og Bill Hinds
Tarzan	E.R.Burroughs
The Better Half	Harris
They'll Do It Everytime	Bob Dunn og Al Scaduto
This Week in Astrology	Bernice Bede Osol
Tiger	Bud Blake
Trudy	Jerry Marcus
Tumbleweeds	Tom K. Ryan
Uncle Art's Funland	Art Nugent
Wee Pals	Morrie Turner
Willy 'n Ethel	Joe Martin
Winnie The Pooh	Walt Disney
Winnie Winkle	JKS og Henry Raduta
Winthrop	Dick Cavalli
Wizard of Id, The	Brant Parker og Johnny Hart
Wright Angles	Larry Wright
Your Newspaper	
Ziggy	Tom Wilson

GRIPENDE FORTSETTELSE!!

Indeks del III: COMIC PANELS (tegnede paneler)

Ved
Tor Ødemark

I artikkel 1 (forrige nummer av TEKST & TEGNING) og artikkel 2 (foran i dette nummer) har vi presentert henholdsvis en oversikt over amerikanske tegneseriestriper og søndagssider. I denne tredje delen av indekset skal vi ta for oss de såkalte comic panels (seriepaneler). Som oftest har denne typen ett bilde med en tekst under, som Dennis i Dagbladet blant andre. Egentlig regnes ikke disse som tegneserier, men er mer beslektet med de såkalte gag-cartoons (på godt norsk: vitsetegninger). For at betegnelsen tegneserie kan brukes, må serien bestå av minst to bilder i sammenheng - med sammenhengende handling. Seriepanelene kan derfor ikke kalles tegneserier, men grunnen til at de tas med, er deres nære slektskap med seriene, samt at striper og paneler ofte lages om hverandre.

Om du har noen spesielle favoritter innen denne genren, er det store muligheter for at du finner dem her. Så god jakt!

INDEKS III: COMIC PANELS (TEGNEDE PANELER)

Serie	Opphavsmann
A little Leary According to Guinness	Bill Leary
Adventures	Chuck Vadun
Alex in Wonderland	Bob Cordray
All in the Family	Bill Murray
Amy	Jack Tippit
Apple Pie	R. David Boyd
Ardith	Ken Muse
Beautiful	Barbara Jones og Charles Bowen
Belvedere	George Crenshaw
Ben Wicks	Ben Wicks
Berenstain Bears	Stan og Jan Berenstain
Big Feet	Pedro R. Moreno
Big George	Virgil Partch
Boot	Craig McIntash
Brass Tacks	Nick Frising
Brother Juniper	Fred McCarthy
Brother Simon & Lucus	Pedro R. Moreno
By Murphy's Law	Robert Howell

Serie	Opphavsmann
Calorie Chronicles, The	Ken Muse
Campus Laughter	Pedro R. Moreno
Candy Man,The	Bill Murray
Car Cartoons	Forskjellige
Carmichael	Dave Eastman
Cartoonmix Quarterly	Frank Baginski
Charlie	Charles Rodrigues
Chris	Pedro R. Moreno
Church Chuckles	Chas. Cartwright
Citizen Smith	Dave Gerard
Classified Comics	Joe
Concrete Jungle	Dale Patterson
Country Parson	Frank Clark
Courthouse Squares	John Jarvis
Crocker	Jim Erskine
Dennis the Menace	Hank Ketcham
Dinah Mite	Joe E. Buresch
Dunagin's People	Ralph Dunagin
Edge	L.J. Kopf
Editorial Cartoons	Ron Cobb
Elmer Stoone	Don Knudsen
Elmerstoon	Don Knudsen
Entertainment Page	
Far Side, The	Gary Larson
Fenwick	Mal Hancock
First the Good News	Eldon Fletcher
Fletcher the 4H'er	Joe E. Buresch
Flubbs & Fluffs	Jerry Robinson
Foreign Strips	Forskjellige
Fritz	
Full Disclosure	Tony Auth og Paul Szep
Fun Page Cartoon	freelance
Funnyside	freelance
Geriatrix	Paul Norris og Lyle Swigart
Gino	Gene Machamer
Girls, The	Franklin Folger
Gleeb	Paul Lowney
Global Humor	forskjellige
Going Down	Leonard Bruce
Gold Cartoon	forskjellige
Golden Years	Pedro R. Moreno
Good News/ Bad News	Henry Martin
Graffiti	
Grin and Bear It	George Lichty og Fred Wagner
Guindon	Richard Guindon
Gumdrop	Jerry Scott
Hazel	Ted Key
Health Capsules	Jud og M. Petti, M.D. Hurd
Heathcliff	George Gately
Herman	Jim Unger
Hieroglyphics	L.G. Sims
Hocus Focus	Hal Kaufman og Bob Schroeter
Honeydew	Henry Gaines Goodman jr.
Howie	Randy Glasbergen
Hubert	Dick Wingert
Humans	Bill Harrison
Idea Chaser	Jerry Langell
It's a Living	Hal Holland
It's for You	Nick Frising
It's Fun Page	
It's just a Game	Ed Morgan jr.

DENNIS THE MENACE

"CAN WE STICK AROUND 'TIL DARK, DAD? I WANNA SEE 'EM ROLL UP THE SIDEWALKS!"

C

Returadresse: Jon Gisle, Glückstads gt. 5, Oslo 1